

Begroting 2014

Voorwoord

Wij bieden de laatste begroting aan in de raadsperiode 2010-2014.

In de inleiding gaan we uitgebreid in op de moeilijke omstandigheden waarin dat gebeurt, maar we zien ook lichtpuntjes, tekenen van herstel. Met de stevige basis die Son en Breugel in de loop der jaren heeft gelegd, verwachten wij ook dat dit herstel zich in 2014 in onze gemeente zal tonen. Tot nu toe hebben we ons goed door deze moeilijke tijd heen geslagen. Niet alleen op financieel gebied. Met elkaar zijn we erin geslaagd om niet alleen op de winkel te passen, maar proactief met burgers te werken aan een schoon, veilig en sociaal Son en Breugel. In weerwil van rijkskortingen hebben we daarbij gerealiseerd dat de lokale lasten voor onze burgers zelfs zijn gedaald.

Een grotere betrokkenheid van onze inwoners bij het gemeentelijk beleid stonden wij in 2010 voor. We introduceerden de participatieladder en we hebben daar veelvuldig gebruik van gemaakt. De goede ervaringen die we daarmee hebben opgedaan zijn de basis voor de voornemens die we hebben in deze meerjarenbegroting 2014-2017. We zetten de burgers van Son en Breugel in hun eigen, niet te onderschatten, kracht.

In dit samenspel van burgers, organisaties, bedrijven en gemeente is de gemeente één van de partijen. Door dit besef komt de faciliterende en regisserende rol van de gemeente nadrukkelijker in beeld en daarbij de toenemende participatie van anderen. We willen de volop aanwezige kennis en kunde in Son en Breugel optimaal benutten.

Met de verdergaande decentralisaties, de transities op het gebied van jeugd en zorg op komst zal de gemeentebegroting nog flink in omvang toenemen. De gemeente krijgt nog veel meer inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheid. Het is van belang dat daarin de regierol van de gemeente juist goed uit de verf komt en daarin de ketenpartners vanaf het begin actief participeren. Voor datgene wat de burger niet zelf kan organiseren, moet hij kunnen rekenen op de ondersteuning van de gemeente en haar partners.

Deze ontwikkeling staat centraal in 2014 en kunt u ook lezen in deze begroting. Een grote uitdaging voor raad en college, voor inwoners en organisaties die wij met vertrouwen aangaan.

Burgemeester en wethouders.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
Inhoudsopgave	3
Kerngegevens.....	5
Inleiding: Sluitend maken van de meerjarenbegroting 2014-2017	8
Programma's.....	19
Programma 1: Bestuurlijke en economische zaken	20
Programma 2: Publieke dienstverlening	26
Programma 3: Veiligheid en handhaving.....	29
Programma 4: Verkeer en vervoer	33
Programma 5: Welzijn en sport	37
Programma 6: Openbaar groen en openlucht recreatie	42
Programma 7: Sociale Zaken	45
Programma 8: Gezondheidszorg en Wmo	48
Programma 9: Milieu / Duurzaamheid	53
Programma 10: Ruimtelijke inrichting	57
Programma 11: Algemene dekkingsmiddelen	62
Paragrafen.....	66
Lokale heffingen.....	67
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	73
Onderhoud kapitaalgoederen	82
Financiering	85
Bedrijfsvoering	89
Verbonden partijen.....	94
Grondbeleid	103
Financiële begroting	105
Inleiding.....	106
De begroting van baten en lasten 2014.....	107
Overzicht baten en lasten conform Besluit Begroting en Verantwoording (op functieniveau)	108
Overzicht van incidentele baten en lasten	110
Reserves en voorzieningen	111
Overzicht van reserves en voorzieningen.....	112
Toelichting op de reserves en voorzieningen	113
Vervangingsinvesteringen en nieuwe activiteiten.....	125

Eigen begroting raad.....	126
Vaststellingsbesluit.....	127

Kerngegevens

Dit hoofdstuk geeft de kerngegevens weer van de gemeente Son en Breugel bij de jaarrekening 2012, de begroting 2013 en de aangepaste cijfers voor de begroting 2014. De cijfers van de jaarrekening 2012 sluiten niet aan bij de cijfers van de begroting 2013, omdat de begroting 2013 halverwege 2012 is gemaakt. De inschatting bij de begroting 2013 was anders dan de jaarrekening 2012 uiteindelijk liet zien. Voor de cijfers voor de begroting 2014 zijn de meest actuele gegevens gebruikt, eventueel vermeerderd met nieuwe te verwachten mutaties voor 2014.

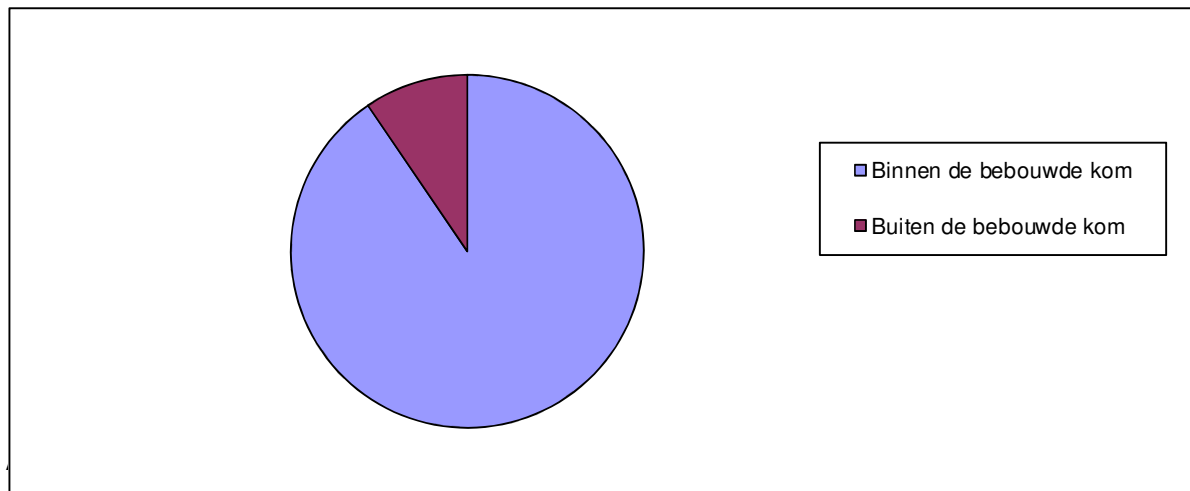
Voor het totaal aantal woningen zijn de woningen gebaseerd op de stand van 1 januari aangevuld met de (te verwachte) wijzigingen in dat jaar.

Voor het aantal inwoners is als uitgangspunt gehanteerd de aantallen zoals deze worden toegepast bij de berekening van de Algemene uitkering.

De hectare openbaar groen binnen de bebouwde is voor het begrotingsjaar 2013 en 2014 opgenomen inclusief 34,32 ha voor openbaar groen Ekkersrijt.

	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	
Fysieke structuur (km2)	26,49	26,49	26,49	
Oppervlakte land	25,93	25,93	25,93	97,9%
Oppervlakte binnenwater	0,56	0,56	0,56	2,1%
Openbaar Groen (in ha., incl. Ekkersrijt)	155	189	189	
Binnen de bebouwde kom	137*	171	171	90,5%
Buiten de bebouwde kom	18	18	18	9,5%

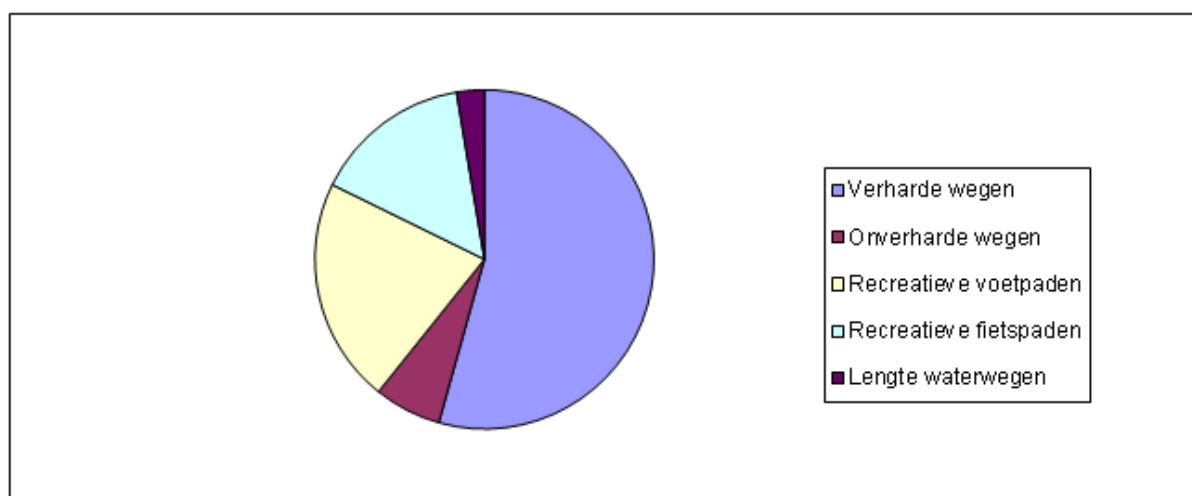
* De cijfers van de jaarrekening 2012 zijn excl. Ekkersrijt

Totaal aantal woningen 1 januari	6.576	6.753	6.934 *
Nieuwbouw in het jaar	215	5	31
Sloop in het jaar	3	0	0
Totaal aantal woningen 31 december	6.788	6.758	6.965 *

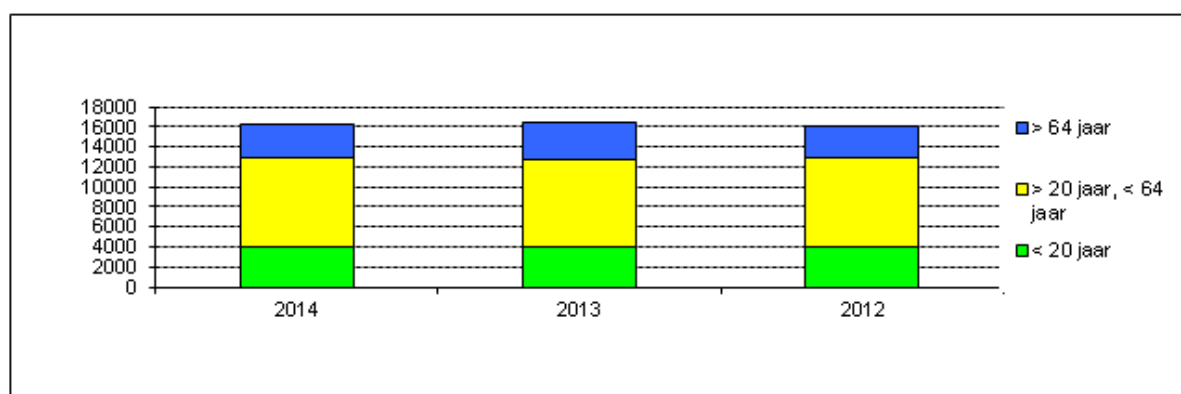
* Inclusief boerderijen, woningen met praktijkruimte en niet-woningen deels in gebruik als woning. Bij de jaarrekening 2012 en de begroting 2013 waren deze nog niet meegenomen.

	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	
Infrastructuur (in km.)	265	265	265	
Verharde wegen	144	144	144	54,3%
Onverharde wegen	17	17	17	6,4%
Recreatieve voetpaden	57	57	57	21,5%
Recreatieve fietspaden	40	40	40	15,1%
Lengte waterwegen	7	7	7	2,6%

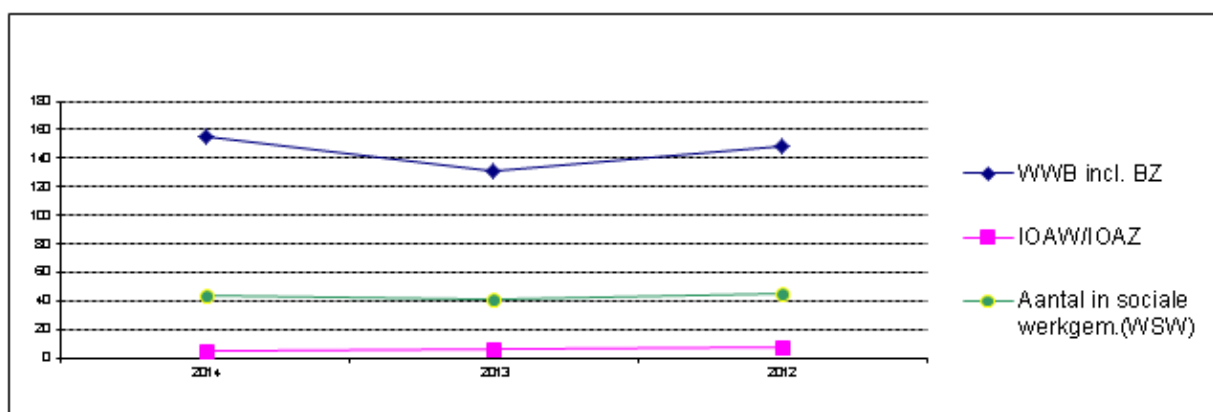

Totaal aantal inwoners	16.141	16.470	16.160	
< 20 jaar	3.979	3.953	3.984	24,7%
> 20 jaar, < 64 jaar	8.867	8.729	8.877	54,9%
> 64 jaar, waarvan;	3.295	3.788	3.299	20,4%
> 75 jaar, < 86 jaar	1.321	1.508	1.323	8,2%

In dit overzicht zijn de aantallen gepresenteerd zoals deze voor de berekening van de Algemene uitkering zijn toegepast.

	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	
Uitkeringsgerechtigden	201	178	204	
WWB (voorheen ABW) incl. BZ	148	131	155	76,0%
IOAW/IOAZ	8	6	5	2,5%
Aantal in sociale werkgem.(WSW)	45	41	44	21,6%

Financiële structuur

(x € . 1000,-)

Uitgaven	34.401	43.616	30.282
Inkomsten	<u>-35.175</u>	<u>-42.951</u>	<u>-30.442</u>
Saldo	-774	665	-160
Opbrengst belastingen	-5.539	-5.815	-5.726
Algemene uitkering Gemeentefonds	-11.670	-11.227	-11.290
Boekwaarde geactiveerde kapitaaluitgaven	25.845	31.216	31.521
Reserves en voorzieningen	38.759	35.399	33.903
Geldleningen	7.785	7.785	3.302

Inleiding: Sluitend maken van de meerjarenbegroting 2014-2017

1. Samenhang en betrokkenheid.

In het beleidsprogramma Samenhang en betrokkenheid 2010-2014 hebben we in juni 2010 de kernwaarden verwoord van ons beleid: Samenhang, betrokkenheid en duurzaamheid.

- bij samenhang hanteerden we trefwoorden als de integrale benadering tussen de diverse visies, zoals toekomst- en structuurvisie, wonen en mobiliteit, onze sterke gemeenschapszin en identiteit van Son en Breugel;
- Bij betrokkenheid stond samenwerking met onze burgers, organisaties en bedrijven centraal, het benutten van royaal aanwezige lokaal potentieel, de participatieladder;
- en duurzaamheid (people, planet en profit) benaderden we breed met speciale aandacht voor het vergroten van energie-, milieu- en klimaatbewust

We zagen als raad en college indertijd twee belangrijke bewegingen daarbij

1. van (samenwerkende) gemeente naar gemeenschap,
2. veranderende verhouding tussen gemeente en burgers.

Als derde punt hebben we indertijd vastgelegd een gezond financieel perspectief. We constateerden daarbij dat de internationale financiële crisis een krachtige schaduw vooruit wierp.

We konden in het voorjaar van 2010 niet voorzien dat de crisis, die zich al in het najaar van 2008 voorzichtig liet voelen, nu bij de voorbereidingen van de meerjarenbegroting 2014-2017 nog steeds en in zo sterke mate zou spelen. Bij de kadernota 2013, 20 juni 2013, hebben we vastgesteld dat Son en Breugel een solide financiële basis heeft, maar er zeker geen sprake is van een zorgeloze toekomst. De rijksbezuinigingen geven een somber financieel perspectief. In de afgelopen jaren is het de kracht van Son en Breugel geweest dat we bij de aanhoudende crisis ons niet hebben laten leiden door somberen, maar constructief met elkaar hebben opgetrokken om deze periode goed te doorstaan.

In de kadernota hebben wij een toekomstverwachting uitgesproken dat de economie in de loop van 2014 weer wat zal aantrekken. Ondanks de rijksbezuinigingen zien wij deze lichtpuntjes op macroniveau, maar ook in de lokale situatie. We noemen als voorbeeld: na meer dan een jaar stilstand zijn er weer woningen in Sonniuspark verkocht; sinds enkele maanden stabiliseert het bestand van de WWB zich, weliswaar op een hoog niveau, maar toch, we zien het als een eerste signaal; de contacten met het bedrijfsleven zijn goed en we zien voortdurend groot- en kleinschalige initiatieven, de leegstand van winkels in het centrum blijft beperkt.

Binnen dit financieel perspectief zijn de kernwaarden van Samenhang en Betrokkenheid van essentieel belang. Bij de kadernota hebben we al geschreven dat we een sterke gemeenschap hebben die altijd uitgaat van de eigen kracht. Burgers leunen niet zwaar op de gemeente. We zijn ons bewust van de kracht en zelfbewustzijn van onze gemeenschap en dat betekent ook dat we hierop in ons beleid meer en meer kunnen anticiperen. We doen ook een toenemend beroep op die eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid en waar mogelijk proberen we dat te stimuleren. In de ontwikkeling van gemeente naar gemeenschap staat de burger zelf centraal, sterker nog de burger claimt die eigen positie en rol en de gemeente moet daar op inspelen.

De ontwikkeling van het centrumplan Breugel heeft laten zien dat de betrokkenheid van burgers groot is en vanuit die brede basis een gedragen plan ontstaat.

We constateren het bij de WMO, waar de burger in de kanteling zelf centraal staat, en in dit eerste jaar levert dit veelbelovende resultaten op. Wij vinden het de kracht dat deze ontwikkeling zelf uit de gemeenschap komt en niet opgelegd wordt door de onafwendbare bezuinigingen op de WMO vanaf 2015.

We zijn gestart met een zwerfafvalteam, dat gevormd vanuit de re-integratie-inzet van uitkeringsgerechtigden en ondersteund door onze wijkteams, enerzijds werkt aan de eigen kansen op de arbeidsmarkt en anderzijds een bijdrage levert aan een schoon Son en Breugel, waarbij de kosten ook nog lager uitvallen.

We zien dat ook bij de afvalscheiding, waarin onze burgers de initiatieven van het gemeentebestuur voortvarend vertalen in hun gedrag om afval aan de bron te scheiden en we kunnen dat belonen met tariefverlaging.

Dat laatste is toch ons uitgangspunt geweest in deze periode. Niet alleen de gemeentelijke overheid, maar ook onze burgers worden getroffen door de economische crisis en de bezuinigingsmaatregelen van de regering. We hebben voorkomen dat onze financiële problemen daar bovenop ook nog eens op onze burgers worden afgewenteld. We hebben vooral naar onze eigen financiële huishouding gekeken en zijn er daardoor mede in geslaagd om de lokale lasten niet te verhogen, zelfs te verlagen. Dat kon alleen doordat onze burgers op meerdere terreinen ook hun eigen verantwoordelijkheid hebben genomen.

Het regeringsbeleid met daarin opgenomen rijksbezuinigingen, die gedeeltelijk afgewenteld worden op de gemeenten, is grillig. Het is lastig om daar bij de voorbereidingen van de begroting in de periode juli-september op adequate wijze op in te spelen. De meicirculaire is verwerkt in onze begroting. De septembercirculaire met forse nieuwe bezuinigingen is na Prinsjesdag verschenen en de effecten ervan hebben we nog op de valreep kunnen betrekken bij het sluitend maken van de begroting. Dat is een hele opgave gebleken! We moeten vaststellen dat in het laatste jaar van de meerjarenbegroting – 2017 – door de mei- en septembercirculaire inmiddels € 800.000 nadeel is verwerkt.

Overigens hadden wij in de kadernota al wel enigszins geanticipeerd op nieuwe kortingen na Prinsjesdag, maar dat blijkt onvoldoende te zijn. Er zijn nadere maatregelen (kortingen) aangekondigd en een eerste indicatie wordt gegeven in de septembercirculaire van de regering. Onzekerheid is momenteel toch troef! Zo wordt er niet € 4 miljard bezuinigd, maar ruim € 6 miljard met effecten voor de gemeenten, maar krijgen de maatregelen ook een meerderheid in het parlement? Kan dat nog leiden tot aanpassingen, die betrokken worden bij de decembercirculaire? Er bestond onzekerheid over de korting op de WMO in 2014, maar die is uitgesteld tot 2015. Kernvraag daarbij blijft natuurlijk of de regelgeving ook aangepast wordt zodat ons beleid daarop kan inspelen of loopt de gemeente gedurende langere periode een groot financieel risico? We zullen het pas weten in 2014. Verzorging en verpleging zouden toch overgaan naar de gemeenten, maar ook dit lijkt nu in een ander perspectief te staan? We hebben getracht om in de afgelopen periode betrouwbare informatie te verzamelen om in deze begroting al een meerjarig beeld te kunnen schetsen op het gebied van de transitie. Die informatie is er helaas onvoldoende¹. Daarom hebben we in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing op dit punt verder uitgebreid.

Vanuit de opdrachten die op ons afkomen, zien we een toenemende noodzaak en wil tot samenwerking. In deze begroting gaan we daar verder op in. Een goede start per 1 januari 2014 van de samenwerking tussen de gemeenten Nuenen, Geldrop-Mierlo en Son en Breugel in de Dienst Dommelvallei is essentieel voor een goede uitvoering van de vele taken, maar we moeten ons niet

---

¹ Sociaal deelfonds

Op termijn wordt binnen het Gemeentefonds het sociaal deelfonds geïntroduceerd. Met dit deelfonds moeten de budgetten van de 3D's over de gemeenten verdeeld gaan worden. Helaas is nog niet bekend hoe dit fonds eruit gaat zien. Aan de Tweede Kamer is toegezegd dat deze in oktober 2013 tussentijds geïnformeerd zal worden.

Jeugd

In de meicirculaire 2013 was een indicatie opgenomen van het bedrag dat gemeenten in 2015 voor de decentralisatie Jeugd gaan ontvangen. Deze indicatie moet nog worden bijgesteld. Helaas wordt deze bijstelling pas in mei 2014 bekend gemaakt. Ook informatie over compensatie van de uitvoeringskosten volgt in mei.

Zorg

In de meicirculaire 2013 was aangekondigd dat in de septembercirculaire de gemeenten geïnformeerd zouden worden over de verdeling van het macrobudget nieuwe Wmo voor 2015. Omdat er nog besluitvorming nodig is over de positionering van specifieke groepen (wie wordt verantwoordelijk) zijn de financiële effecten nog niet bekend. Nu wordt aangekondigd dat de gemeenten in oktober informatie over de Wmo-budgetten 2015 ontvangen, waarin de besluitvorming over specifieke groepen verwerkt is.

Participatie

Voor de toekomstige verdeling van de middelen van de Participatiewet is nog vervolgonderzoek nodig. In de komende circulaire (dus op zijn vroegst in december) worden mededelingen gedaan over de voortgang van deze onderzoeken.

alleen beperken tot deze samenwerking. In de regio liggen zoveel kansen, die vragen dat we steeds vaker en meer over onze eigen grenzen heen kijken. Ons partnership reikt dan verder dan beide genoemde gemeenten tot andere gemeentelijke partners en in het kader van Triple Helix ook tot het bedrijfsleven en de kennisinstellingen. Wij hanteren daarbij een sterke vierde "actor", de burgers, want zonder de burgers blijft de Triple Helix steken in enthousiasme. Burgers zijn de motoren van ontwikkelingen.

Bij de behandeling van de kadernota in 2012 en 2013 is duidelijk merkbaar dat in de gemeenteraad een bepaalde gemeenschappelijkheid bestaat over belangrijke uitgangspunten. In de aanloop naar de begroting 2014 hebben we deze waar nodig geactualiseerd.

1. De gemeente voert een solide financieel beleid, waarbij zij streeft naar een sluitende meerjarenbegroting en gericht is op beheersing van de lastendruk voor haar inwoners en bedrijven. De gemeente heeft lage woonlasten voor haar burgers en we willen dat graag consolideren. Verlaging van lasten op het gebied van riolering en afval moet verantwoord zijn binnen een meerjarenperspectief van noodzakelijke investeringen en onderhoud bij riolering en bij afvalscheiding van gedragsverandering van burgers. Decentralisaties, economische omstandigheden en bezuinigingen maken het zeer noodzakelijk dat er een actuele risicobeheersing is.
2. Duurzaamheid is een belangrijke pijler van het beleidsprogramma Samenhang en betrokkenheid en is een fundamenteel onderwerp binnen de Toekomstvisie. Gemeente en burgers werken intensief samen aan duurzaamheid en dragen door een positieve grondhouding daarin tevens bij aan beheersing van de lasten. Son en Breugel is een gemeente die toekomstgericht denkt. De economische crisis met haar nadelige effecten zou de ondernemingszin op het gebied van duurzaamheid kunnen temperen. Son en Breugel wil echter duurzaamheid ontzien van bezuinigingen en inzetten op investeringen in duurzaamheid, die in de exploitatie structureel voordeel kunnen geven.
3. De gemeentelijke kosten van de organisatie worden laag gehouden, zodat deze niet onnodig op de burgers worden afgewenteld. De totale kosten van de organisatie bedragen ongeveer 20% van de begroting. Bezuinigingstaakstellingen zijn afgelopen jaren behaald. Niettemin moeten wij alert zijn op de beheersing van de kosten van de ambtelijke organisatie. Voor 2015 is een bezuinigingsopdracht opgenomen van € 250.000 dat voor ongeveer de helft wordt opgelegd aan de Dienst Dommelvallei. Er is veel steun binnen de raad om het bij deze opdracht te houden en geen verdere bezuinigingen meer op personeel en organisatie door te voeren.
4. We hebben ambitie bij de kwaliteit en ontwikkeling van de dienstverlening aan onze burgers en bedrijven en daar houden we aan vast. Efficiency- en effectiviteitsmaatregelen kunnen doorgevoerd worden, maar mogen niet ten koste gaan van de dienstverlening aan de burgers. Waar we processen kunnen vereenvoudigen en tegen lagere kosten kunnen digitaliseren zullen we dat doen. De dienstverlening in het publieke domein, in de gemeentelijke publieksbalie en openbare ruimte, moet daarbij gewaarborgd zijn. De dienst Dommelvallei moet hieraan een belangrijke bijdrage leveren.
5. Son en Breugel streeft naar behoud van een veilige, groene en goed onderhouden openbare ruimte. Gemeente en burgers werken samen om deze doelstellingen ook in economische moeilijke tijden te bereiken. We voorkomen verslonzing en verwaarlozing van de openbare ruimte. Dit betekent dat we hierop niet verder bezuinigen, maar voor het behoud van het huidige niveau bereid zijn binnen de begroting voldoende middelen te reserveren.
6. Van gemeente naar gemeenschap. We willen daarbij een sociaal-maatschappelijke duurzame samenleving vormen. We willen verbinden. Gemeente en de burgers kijken samen welke beperkingen worden ervaren en hoe deze het best opgelost kunnen worden. Er wordt daarbij een beroep gedaan op de eigen mogelijkheden en de maatschappelijke participatie (het "meedoen"). Het verenigingsleven is bij gemeenschapszin daarin belangrijk en kan op steun van het gemeentebestuur rekenen. We hebben als gemeente en gemeenschap de verplichting om te voorkomen dat mensen onder het sociaal minimum zakken. We hebben

een strikt wettelijk sociaal minimum en hebben een wat ruimer gemeentelijk beleid in deze. Het huidige niveau op het gebied van sociale zekerheid willen we handhaven, waarbij we oog hebben voor de eigen verantwoordelijkheid van onze burgers.

7. We kijken van buiten naar binnen. De regio en de economische potentie daarvan zijn voor Son en Breugel erg belangrijk. Dat bovenlokaal karakter wordt versterkt omdat de gemeente Son en Breugel strategisch is gelegen aan de A50, in de nabijheid van A2 en A58, en gelegen aan het Wilhelminakanaal. Investeren in de komst van nieuwe bedrijven, bereikbaarheid en mobiliteit voor bedrijven en burgers naar en van de regio en Son en Breugel, waaronder bedrijventerrein Ekkersrijt, is een basisvoorwaarde voor een stabilisatie en verdere groei van de sterke economische positie van onze gemeente binnen regio Zuidoost Brabant/ Brainport met gunstige effecten op werkgelegenheid, een evenwichtige bevolkingssamenstelling, een aantrekkelijke woongemeente. Tegelijkertijd vraagt dit veel aandacht voor de verkeersveiligheid binnen de gemeente.

2. Proces van kadernota naar begroting.

Het proces van de kadernota naar de begroting bestaat uit drie delen, waaruit duidelijk blijkt dat dit een doorlopende lijn is.

Januari-juni 2013.

Terwijl de laatste hand werd gelegd aan de jaarrekening 2012 zijn in april en mei de voorbereidingen getroffen voor de kadernota 2013, die behandeld werd in de raad van 20 juni 2013. Bij de kadernota zijn de eerste maanden van 2013 financieel in beeld gebracht (1^e berap) en zijn kaders aangegeven voor een sluitende meerjarenbegroting. Nog voor de behandeling hebben wij de eerste effecten van de meicirculaire toegezonden zodat die op 20 juni betrokken konden worden in de beraadslagingen, waarbij is aangestipt dat de meicirculaire doorgerekend is op basis van oude aantallen.

Juni-november 2013.

Daarna is de kadernota vertaald naar de op te stellen meerjarenbegroting 2014-2017.

Deze uitwerking behelst: de exacte verwerking van o.a. meerjarige gevolgen van de meicirculaire incl. nieuwe aantallen van woningen, inwoners, WOZ-waarden, etc. De effecten van "going concern" in de periode april tot en met augustus, raadsbesluiten, de maatregelen uit de kadernota 2013, en het gedetailleerde rekenwerk bij de vele staten, zoals inzet personeel, reserves en voorzieningen, kapitaallasten, renteberekening. Deze berekeningen en aanpassingen, die daaruit voortvloeien hebben we verwerkt in de primaire begroting. Dit is het boekwerk, zoals dat wordt aangeboden met alle programma's en paragrafen.

De doelstelling van een sluitende begroting is daarmee nog niet bereikt. Dat doen wij door middel van dit hoofdstuk. Hierin staan voorstellen die wij aan u doen ter bespreking en vaststelling en die zullen leiden tot de eerste begrotingswijziging 2014. De vaststelling van de sluitende meerjarenbegroting 2014-2017 vindt plaats op 7 november 2013.

September – december 2013.

In deze periode wordt gestart met de voorbereidingen van de 2^e berap over 2013, te weten over de financiële mutaties tot en met 31 augustus. De 2^e berap wordt behandeld in de commissie AZ van 20 november en raad van 19 december, maar sturen wij u eind oktober al toe, zodat u bij de begrotingsbehandeling op 7 november kennis heeft kunnen nemen van deze mutaties. Met deze 2^e berap zijn gelijktijdig de voorbereidingen gestart voor de jaarrekening 2013.

3. Beeld meerjarenbegroting.

Bij de kadernota hebben we het financieel meerjarenperspectief geschetst. Met de voorstellen vanuit de kadernota en de aanpassing van de meicirculaire o.b.v. oude aantallen konden we een nagenoeg sluitende meerjarenbegroting schetsen. Door de wijzigingen na de kadernota (voornamelijk door aanpassen van de meicirculaire naar de nieuwe aantallen) is dit beeld minder rooskleurig. Daar bovenop zijn de effecten van de septembercirculaire gekomen

In het laatste decennium heeft een solide financieel beleid met beheerste lastendruk voor onze burgers hoog in het vaandel gestaan. Die solide basis heeft ons in 2011 en 2012 bij het verwerken

van de eerste ronde aan rijksbezuinigingen zeker geen windeieren gelegd. Een forse ombuigingsopdracht van € 1,3 miljoen, waarvan € 650.000,- op bedrijfsvoering, is anno 2013 volledig verwerkt.

Bij de behandeling van de kadernota hebben we kunnen constateren dat de gemeenteraad de wens heeft om dat solide financieel beleid voort te zetten. Een sluitende meerjarenbegroting, de tering naar de nering zetten.

4. Vertrekpunt kadernota.

Bij de kadernota hebben we het volgende beeld geschetst:

Stand meerjarenbegroting na kadernota en meicirculaire (o.b.v. oude aantallen)				
<i>-/- is voordeel ; +/- is nadeel</i>	2014	2015	2016	2017
Begrotingsresultaat cfm p. 20 Kadernota	-96.118,63	-28.632,97	-37.911,42	-273.345,59
Aanpassing meicirculaire	-50.142,68	34.057,43	58.476,63	255.177,63
Begrotingsresultaat cfm p. 2 memo meicirculaire	-146.261,31	5.424,46	20.565,21	-18.167,96

Alle maatregelen uit de kadernota zijn verwerkt in de primaire begroting en zitten in dit tussentijds resultaat.

Algemene reserve vrije bestedingsruimte

Bij de paragraaf reserves en voorzieningen geven wij inzage in het verloop van de algemene reserve vrije bestedingsruimte. Hierbij een samenvattende tabel.

Verloop algemene reserve vrije bestedingsruimte	
	Saldo
Jaarrekening 2012	5.558.994,68
Totaal toevoegingen	1.278.704,31
Totaal onttrekkingen	3.371.907,18
Saldo	-2.093.202,87
Saldo per 31-12-2013	3.465.791,81

Stelpost € 250.000,- op personeel en organisatie vanaf 2015

Wij bereiden het programma voor realisatie van dit bedrag voor. Dit doen wij mede in relatie tot de situatie per 1 januari 2014, waarop de Dienst Dommelvallei van start gaat en onze organisatie gehalveerd wordt.

Beide organisaties zullen zich in die periode moeten zetten. Om die reden vinden wij het verstandig dat de bezuiniging niet meteen in 2014 ingaat maar een jaar later. Naar ons begrip kan het niet zo zijn dat de stelpost alleen van toepassing is op de nieuwe organisatie van Son en Breugel. Dat zou de organisatie disproportioneel belasten. Naar onze mening zal een deel van de stelpost (50% achten wij redelijk) doorgelegd moeten worden aan de Dienst Dommelvallei. Dit zullen wij bespreken met onze partners: de gemeenten Nuenen en Geldrop-Mierlo.

Voorts heeft ons college de overtuiging dat verder via de kaasschaafmethode bezuinigen op personeel en organisatie onverstandig is. De ruimte, die op verschillende plaatsen aanwezig was, is met de eerdere bezuiniging van € 650.000,- en de aanvullende opgave van € 250.000,- volledig weggesaneerd. De druk op de kwaliteit van dienstverlening en de vrees voor fouten nemen toe. Het plafond lijkt bereikt te zijn. We hebben bij de kadernota gemerkt dat dit breed wordt gedragen binnen de raad. De stelpost van € 250.000,- is op dit moment met € 7.800,- verminderd in verband met een tussentijdse kleine besparing met ingang van 2014 op bedrijfsvoering.

In de kadernota 2014, die in het voorjaar van 2014 verschijnt, zullen wij aangeven hoe wij de resterende besparing van € 242.200,- zullen realiseren.

5. Stand van zaken na de kadernota en voor de begroting.

Tussen het opstellen van de kadernota en het opstellen van de begroting in de periode tot en met half september 2013 zijn nieuwe mutaties opgetreden. Het is een dynamisch proces, waarbij in de financiële huishouding van de gemeente voortdurend veranderingen optreden. Deze mutaties kunnen liggen in concrete besluitvorming op onderwerpen, meevallers en tegenvallers ten opzichte van de geraamde bedragen, circulaires van het rijk en het doorrekenen van de diverse staten van personeel, investeringen, reserves en voorzieningen en rente. De laatste inzichten met betrekking tot groei van aantal woningen en inwoners in relatie tot de algemene uitkering en OZB zijn verwerkt. In onderstaand overzicht geven we hiervan een beeld waardoor een nieuw saldo ontstaat.

Nieuwe mutaties na de vaststelling van de besluitvorming over de kadernota zijn de volgende:

	2014	2015	2016	2017
Begrotingsresultaat cfm p. 2 memo meicirculaire	-146.261,31	5.424,46	20.565,21	-18.167,96
1 Wijziging a.g.v. jaarrekening	-48.110,57	-48.901,82	-50.527,91	-50.068,29
2 Aanpassing investeringen	-25.337,85	-26.342,60	-23.091,36	-19.279,09
3 Aanpassing WOZ-waarden en gevolgen voor OZB en AU	108.362,21	96.348,89	104.457,68	90.571,47
4 Aanpassing AU aan nieuwe aantallen (m.u.v. WOZ-waarden)	177.820,24	242.102,63	279.465,98	197.733,42
5 Wijziging kostenverdeelstaat	9.926,97	9.926,97	9.926,97	9.926,97
6 BTW Riolering	-19.488,59	11.056,67	6.469,21	-1.830,98
7 Leerlingenvervoer	-46.000,00	-17.000,00	-17.000,00	-17.000,00
8 WMO	-99.012,00	-56.012,00	-36.012,00	-76.012,00
9 Wet Werk en Bijstand	-61.717,00	-116.193,00	-86.771,00	-141.481,00
10 Reserves en voorzieningen (rente)	-5.047,17	-39.197,08	-31.374,40	-19.115,70
11 BERZOB fase 1	351.000,00			
BERZOB fase 1 reserve vrije bestedingsruimte	-351.000,00			
12 BERZOB fase 2 uit reserve vrije bestedingsruimte	0,00	-22.000,00	0,00	0,00
13 Ondersteuning vrijwilligers CMD (0,4) fte	30.000,00			
14 Basisregistratie grootschalige topografie	42.500,00	-17.500,00	0,00	0,00
15 Verkiezingen uit reserve	0,00	0,00	-35.925,00	0,00
16 Visuele inspectie opstellen beheersrapportage	12.600,00	-12.600,00	0,00	0,00
17 Kluwer navigator	-7.800,00	0,00	0,00	0,00
18 Meer uren aan afval	-60.900,00	-60.900,00	-60.900,00	-60.900,00
19 Septembercirculaire	94.155,27	168.387,33	283.930,85	348.381,51
	-117.000,00	-80.000,00	-40.000,00	-40.000,00
20 Kleine verschillen	1.740,84	1.911,72	3.118,22	1.681,30
Subtotaal verwerkt in de begroting	-13.307,65	33.087,71	305.767,24	222.607,61
21 SRE	-31.985,60	-67.822,76	-88.709,96	-95.519,96
22 Veiligheidsregio	-82.352,00	0,00	0,00	0,00
23 Div budgetten in de openbare ruimte	-19.000,00	-19.000,00	-19.000,00	-19.000,00
24 Inhuur regie uren	0,00	-16.000,00	-16.000,00	-16.000,00
25 Budget economische zaken	-5.000,00	-5.000,00	-5.000,00	-5.000,00
26 Premie WGA	-10.000,00	-10.000,00	-10.000,00	-10.000,00
27 Groeipad onderwijs	-68.658,00	-117.220,00	-189.494,00	-54.626,00
28 Werkbudget transities	35.000,00	0,00	0,00	0,00
29 Werkbudget uitvoering groenbeleidsplan	40.000,00	0,00	0,00	0,00
30 Uitvoeringsbudget nieuw raadsprogramma	200.000,00	100.000,00	0,00	0,00
31 Mutatie personele lasten	-28.000,00	0,00	0,00	0,00
32 Herberekening inflatie			-5.000,00	-5.000,00
Subtotaal te verwerken in 1e wijziging 2014	30.004,40	-135.042,76	-333.203,96	-205.145,96
Begrotingsresultaat	-129.564,56	-96.530,59	-6.871,51	-706,31

Toelichting mutaties na kadernota:

1. Wijziging a.g.v. de jaarrekening:

Bij de jaarrekening 2012 is voor de investeringen aangegeven of deze afgesloten kunnen worden of verschuiven in de tijd. Hierdoor vindt aanpassing van kapitaallasten plaats met meerjarige effecten.

2. Aanpassing investeringen:

Tijdens het begrotingsproces wordt kritisch naar alle investeringen gekeken. Hierdoor vinden aanpassingen in de kapitaallasten plaats doordat investeringen vervallen of in tijd worden verplaatst.

3. Aanpassing WOZ-waarden en gevolgen voor OZB en Algemene uitkering:
In mei is van het CBS de WOZ-waarden van de woningen en niet-woningen 2013 ontvangen. Daarnaast is een nieuwe prognose gemaakt van de woningaantallen in de komende jaren. Deze worden omgerekend naar meerjarige WOZ-waarden voor de gemeente. De WOZ-waarden hebben een tweetal effecten. Ten eerste bepalen de WOZ-waarden de te ramen OZB-opbrengsten. Ten tweede wordt op basis van de WOZ-waarden een korting in de algemene uitkering berekend. Het netto-effect is een lager niveau van de inkomsten.
4. Aanpassing Algemene uitkering aan nieuwe aantallen (m.u.v. WOZ-waarden):
Naast de WOZ-waarden wordt de algemene uitkering ook beïnvloed door het aantal inwoners. Omdat de nieuwe inschatting is dat de toename van het aantal woningen meer in latere jaren plaats zal vinden, geldt dit ook voor de stijging van het aantal inwoners dat namelijk gerelateerd is aan het aantal woningen.
5. Wijziging kostenverdeelstaat
Alle indirecte kosten van de gemeente (zoals automatisering, huisvesting, salariskosten) worden doorberekend aan de verschillende producten van de gemeente door middel van een uurtarief. De producten afval, riolering en bouwgrond zijn gesloten huishoudens. Op het moment dat het uurtarief of het aantal uren dat naar deze producten wordt doorbelast wijzigt ontstaat een verschil. Het totaal verschil bedraagt nog geen € 10.000,-.
6. BTW Riolering:
De riolering is opnieuw doorberekend. De BTW van de riolering wordt meegenomen in de berekening van de rioolheffing en komt ten gunste van de algemene dienst. Door wijzigingen in het kostenniveau van riolering kan het BTW bedrag hoger of lager uitvallen.
7. Leerlingenvervoer:
Daling van het aantal leerlingen dat in aanmerking komt voor leerlingenvervoer. Daarnaast wordt vanaf 2014 lichte kostenverlaging door aanbesteding verwacht.
8. WMO:
Wmo kosten worden lager i.v.m. kanteling (minder toekenningen nieuwe indicaties). Er worden minder inkomsten verwacht uit eigen bijdrage doordat ook de uitgaven van WMO minder worden. Er zijn lagere kosten voor woonvoorzieningen (voornamelijk door aanbestedingsvoordeel) en minderkosten voor het CVV.
9. Wet werk en bijstand:
De laatste bekende rijksbijdrage voor 2013, die we ook voor 2014 (en verder) hanteren, is € 188.000,- hoger dan eerder begroot. Anderzijds zijn ook de uitgaven hoger, € 126.000,-. We gaan uit van een lichte daling in 2014 (maar minder daling dan eerder gehoopt), doorzettend in 2015 en verder. Inmiddels is een nieuwe budgetbrief over de WWB ontvangen, die ruim een half miljoen euro hoger sluit. Wij vinden het verstandig om in deze begroting hiermee geen rekening te houden, omdat we het komende jaar weer een neerwaartse bijstelling verwachten.
10. Reserves en voorzieningen (rente):
De bespaarde rente over de reserves en voorzieningen is aangepast aan de nieuwe stand van de reserves en voorzieningen op 31-12-2012 en de nieuwe inschatting van de onttrekkingen en stortingen van de reserves en voorzieningen in de komende jaren.
11. BERZOB fase 1:
Bij de totstandkoming van de bestuurlijke afspraken tussen gemeente Son en Breugel en provincie Noord-Brabant omtrent de 2^e fase van het BERZOB-project zijn in 2012 nadere afspraken vastgelegd over de € 351.000,- uit fase 1. Bepaald is dat de gemeente Son en Breugel met de provincie nadere afspraken zal maken voor het betalingstijdstip van het bedrag uit de 1^e fase. De bestuurlijke wil is aanwezig om betaling van de 1^e fase van het project (€351.000,-) aan de provincie Noord-Brabant in 2014 uit te voeren. De bijdrage zal in 2014 ten laste van algemene reserve vrije bestedingsruimte aan de Provincie uitbetaald worden. De gemeente Son en Breugel dient de verplichtingen richting provincie na te komen. Het risico is aanwezig dat de gemeente over een groeiend aantal jaren wettelijke rente verschuldigd is aan de provincie en daarom wordt ervoor gekozen op korte termijn het bedrag af te kopen.
12. BERZOB fase 2:
In 2015 is er een incidentele bijdrage voor BERZOB fase 2. De bijdrage was al opgenomen in de vorige begroting. Nu is opgenomen dat dit bekostigd wordt uit de reserve vrije bestedingsruimte.
13. Ondersteuning vrijwilligers CMD (0,4 fte):
Tijdelijke extra formatie bij de LEVgroep voor professionele ondersteuning en begeleiding van vrijwilligers voor inloopfunctie bij het CMD.

14. Basisregistratie grootschalige topografie:
Bij de kadernota is aangegeven dat voor de basisregistratie grootschalige topografie middelen nodig zijn om dit uit te kunnen voeren. In plaats van de € 35.000,- die gevraagd werd bij de kadernota is in totaal € 60.000,- nodig. Verder vindt uitgave naar verwachting plaats in 2014 in plaats van gespreid over 2014 en 2015.
15. Verkiezingen:
Bij de kadernota waren middelen gevraagd voor verkiezingen in 2016. Nu is opgenomen dat deze incidentele uitgave bekostigd wordt uit de reserve vrije bestedingsruimte.
16. Visuele inspectie opstellen beheersrapportage:
De visuele inspectie is een jaar naar voren gehaald.
17. Kluwer navigator:
De kosten voor de Kluwer navigator vallen € 7.800,- lager uit. Vanaf 2015 wordt dit ten gunste van de stelpost personeel en organisatie gebracht, zodat de stelpost verlaagd wordt van € 250.000,- naar € 242.200,-. Voor 2014 is dit een incidenteel voordeel.
18. Meer uren aan afval:
Analyse van de werkelijk bestede uren aan het product afval ten opzichte van de raming leert dat er meer uren toegerekend kunnen worden aan afval. Voor de algemene dienst is dit een voordeel. Deze extra uren zijn betrokken bij de berekening van de afvalstoffenheffing. Door besparingen op overige onderdelen kan dit tarief toch verlaagd worden met 5%.
19. Septembercirculaire:
De septembercirculaire zorgt voor een aanvullend tekort. Bij de kadernota was al rekening gehouden met een inschatting van het effect van de rijksbezuinigingen op het gemeentefonds (zie blz. 6 kadernota 2013) van € 117.000,- in 2014 aflopend naar € 80.000,- in 2015 en € 40.000,- in 2016 en verder. Het hier benoemde effect is het effect dat bovenop de inschatting van de kadernota 2013 komt.
20. Kleine verschillen:
Er zijn een paar kleine verschillen verwerkt in de begroting

De onderstaande posten vormen de 1^e begrotingswijziging 2014:

21. SRE:
In het kader van de transformatie van de SRE zijn afspraken gemaakt over de inwonersbijdrage die in de komende jaren betaald wordt voor de SRE. De inwonersbijdrage gaat omlaag, omdat een aantal taken niet meer opgepakt wordt door het SRE. In eerste instantie is aan uw raad voorgesteld om de vrijkomende middelen te reserveren voor intergemeentelijke (subregionale) samenwerking (raad van 13 juni 2013). Omdat het in de meeste gevallen zal gaan om initiatieven of projecten die eenmalige kosten met zich meebrengen wordt voorgesteld om hier geen structurele budgetten voor aan te houden in de begroting maar deze af te wegen per initiatief of ze uitgevoerd gaan worden en waaruit dit bekostigd zal worden (reserves, bestaande budgetten). Overigens gaan we met alle regionale ontwikkelingen onze eigen Thuisorganisatie ook op dit onderdeel versterken.
22. Veiligheidsregio:
Het Algemeen Bestuur is op 14 juni 2013 tot het voorgenomen besluit gekomen voor financiering voor VRBZO voor het jaar 2014 (bij wijze van overgangsjaar). Medio 2014 wordt de Toekomstvisie Brandweezorg opgeleverd. Afhankelijk van die visie wordt de begrotingsomvang en de financieringssystematiek voor de jaren 2015 en verder bepaald. Uitgangspunt daarbij is de verdeling van de omvang van de begroting op basis van de verhoudingen in het gemeentefonds, onderdeel brandweezorg en rampenbestrijding.
23. Div budgetten in de openbare ruimte:
Enkele budgetten in de openbare ruimte kunnen op basis van realisatiecijfers structureel verlaagd worden. Hierbij is ook rekening gehouden met een aanbestedingsvoordeel van Openbare Verlichting.
24. Inhuur regie uren:
Op korte termijn worden een aantal projecten opgestart waardoor de inhuur van regie uren kan verminderen.
25. Budget economische zaken:
Het werkbudget economische zaken kan met € 5.000,- verlaagd worden.
26. Premie WGA:
Door over te gaan naar een andere verzekeraar kan bespaard worden op de premiekosten.

27. Groeipad onderwijs:

Er was een stelpost opgenomen voor groeipad scholen omdat in de komende jaren verschillende nieuwe scholen worden gebouwd. Er is een doorrekening gemaakt van de werkelijk benodigde investeringsbedragen per jaar op basis van een geactualiseerde planning. Het verschil tussen de kapitaallasten die voortvloeien uit de investeringen en de stelpost die opgenomen was in de meerjarenraming kan vrijvallen over de jaren 2014 tot en met 2017. Vanaf 2018 zal het volledige bedrag gebruikt worden voor de kapitaallasten.

28. Werkbudget transities:

In het gemeentefonds is voor 2014 een totaalbedrag van € 60.000,- opgenomen voor de invoering van de transities. Een bedrag van € 25.000,- is al opgenomen in onze begroting. Het werkbudget is niet alleen bedoeld ter dekking van interne kosten. In de aanloop naar de transities zien we bijvoorbeeld dat de inzet van het jongerenwerk(via de LEVgroep) nu succesvol geschiedt ter voorkoming van inzet duurdere zorg. Deze "moderne" vorm van jongerenwerk beperkt het beroep op jeugdzorg. Dit kan gunstig zijn zodra de budgetten voor jeugdzorg aan de gemeente worden toegekend. Via de systematiek van BCF-2 leggen we dit dan vast

29. Werkbudget uitvoering groenbeleidsplan:

Het groenbeleidsplan wordt in 2014 voorgelegd aan uw raad. Voor uitvoering van het groenbeleidsplan wordt een incidenteel werkbudget gevraagd.

30. Uitvoeringsbudget nieuwe raadsprogramma:

In 2014 vinden gemeenteraadsverkiezingen plaats. Om wensen van de nieuwe gemeenteraad uit te kunnen voeren wordt voorgesteld om een uitvoeringsbudget op te nemen.

31. Mutatie personele lasten:

In 2014 zullen de lasten met betrekking tot wachtgeld lager zijn.

32. Herberekening inflatie:

Door alle doorgevoerde bezuinigingen zal de benodigde inflatie naar verwachting lager zijn.

Deze mutaties zijn verwerkt in de primaire begroting (tot en met punt 20) of worden verwerkt bij de 1^e wijziging van 2014 (punt 21 tot en met 32). Na deze mutaties ontstaat het volgende beeld:

Stand meerjarenbegroting na verwerking mutaties en na de septembercirculaire				
-/- is voordeel ; +/- is nadeel	2014	2015	2016	2017
Begrotingsresultaat cfm p. 2 memo meicirculaire	-146.261,31	5.424,46	20.565,21	-18.167,96
Subtotaal verwerkt in de begroting	-13.307,65	33.087,71	305.767,24	222.607,61
Subtotaal te verwerken in 1e wijziging 2014	30.004,40	-135.042,76	-333.203,96	-205.145,96
Totaal resultaat	-129.564,56	-96.530,59	-6.871,51	-706,31

Zoals eerder geconstateerd kunnen we een sluitende meerjarenbegroting presenteren.

Wat opvalt zijn de grote verschillen tussen de jaren. De effecten van de kortingen op de algemene uitkering laten zich hier sterk voelen.

In ons weerstandsvermogen hebben wij in beperkte mate rekening gehouden met - incidentele verlagingen van de algemene uitkering.

Er zijn gemeenten die werken met een begrotingsegalisatiereserve, waarin overschotten van het ene jaar benut worden voor tekorten in het ander jaar. Dit moet wel binnen de begrotingsrichtlijnen gebeuren van de BBV en toezichthouder Provincie Noord-Brabant.

Wij zijn benieuwd naar de mening van de raad daarover. Indien hierover positief wordt geoordeeld willen we de mogelijkheid verder onderzoeken.

6. Belastingen

Rioolheffing

Voorgeschiedenis

Zoals bij de kadernota is aangegeven wordt in 2015, voorbereiding 2014, een nieuw vGRP gemaakt. Dat is een omvangrijke klus. We hebben dan een volledig geactualiseerde overzicht van maatregelen en vervangingswerkzaamheden inclusief uitvoeringsplanning met bijbehorende kosten en de gevolgen voor de rioolheffing voor een langere periode van 30 jaar. Om nu inzicht te verkrijgen in de lasten voor de komende 10 jaar is door bureau Kragten een quick scan gemaakt van de benodigde investeringen in die periode. De theoretische benadering vanuit de riolering-databank is steekproefsgewijs getoetst met concrete waarnemingen / inspecties en ook vergeleken met de empirische onderzoeken van de

afgelopen periode. De lasten volgend uit deze investeringen zijn doorgerekend om de nieuwe rioolheffing te bepalen.

Proces na kadernota

Na de kadernota zijn de cijfers van de investeringen en van de personele lasten geactualiseerd. Bovendien is meer bekend geworden over de maatregelen die nodig zijn in plaats van de retentievijvers Beemdstraat en Veerstraat. Deze maatregelen zijn bedoeld om de afvalwaterstromen te optimaliseren en gaan naar verwachting € 161.000,- kosten in de jaren 2014 tot en met 2016 en € 376.000,- in de periode 2017 t/m 2021. Uitgangspunt voor deze begroting is geweest dat deze kosten uit de reserve rioolheffing wordt bekostigd (net zoals in eerste instantie de retentievijvers bekostigd zouden worden).

Doorrekening tarief

Doorrekening van alle bekende kosten van riolering leidt tot de volgende conclusie:

Het tarief voor de rioolheffing kan voor 2014 dalen naar € 142,- (daling van 12,31%) waarna het vanaf 2015 weer jaarlijks aangepast zal worden aan de inflatie. Elk jaar vindt een onttrekking aan de reserve rioolheffing plaats ter dekking van de algehele lasten van riolering. Deze reserve zal in 2025 dan nog een niveau van € 140.168,- hebben (het niveau op 31-12-2012 is € 1.913.253,-).

Gevolgen vGRP in 2015

Omdat we voor de eerste tien jaar nieuwe inzichten hebben ontvangen van het Bureau Kragten verwachten we niet dat het nieuwe vGRP grote aanpassingen met zich mee zal brengen in de periode tot 2025. Er zullen weliswaar nieuwe technieken en nieuwe wensen komen, maar de praktijk leert dat huidige verwachte investeringen dan kunnen vervallen.

Voor de periode na 2025 is het nog lastiger in te schatten wat financieel verwacht wordt. Indien uit het vGRP zal blijken dat op langere termijn veel investeringen extra moeten gebeuren dan kan dit opgelost worden door vanaf 2016 bijv. het tarief met 1% boven de inflatie te laten stijgen. De rioolheffing zal dan pas in 2020 boven het niveau van 2013 uitkomen.

Een jaarlijkse stijging van 1% extra van het riooltarief zorgt voor een extra stijging van het riooltarief in 2016 van € 1,44 olopend naar € 17,63 in 2025. Dit levert een hogere rioolbaten (ceteris paribus) op van € 10.423,- in 2016 olopend naar € 137.743,- in 2025. Ook de reserve zal dan ca. € 706.000,- hoger uitvallen in 2025. Kortom, indien er uit het vGRP verrassingen komen in de latere jaren, dan kan dat relatief eenvoudig worden opgevangen door een extra stijging van 1% in te voeren van de rioolheffing, zonder dat mensen nu moeten betalen voor investeringen voor over 10 jaar.

Kostendekkendheid

Omdat de komende jaren de totaal te verwachten baten lager zijn dan de totaal te verwachten lasten wordt voldaan aan het wettelijk criterium van maximaal 100% kostendekkendheid. Indien er voor gekozen zou worden om geen verlaging van de rioolheffing door te voeren dan zijn de baten hoger dan de te verwachten lasten en wordt niet voldaan aan het wettelijk criterium. Stortingen in de reserves mogen niet meegenomen worden bij het bepalen van kostendekkendheid.

Een kostendekkend tarief zou een tarief zijn van € 159,27 in 2014. De reserve wordt dan grotendeels intact gelaten (met uitzondering van de investeringen voor de optimalisatie van de afvalwaterstromen).

Verloop reserve en ontwikkeling tarief

Onderstaande tabel toont het verloop van de egalisatiereserve rioolheffing en de verwachte ontwikkeling van de rioolheffing. Het tarief voor 2013 was € 161,94 per jaar.

Jaar	Tarief	Verloop reserve riolering (31-12)
2014	142,00	1.332.812
2015	144,49	1.161.262
2016	147,02	1.011.293
2017	149,59	840.078

Afvalstoffenheffing

Wij zien dat het door de gemeente ingang gezette afvalstoffenbeleid de afgelopen periode haar vruchten afwerpt. Het beleid en het gedrag van onze burgers lonen. Voor 2014 kan het tarief verlaagd

worden met 5%. In plaats van een inflatie van 2% toe te moeten passen zal de burger de verlaging met 5% in positieve zin merken in zijn portemonnee. Ten opzichte van 2013 betekent dit een tariefverlaging (meerpersoonshuishoudens) van ruim € 10,-. Als de besparing op de afvalstoffen niet volledig lukt in 2014 zal het tekort aangevuld worden uit de reserve afvalstoffenheffing.

Lastendruk

Met betrekking tot de algemene lastendruk voor onze inwoners zien we dat door de daling van de rioolheffing en afvalstoffenheffing en de beperkte stijging van de OZB (met de inflatie) dat een eigenaar van een woning van € 325.000 met een meerpersoonshuishouden over deze belasting en heffingen een tariefaanpassing heeft van -4,1% in 2014 t.o.v. 2013, derhalve een daling met € 26,-

Belastingdruk	OZB	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing	Totaal	% wijziging t.o.v. 2013
2012	€ 236,00	€ 234,00	€ 157,00	€ 627,00	
2013	€ 265,00	€ 211,00	€ 162,00	€ 638,00	
2014	€ 270,00	€ 200,00	€ 142,00	€ 612,00	-4,1%

* Voor 2013 gerekend met een woning van € 325.000,-. Voor 2014 is een waardedaling van 5% geraamd en daarom is gerekend met een woning van € 308.750,-.

Programma's

Programma 1: Bestuurlijke en economische zaken

Coördinerend portefeuillehouder: drs. J.F.M. Gaillard

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. J.P. Frenken (aandachtsgebied economische zaken)

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. R. Visser (aandachtsgebied Ekkersrijt)

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Binnen het programma bestuurlijke zaken draait het in de kern om de relatie tussen burger en bestuur. Primaire doelstelling is verbetering van de wisselwerking tussen openbaar bestuur en burger enerzijds en raad en college van burgemeester en wethouders anderzijds. Daarbij onderscheiden we thema's als een goed functionerende (duale) democratie, een bestuur dat burgers mogelijkheden voor beïnvloeding, participatie en samenspraak biedt, een bestuur dat belangen transparant afweegt en een bestuur dat burgers aanspreekt op hun verantwoordelijkheid. Daarnaast tracht het bestuur de positie van de gemeente te versterken door regionale samenwerking.

Doelstelling van economische zaken is het versterken van de economische structuur van Son en Breugel en het stimuleren van de werkgelegenheid door onder andere het verbeteren van het bedrijfsklimaat en (creatief) ondernemerschap. Een gezonde economie betekent een levendige, aantrekkelijke en sociale gemeente voor zowel de inwoners, voor de werkenden, als voor bezoekers.

Operationele doelstellingen 2014

Aandachtsgebied bestuurlijke zaken

- De wisseling in samenstelling van raad en college goed te laten verlopen, incl. kennisoverdracht
- Onderzoek voortzetting samenwerking Rekenkamercommissie.
- Personele invulling Rekenkamercommissie.
- Invoering papierloos vergaderen
- Transformatie SRE
- Samenwerking gemeenten Geldrop – Mierlo, Nuenen c.a. en Son en Breugel.

Aandachtsgebied economische zaken

- De gemeente scheidt binnen haar mogelijkheden voorwaarden voor bedrijven om te kunnen bijdragen aan een goede economische ontwikkeling van Son en Breugel en de regio. Denk hierbij aan bijdrage regionaal beleid, regionaal bedrijventerreinenbeleid, detailhandelsbeleid en uitvoering van bestaand beleid.
- Door intensief ruimtegebruik en verkenning voor herstructurering op het bedrijventerrein wordt deels voorzien in de ruimtevraag van lokale en regionale bedrijvigheid.
- Via 1-loket economische zaken stedelijk gebied wordt intensief samengewerkt met name voor vestiging van bedrijven.
- Met zowel de Ondernemersvereniging Son en Breugel (OVSB) als de Ondernemers Vereniging Ekkersrijt (OVE) vindt overleg plaats waarbij zowel strategische als uitvoeringsvraagstukken worden besproken. Naast overleg met het georganiseerde bedrijfsleven vinden bilaterale gesprekken plaats met ondernemers en vastgoedeigenaren over gebiedsgerichte ontwikkelingen.
- De gemeente vindt het belangrijk om beginnende ondernemers, met een toenemende aandacht voor ZZP'ers, op weg te helpen en voert dan ook een actief startersbeleid.
- Communicatie met ondernemers en ondernemersorganisaties is zeer belangrijk. Zowel het digitale als het fysieke bedrijvenloket worden verder ontwikkeld als het communicatiepunt voor het bedrijfsleven. De gemeente intensificeert het relatiebeheer en netwerkmogelijkheden.

Aandachtsgebied recreatie en toerisme

- Het stimuleren en ontwikkelen van dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen.
- Het in stand houden en verbeteren van de routegebonden toeristische en recreatieve infrastructuur als wandelroutenetwerk en fietsroutenetwerk.
- Het verzorgen van een goede promotie en informatievoorziening voor zowel de sector als voor individuele ondernemers.

- Het actief stimuleren van samenwerking binnen de sector door organiseren van overleg en voorlichting.
- Uitvoering geven aan uitwerkingsprogramma “Verslingerd aan de Dommel”
- Evalueren van bestaand beleid en opstellen nieuw recreatief en toeristisch beleid 2014-2017.

Aandachtsgebied Voorlichting en Communicatie

- Stimuleren van betrokkenheid en interactie.
- Communicatie inzetten als strategisch instrument.
- Toegankelijke en begrijpelijke beleidsvoorlichting.
- Intensiever gebruik digitale en interactieve communicatiemiddelen.
- Actief communiceren
- Communicatie-inzet bij verschillende grote projecten.

Gemeentelijke bijdrage: Wat gaan we daarvoor in 2014 doen?

Aandachtsgebied bestuurlijke zaken:

Gemeenteraadsverkiezingen

In maart 2014 vinden verkiezingen plaats voor een nieuwe gemeenteraad. Dit betekent dat hetgeen in deze meerjarenbegroting is opgenomen, onderhevig is aan beïnvloeding door een nieuw gemeentebestuur. Met het oog op de continuïteit in de besluitvorming is het derhalve van belang dat goede overdrachtsdossiers worden samengesteld voor de nieuwe bestuurders en een adequaat inwerkprogramma wordt opgesteld. Dat laatste geldt zowel voor de raadsleden als voor de leden van het volgende college van burgemeester en wethouders. Een en ander hangt natuurlijk ook af van de nieuwe samenstelling.

Rekenkamercommissie

Op 25 april 2013 heeft uw raad besloten tot vaststelling van de “Samenwerkingsovereenkomst rekenkamercommissies gemeenten Heeze-Leende, Nuenen, Son en Breugel en Waalre 2013”. Deze loopt tot 1 mei 2014. Op die datum eindigt tevens de benoemingstermijn van de drie leden van de rekenkamercommissie.

Bij de vaststelling is afgesproken dat de vier gemeenten zich de komende periode nader zullen oriënteren op diverse mogelijkheden rond (samenwerking op het gebied van) de rekenkamercommissie, zoals bijvoorbeeld:

- uitbreiding samenwerkingsverband met andere gemeenten;
- aangaan andere samenwerkingsverbanden door de afzonderlijke gemeenten;
- voortzetting buiten een samenwerkingsverband om.

Tijdig voor 1 mei 2014 zullen uw raad ter zake voorstellen worden voorgelegd, inclusief over de personele invulling van de commissie.

Papierloos vergaderen

In 2012 is gestart met een pilot papierloos vergaderen. In verband hiermee is aan de raads- en commissieleden een maandelijkse tegemoetkoming in de kosten van aanschaf van een tablet / computer, bijbehorende apparatuur en software toegekend.

Met uw raad is afgesproken dat vanaf de nieuwe raadsperiode (maart 2014) de digitale vergaderoplossing definitief wordt doorgevoerd en er derhalve géén fysieke vergaderstukken meer worden verstrekt.

Transformatie samenwerkingsverband regio Eindhoven (SRE)

In de vergadering van de Regioraad van het SRE van 13 december 2012 is een motie aangenomen die oproept tot versnelde transformatie van het SRE. Per 1 januari 2015 moet het SRE zijn doorontwikkeld tot een bestuurlijk platform met een smalle servicegerichte organisatie die op adequate wijze de regionale vraagstukken op een bepaald aantal beleidsvelden behartigt alsmede het beheer van investeringsfondsen verzorgt. Een substantiële verlaging van de inwonerbijdrage is daarbij nodig om middelen vrij te maken waarmee gemeenten taken op subregionaal niveau gezamenlijk kunnen oppakken. Het jaar 2014 zal in het teken staan van (de voorbereiding van) deze transformatie.

Samenwerking gemeenten Geldrop – Mierlo, Nuenen c.a. en Son en Breugel

Op 1 januari 2014 zal de dienst Dommelvallei van start gaan. Vele gemeentelijke taken worden vanaf deze datum uitgevoerd door de dienst: personeel en organisatie, informatisering en automatisering, archief, financiën, control voor de drie gemeenten en voor de gemeenten Nuenen en Son en Breugel dienstverlening en sociale zaken. De gemeente blijft zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de dienstverlening en ook de kaderstelling binnen de planning en control cyclus. We gaan de ontwikkeling van de dienst Dommelvallei intensief volgen. De aansturing en de monitoring gebeurt op drie niveaus: strategisch, tactisch en operationeel.

Aandachtsgebied economische zaken

Lokaal en regionaal overleg

De gemeente schept mogelijkheden en voorwaarden voor bedrijven om te kunnen bijdragen aan een goede economische ontwikkeling van Son en Breugel en de regio. Hiervoor wordt deelgenomen aan regionaal en subregionaal (SRE)overleg en lokaal overleg met ondernemersverenigingen. Ondernemersvereniging Son en Breugel (OVSB) en de Ondernemers Vereniging Ekkersrijt (OVE). Naast overleg met het georganiseerde bedrijfsleven vinden bilaterale gesprekken plaats met ondernemers en vastgoedeigenaren over gebiedsgerichte ontwikkelingen.

1-loket stedelijk gebied

Door intensief ruimtegebruik en verkenning voor herstructurering op het bedrijventerrein wordt deels voorzien in de ruimtevraag van lokale en regionale bedrijvigheid. Via 1-loket economische zaken wordt in het stedelijk gebied intensief samengewerkt om zowel lokale als regionale bedrijven te begeleiden in hun zoektocht naar de beste vestigingslocatie. Het 1-loket treedt hierbij op als zijnde één gemeente.

Vestigingsklimaat

Ekkersrijt kent een zeer goed vestigingsklimaat. Om dit te behouden wordt in nauw overleg met ondernemers in de diverse deelgebieden gewerkt aan behoud van kwaliteit van openbare maar ook private omgeving. Zo worden afspraken gemaakt omtrent collectieve beveiliging, onderhoud aan groen en vindt overleg plaats over gebiedsmanagement (Meubelplein).

Startende ondernemers

De gemeente vindt het belangrijk om beginnende ondernemers en ZZP'ers op weg te helpen en voert dan ook een actief startersbeleid. Naast individuele advisering van startende ondernemers wordt ook de organisatie van de succesvolle collectieve startersbijeenkomst gecontinueerd.

Communicatie

Door snel veranderende wetgeving en maatschappelijke ontwikkelingen is adequate communicatie met ondernemers en ondernemersorganisaties van groot belang. Economische zaken kent een proactief relatiebeheer en wil in een vroegtijdig stadium een betrouwbare gesprekspartner zijn bij veranderingen bij bedrijven.

Aandachtsgebied recreatie en toerisme

Stimuleren ontwikkelingen

Het stimuleren van dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen is van belang om de potentie van de recreatieve en toeristische sector meer te benutten. Dit gebeurt onder andere door samenwerking te organiseren binnen de sector en hen te betrekken bij diverse regionale ontwikkelingen.

Recreatieve routes

De reeds gerealiseerde routegebonden recreatieve infrastructuur zoals het wandelrouten netwerk en fietsrouten netwerk is van goede kwaliteit. Naast regulier onderhoud wordt in 2014 het netwerk mogelijk ook verbonden met dat van het Groene woud.

Uitvoering Visie Verslingerd aan de Dommel

De komende jaren wordt uitvoering gegeven aan quickwins die zijn vastgesteld in "Verslingerd aan de Dommel" om deze beek meer te benutten als recreatieve zone.

Nieuwe recreatief en toeristisch beleid

Het nieuwe recreatief en toeristisch beleid zal de kaders en een uitvoeringsprogramma bevatten waarmee wij de kansen proberen te verzilveren voor onze gemeente waarbij wordt aangesloten bij lokale en subregionale initiatieven van de Dommelvallei gemeenten en Het Groene Woud.

Aandachtsgebied Voorlichting en Communicatie

Betrokkenheid en interactie

Het college wil graag dat inwoners en ondernemers meedenken en meedoen. Betrokkenheid en interactie met inwoners staat centraal. Diverse instrumenten voor burgerparticipatie worden bedacht en ingezet om inwoners op verschillende manieren te betrekken in het voorbereidings-, besluitvormings- en uitvoeringsproces. Bij ieder onderwerp of project wordt nagedacht over een passende participatievorm en een passende wijze van communiceren.

Inzetten van communicatie als strategisch instrument

Communicatie wordt ingezet als strategisch instrument in verschillende fases van beleidsontwikkeling- en beleidsuitvoeringsproces. In een vroegtijdig stadium wordt nagedacht over de rol en inzet van communicatie.

Toegankelijke en begrijpelijke beleidsvoorlichting

Communicatie is gericht op toegankelijke en begrijpelijke publieks- en ook pers-voorlichting. Het gebruik van begrijpelijke taal (B1-niveau) door de gemeentelijke organisatie wordt onder andere gestimuleerd met behulp van een Taalteam en workshops.

Intensiever gebruik digitale en interactieve communicatiemiddelen

Het college wil in haar dienstverlening en communicatie naar inwoners de nadruk leggen op het gebruik van digitale communicatiekanalen en – middelen: website, apps, digitale borden, sociale media. De toepassing van met name sociale media wordt uitgebreid en gestimuleerd.

Actief communiceren

Als gezicht van de gemeente nemen de collegeleden de woordvoering naar pers en het publiek actief ter hand. Wekelijks worden n.a.v. de collegevergadering persberichten verstuurd en persgesprekken gevoerd. Indien nodig wordt de pers individueel (telefonisch) te woord gestaan of worden extra persgesprekken of –conferenties georganiseerd

Communicatie-inzet bij verschillende grote projecten

Verschillende grote projecten vragen om inzet van communicatie, onder andere:

- Gemeenteraadsverkiezingen: o.a. opkomstbevorderende acties, lijsttrekkersdebat, verkiezingskrant, verkiezingsavond
- Nieuw college: advies en ondersteuning introductie, inwerken, opstellen collegeprogramma
- Herdenking 70 jaar bevrijding
- Samenwerking Dommelvallei
- Centrumplan Son
- Centrumplan Breugel
- Uitvoeringsplan duurzaamheidsbeleid

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2012	Begroting				
		2013	2014	2015	2016	2017
Baten						
Bestuur	0	0	0	0	0	0
Externe contacten	0	0	0	0	0	0
Voorlichting en communicatie	0	0	0	0	0	0
Bestuurlijke ondersteuning	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0

Lasten						
Bestuur	980	1.103	1.002	1.009	1.009	1.009
Externe contacten	513	629	441	444	444	444
Voorlichting en communicatie	230	240	264	229	229	229
Bestuurlijke ondersteuning	91	105	128	128	128	128
Totaal lasten	1.814	2.077	1.835	1.811	1.811	1.811

Totaal saldo	1.814	2.077	1.835	1.811	1.811	1.811
---------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2014 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2013-2016 geraamd was voor het jaar 2014.

Toelichting	2014 oud	2014 nieuw	Vershil
Programma 1	2.046	1.835	-211
Autonome ontwikkelingen:			
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat. (Voor uitleg van de nieuwe systematiek zie de paragraaf bedrijfsvoering).			-47
Lagere kosten voor wachtgeld			-20
Economische zaken: lager werkbudget nodig (zie punt 8, blz. 12 bij de begroting 2013)			5
Beleidsaanpassingen:			
Beëindiging bijdrage financieringsfonds (zie punt 3, blz. 12 bij de begroting 2013)			-169
Vervanging vijf informatieborden (zie punt 19 bij de Kadernota 2013)			35
Overige mutaties < € 10.000,-			-15
Totaal			-211

Verschillenanalyse 2014 t.o.v. 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2013 en 2014 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2013 en 2014 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2013 en 2014.

Toelichting	2013	2014 oud	Vershil
Programma 1	2.077	2.046	-31
Lagere kosten voor wachtgeld in 2014			-40
Overige mutaties			9
Totaal			-31

Programma 2: Publieke dienstverlening

Coördinerend portefeuillehouder: drs. J.F.M. Gaillard

Coördinerend portefeuillehouder: R. Visser (aandachtsgebied WMO loket)

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

In Son en Breugel staat de vraag van de klant centraal en zorgen we voor een efficiënte, integrale, snelle en voor de klant duidelijke afhandeling van die vraag. Dit gebeurt via de publieksbalies in de hal van het gemeentehuis, de telefoon, per post, de wijkteams en het internet, conform de 1-loketgedachte. Wat we willen bereiken is tevreden klanten die goed geholpen zijn. Goed helpen betekent niet alleen klanten snel en vriendelijk te woord staan, maar ook betrouwbaar, met hoge kwaliteit en gericht op maatschappelijk effect.

Operationele doelstellingen 2014

Implementatie van het dienstverleningsconcept

Het gewenste niveau van dienstverlening is in 2010 uitgewerkt in een dienstverleningsconcept met kwaliteits- en servicenormen. In het dienstverleningsconcept wordt uitgegaan van het geleidelijk invoeren van het concept *Antwoord@*. Dit concept helpt gemeenten om de contacten met burgers professioneler af te handelen en wordt op termijn zo dé ingang voor een groot deel van de overheid. In 2014 wordt een doorkijk gegeven naar de ontwikkeling van dienstverlening op de langere termijn.

Om dienstverlening op een consistent hoog niveau te brengen en te houden dienen alle kanalen (web, telefonie, balie, chat, sms-alert, enzovoort) op elkaar aan te sluiten en gelijke content te bevatten. De kanalen die ingericht moeten zijn:

- Website: beter benutten van de mogelijkheden van digitale dienstverlening (e-dienstverlening). In 2014 starten we met het werken vanuit een kanaalstrategie, waarbij we producten en diensten aanbieden via alle kanalen, maar proberen onze klanten te verleiden om ons voor een groter deel via het digitale kanaal te benaderen.
- Telefonie: doorontwikkeling van het KCC, waarbij we toewerken naar een groei van de eerstelijnsafhandeling in 2014 naar 60%.
- Balie: verlaging kwetsbaarheid door de start van Dommelvallei en herinrichting balie-afhandeling
- Post: in 2014 is er blijvende aandacht voor om tenminste 95% van de post tijdig af te handelen.

Overige activiteiten

- Herontwerp en beheer van werkprocessen (afschaffen / vereenvoudigen / automatiseren / digitaliseren).
- In 2014 bereiden we ons voor op de modernisering van de gemeentelijke basisadministratie. Dit moet ertoe leiden dat de gemeente in 2016 aansluit op de nieuwe Basisregistratie Personen (BRP).
- Organiseren van twee verkiezingen.

Gemeentelijke bijdrage: Wat gaan we daarvoor in 2014 doen?

Implementatie van het dienstverleningsconcept

Invoeren van *Antwoord@* heeft consequenties voor de manier van werken voor de gehele organisatie en raakt huisvestingsaspecten, personeel & organisatie en Informatie & Automatisering. Er is begonnen met de uitvoering van het integraal inrichten van de dienstverlening over de verschillende dienstverleningskanalen in samenwerking met Nuenen en Geldrop-Mierlo. Door samen op trekken verwachten we de dienstverlening in sneller tempo te verbeteren en zijn we minder kwetsbaar bij de implementatie van nieuwe taken.

De volgende doelen worden behaald in 2014 :

- Vorming van een gezamenlijke afdeling dienstverlening met baliedienstverlening in elke gemeente
- Implementatie van fase 3 van *Antwoord@*
- De website is volledig ingericht als kennisbank voor fase 3 van *Antwoord@*

- Vergroting van het aandeel eerstelijns-afhandeling van klantvragen, groeiend van 35% naar 60% in 2014.
- Implementatie van kanaalsturing, waarbij we inwoners, instellingen en bedrijven proberen te verleiden meer van het digitale kanaal gebruik te maken.
- Kwaliteitsverhoging en vergroting van het productenaanbod op de site resulteert opnieuw een groter deel digitale productverstrekkingen of aanvragen
- 95% van de ingekomen post wordt binnen de afgesproken termijn afgehandeld.
- 95% van de meldingen openbare ruimte wordt binnen 4 werkdagen opgepakt, urgente meldingen worden binnen 1 werkdag opgepakt.

Overige activiteiten

Bij het herontwerpen van werkprocessen staat deregulering en digitalisering centraal. Samen met Nuenen en Geldrop-Mierlo werken we er aan, dat er een verdere verschuiving plaatsvindt van producten en diensten naar de frontoffice. Dit met als doel de klanten zoveel mogelijk in één keer te kunnen helpen. Daarbij ligt de focus op het vereenvoudigen en zo mogelijk schrappen van overbodige regelgeving. Door het geregeld toetsen van de bestaande manieren van werken willen we de kwaliteit van dienstverlening en de manier van werken continu blijven verbeteren.

De volgende doelen worden behaald in 2014 :

- De kapvergunning wordt vereenvoudigd.
- De voorbereiding van de aansluiting op de nieuwe basisregistratie personen (BRP) wordt voorbereid. Dit vraagt in de komende jaren om investeringen in software, hardware en opleidingen. Tijdelijk bestaan de oude en de nieuwe situatie naast elkaar. Daarbij ligt er een bijzondere uitdaging de dienstverlening op peil te houden.
- De verkiezingen voor het Europees parlement en voor de gemeenteraad worden georganiseerd.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2012	Begroting				
		2013	2014	2015	2016	2017
Baten						
Burgerzaken	-285	-243	-253	-258	-258	-258
Totaal baten	-285	-243	-253	-258	-258	-258
Lasten						
Burgerzaken	462	733	847	840	804	768
Totaal lasten	462	733	847	840	804	768
Totaal saldo	177	490	594	583	547	511

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2014 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2013-2016 geraamd was voor het jaar 2014.

Toelichting	2014 oud	2014 nieuw	Vershil
Programma 2	559	594	35
Autonome ontwikkelingen:			
Communicatie voor gemeenteraadsverkiezingen (zie punt 20 bij de Kadernota 2013)			9
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat. (Voor uitleg van de nieuwe systematiek zie de paragraaf bedrijfsvoering).			26
Totaal			35

Verschillenanalyse 2014 t.o.v. 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2013 en 2014 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2013 en 2014 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2013 en 2014.

Toelichting	2013	2014 oud	Vershil
Programma 2	490	559	69
Gemeenteraadsverkiezingen in 2014			73
Overige mutaties			-4
Totaal			69

Programma 3: Veiligheid en handhaving

Coördinerend portefeuillehouder: drs. J.F.M. Gaillard

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Openbare orde en veiligheid

De zorg voor een veilige woon-, leef en werkomgeving is een van de belangrijkste taken van de overheid en dus van de gemeente Son en Breugel. Veiligheid staat hoog op de politieke agenda. Gemeente Son en Breugel biedt haar inwoners een veilige omgeving om te wonen, te werken en te recreëren. Inwoners en organisaties/ bedrijven stellen in toenemende mate belang in een goed veiligheidsbeleid. Als gemeente is het zaak daar consequenties aan te verbinden en werk te maken van deze gemeentelijke kerntaak, waarbij van de inwoners een steeds belangrijkere bijdrage wordt verwacht.

De structuur en werkwijze van de nationale politie wordt in 2014 steeds meer vertrouwd en is direct aanspreekbaar op het gebied van veiligheid en handhaving. Er is bovendien een wetsvoorstel ingediend om de Gemeentewet aan te passen waardoor de regierol van de gemeente ten aanzien van het lokaal veiligheidsbeleid wordt verstevigd. Deze regierol wordt verankerd in het integraal veiligheidsbeleid dat door de nieuwe gemeenteraad wordt vastgesteld voor de periode 2015-2018. De uitkomsten van de veiligheidsmonitor (bevolkingsonderzoek) en de resultaten van de aflopende vier jaren dienen als input voor het veiligheidsdebat om de prioriteiten vast te stellen.

De uitvoering van het veiligheidsbeleid wordt opgenomen in het handhavingprogramma, dat jaarlijks wordt opgesteld. De aandachtsgebieden en prioriteiten voor handhaving worden in 2014 voor de periode 2015-2018 door de nieuwe gemeenteraad/commissie vastgesteld. Het veiligheidsbeleid loopt zoveel mogelijk parallel aan het beleid van de gemeenten Nuenen en Geldrop-Mierlo. Ook de beleidsplannen van de andere gemeenten van het gebied Dommelstroom (Heeze-Leende, Cranendonk en Valkenswaard) worden hierbij betrokken.

Aandachtsgebied Rampenbestrijding en crisisbeheersing

Overeenkomstig de Wet veiligheidsregio's zijn ter voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing de volgende plannen op regionaal niveau vastgesteld: Regionaal risicoprofiel, Regionaal Beleidsplan en Regionaal Crisisplan. Voor de uitwerking van de processen die zijn benoemd in het Regionaal Crisisplan en waarvoor de gemeenten verantwoordelijk zijn, is een Deelplan Bevolkingszorg vastgesteld. Het merendeel van de processen Bevolkingszorg wordt uitgevoerd door regionale teams, samengesteld uit ambtenaren van de 21 gemeenten binnen de Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost. Ook de gemeente Son en Breugel levert hieraan haar bijdrage. Aandachtsgebieden zijn:

- Doorontwikkelen van de processen Bevolkingszorg in samenwerking met de gemeenten in de Veiligheidsregio;
- Opleiden en beoefenen van gemeentelijk personeel met een taak en rol in de regionale en lokale teams in de rampenbestrijdingsorganisatie.

Aandachtsgebied Brandweer

- Er wordt nadruk gelegd op het voorkomen van branden in woningen, het informeren van bewoners over maatregelen die zij kunnen nemen om hun eigen veiligheid te optimaliseren.
- Op basis van de vernieuwde Wet Veiligheidsregio's wordt de brandweer verder geregionaliseerd. De gemeentelijke brandweer gaat over in de regionale brandweer. De vrijwilligers en het materieel worden overgedragen aan de veiligheidsregio. De ondersteunende taken (P&O, financiën, etc.) worden ontvlochten uit de gemeentelijke organisatie en ondergebracht in de veiligheidsregio. De volledige afronding van dit proces is gesteld op 1 januari 2014.

Wat gaan we daarvoor in 2014 doen?

Aandachtsgebied Openbare orde en handhaving:

In 2014 zetten we in op:

- Participatie burgers bij het tot stand brengen *en het uitvoeren* van het veiligheidsbeleid;

- Het houden van een veiligheidsdebat met de nieuwe gemeenteraad/commissie voor het bepalen van de aandachtsvelden en prioriteiten ter voorbereiding van het nieuw veiligheidsbeleid dat wordt opgesteld;
- Het opstellen van het Integraal Veiligheidsbeleid gemeente Son en Breugel 2015-2018, op basis van veiligheidsdebat;
- Het vaststellen van de aandachtsvelden en prioriteiten voor het handhavingsprogramma voor de periode 2015-2018. In dit programma is de uitvoering van het veiligheidsbeleid opgenomen;
- Handhaving op het gebied van hondenoverlast, parkeren in blauwe zone en bij scholen, snelheid verkeer en zwaar verkeer in het centrum; Er wordt gewerkt volgens het principe : informeren, waarschuwen, bekeuren.
- Het terugdringen c.q. voorkomen criminaliteit (diefstal) op industrieterrein Ekkersrijt in samenwerking met SBBE en politie;
- Verdere ontwikkeling c.q. uitbreiding participatie buurtpreventie/ buurtbeheerprojecten/ wijkshouwen inclusief nieuwbouwwijken;
- Project brandveiligheid in woningen (Breeakker) wordt geïntensiveerd en uitgevoerd in andere wijken (o.a. Vloed). Project wordt gekoppeld aan soortgelijk project in Nuenen;
- Alcoholgebruik door jongeren en aandacht voor drugsproblematiek onder jongeren en toezicht bij hangplekken van jongeren. In de werkgroep gezonde leefstijl worden activiteiten voorbereid en uitgevoerd om via verenigingen, scholen en andere maatschappelijke organisaties bij te dragen om de doelen van het aflopend project "Laat je niet Flessen" te realiseren;
- Toezicht en handhaving op horecabeleid en bepalingen Drank- en Horecawet, waaronder paracommerciële activiteiten en openbare dronkenschap. Inhuur van gekwalificeerde Boa's die projectmatig worden ingezet als dit nodig is;
- Controle en toezicht op verleende vergunningen.
- Terugdringen c.q. voorkomen van woon- en leefoverlast en kleine ergernissen.
- Terugdringen Woninginbraken:
In samenwerking met politie het treffen van preventieve maatregelen zoals gebruik maken van voorlichting (het plaatsen van sandwichborden op toegangswegen in wijken), het inzetten van communicatiemiddelen en het betrekken hierbij van de buurtbeerteams, woningcorporaties en eventueel andere partners.
- Frequenter en beter communiceren over de inspanningen die worden geleverd en zijn verricht op het gebied van veiligheid. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van social media.

Aandachtsgebied rampenbestrijding en crisisbeheersing

Vanaf 2013 wordt gewerkt met regionale teams voor het merendeel van de processen waarvoor de gemeenten in de rampenbestrijding en crisisbeheersing verantwoordelijk zijn. Deze processen Bevolkingszorg zijn onderverdeeld in vijf hoofdprocessen, te weten communicatie, publieke zorg, omgevingszorg, ondersteuning en informatie. In 2014 zal een doorontwikkeling plaatsvinden van zowel de uitwerking van deze processen als de opleiding en oefening van de regionale en lokale teams die hiervoor zijn samengesteld.

Aandachtsgebied Brandweer:

Op 1 januari 2014 is de uitvoering van de brandweer geregionaliseerd en ontvlochten uit de gemeentelijke organisatie. Begin 2014 zullen de laatste praktische zaken uitgevoerd gaan worden om dit te realiseren.

De implementatie van een project over brandveiligheid in woningen is in 2013 gestart voor woningen van Domein in de wijk Breeakker. In 2014 wordt dit project in de Breeakker verder uitgebreid. Medio 2014 wordt bezien in welke andere wijken dit project eveneens wordt uitgerold.

Evenals vorig jaar wordt in samenwerking met de LEV groep het onderwerp brandveiligheid ook meegenomen bij de bezoeken aan de 75 jarigen.

Het einddoel is om in samenwerking met vrijwilligers op termijn alle woningen in de gemeente te bezoeken. Samen met de bewoners wordt bekeken of de brandveiligheid verbeterd kan worden. Daarnaast worden basisscholen ondersteund bij het geven van een lespakket over brandveiligheid. Aanvullend gaat de brandweer ook het geven van informatie na een brand verder ontwikkelen.

Een ander zwaartepunt blijft het toepassen van slimme flexibele repressie door het toepassen van risicodifferentiatie en nieuwe technologieën.

De regionalisering van de brandweer wordt vanuit de gemeente blijvend ondersteund door het leveren van advies aan het bedrijfsplan van de nieuwe regionale brandweerorganisatie. Daarnaast wordt medewerking verleend aan het voorbereiden en uitvoeren van de besluitvorming en de ontvlechting van de brandweer uit de gemeentelijke organisatie.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2012	Begroting				
		2013	2014	2015	2016	2017
Baten						
Openbare orde en handhaving	-22	-32	-32	-33	-33	-33
Brandweer	-16	-3	-3	-3	-3	-3
Rampenplan en rempenbestrijding	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	-38	-34	-35	-36	-36	-36

Lasten						
Openbare orde en handhaving	451	567	516	517	517	532
Brandweer	852	990	911	886	859	839
Rampenplan en rempenbestrijding	61	67	35	36	36	36
Totaal lasten	1.364	1.625	1.462	1.438	1.411	1.406

Totaal saldo	1.326	1.590	1.427	1.402	1.376	1.371
---------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2014 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2013-2016 geraamd was voor het jaar 2014.

Toelichting	2014 oud	2014 nieuw	Vershil
Programma 3	1.500	1.427	-73
Autonome ontwikkelingen:			
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat. (Voor uitleg van de nieuwe systematiek zie de paragraaf bedrijfsvoering).			-75
Aanpassing kapitaallasten a.g.v. aanpassingen door de Nota activering, waardering en afschrijving, jaarrekening 2012 en begroting 2014			-20
Beleidsaanpassingen:			
De ambtenaar rampenbestrijding is niet langer in dienst. In plaats daarvan wordt deze via detachering ingehuurd voor een lager aantal uren..			12
Overige mutaties < € 10.000,-			10
Totaal			-73

Verschillenanalyse 2014 t.o.v. 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2013 en 2014 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2013 en 2014 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2013 en 2014.

Toelichting	2013	2014 oud	Vershil
Programma 3	1.590	1.500	-90
Huur tijdelijke kazerne 2013			-40
Ledverlichting Combigebouw besteding in 2013			-15
Digitaal handhaven BOA's 2013			-10
Veiligheidsmonitor 2013			-15
Kapitaallasten voertuigen brandweer			-10
Totaal			-90

Programma 4: Verkeer en vervoer

Coördinerend portefeuillehouder: drs. R. Visser (Verkeer en Vervoer)

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. J.P. Frenken (aandachtsgebieden openbare verlichting en wegen en watergangen).

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Het optimaliseren van mobiliteit, zowel qua verbindingen als veiligheid, bepaalt mede de aantrekkingskracht van onze gemeenschap. Doelstelling van het programma Verkeer en Vervoer is het waarborgen van de bereikbaarheid en verkeersveiligheid van Son en Breugel. Dit wordt onder andere vormgegeven door het stimuleren van het gebruik van openbaar vervoer en de fiets en aanbod van goede doorstroomroutes voor het noodzakelijke autoverkeer, alsmede optimaliseren van mogelijkheden voor vervoer over water.

De veiligheid van voetgangers en fietsers staat voorop en de rijsnelheid van het gemotoriseerde verkeer dient daaraan ondergeschikt te zijn. Speciale aandacht wordt gegeven aan onveiligheidsgevoelens bij scholen en fietsverkeer.

De veiligheid van de weggebruiker is mede afhankelijk van de fysieke staat van de wegeninfrastructuur. Beheer en onderhoud van wegen, openbare verlichting, vegen van straten en zorg van verkeersborden behoren dan ook tot de kerntaken binnen dit programma.

Operationele doelstellingen 2014

Aandachtsgebied wegen en watergangen:

- Adequaet en goed onderhoud wegennet waarbij het geplande onderhoud gestoeld is op de normen van het CROW en het vastgestelde rationeel beheersysteem voor wegen. CROW = Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Weg- en Waterbouw en de Verkeerstechiek.
- Bijdragen aan Berzob studie opwaardering kanalen en onderzoek haalbaarheid Regionaal Overslag Centrum Ekkersrijt.

Aandachtsgebied openbare verlichting:

- Onderhoud, beheer en onderzoek en invoering naar verduurzaming van de openbare verlichting gestoeld op het rationeel beheersysteem.
- Vanaf 2014 wordt binnen de Dommelmeeenten uitbreiding van de samenwerking nagestreefd.

Aandachtsgebied verkeersveiligheid

- Het daar waar mogelijk wegnemen van verkeersonveiligheid rondom scholen en voor fietsverkeer.
- Fietsveiligheid centrum.
- Verkeersveiligheid buiten het centrum.

Aandachtsgebied mobiliteit

- Het waarborgen van de bereikbaarheid van Son en Breugel voor alle vervoerswijzen.
- Mobiliteitsvisie / uitvoeringsprogramma.
- Voorbereidingen op grote infrastructurele werken, mede vanuit regionaal perspectief.

Wat gaan we daarvoor in 2014 doen?

Wegen en watergangen.

Gesloten verharding

Grootschalig onderhoud wordt uitgevoerd aan de asfaltverharding van weg 2000 en 6000 op bedrijventerrein Ekkersrijt. Verder worden er in diverse straten in wijk 'T Harde Ven (Kapelwijk) nieuwe deklagen aangebracht.

Elementenverharding

Voor het grootschalig onderhoud voor elementenverharding wordt in tegenstelling tot voorheen gewerkt met een Overeenkomst Met open Prijzen (OMOP). Hiermee kan op een flexibele wijze het onderhoud aan elementenverhardingen worden uitgevoerd.

De wijkteams leveren een substantiële bijdrage in het klein onderhoud van met name de elementenverharding.

Openbare verlichting

Onderhoud en beheer.

Gestreefd wordt om eind 2014 het beheer en onderhoud van de openbare verlichting gezamenlijk aan te besteden met Geldrop-Mierlo; Nuënen ca en Son en Breugel. Tot die tijd zal het regulier onderhoud en beheer aan de openbare verlichting volgens huidig beleid worden uitgevoerd.

Verduurzamen

Overeenkomstig het gemeentebestuur is het doel om in 2014 een gedeelte van de openbare verlichting te verduurzamen door toepassing van o.a. LED-technieken.

Gladheidbestrijding

Overeenkomstig de prioritering van het gemeentelijk beleid zal de "gladheidbestrijding" worden uitgevoerd. In samenwerking met het centrummanagement worden de winkeliers gevraagd het trottoir voor hun winkel vrij te houden van gladheid.

Civieltechnische werken

Aan de hand van een uitgevoerde nulmeting van de belangrijkste bruggen in onze gemeente wordt een meerjarenonderhoudsprogramma opgesteld. De financiële consequenties hiervan zullen als leidraad dienen voor de benodigde onderhoudsbudgetten in de komende jaren.

Bovenlokale verkeersprojecten

Op mobiliteitsterrein speelt in meerjarig perspectief een aantal grote ontwikkelingen. Van belang zijn met name de Noordoostcorridor (zie programma 10), Brainport Avenue (de zgn. Slowlane fietsroute), de opwaardering Wilhelminakanaal (Berzob) en de HOV-visie ZuidOost-Brabant respectievelijk NoordOost-Brabant.

Berzob

Op 24 februari 2005 heeft de gemeenteraad onder voorwaarden (waaronder dekking vanuit gronduitgifte industrieschap Ekkersrijt), ingestemd met het leveren van een bijdrage (aan provincie Noord-Brabant) van € 500.000 aan het opwaarderen van de vaarklasse van het Wilhelminakanaal en Zuid Willemsvaart. De eerste fase van het project is ongeveer afgerond. Hierin is met name de Zuid Willemsvaart opgewaarderd / verlegd. Daarbij is € 351.000 van onze bijdrage verbruikt. Omdat gronduitgifte naar verwachting tot 2020 niet te verwachten is, wordt in de begroting 2014 vastgelegd om de eerste fase van het project met de provincie in 2014 af te rekenen.

Slowlane

In 2014 wordt voorzien kredietvotering voor de (1^e fase van) Slowlane plaats te laten vinden, zodat conform regionale afspraken gestart kan worden met de uitvoering van het plan.

Lokale verkeersprojecten

Overeenkomstig de afspraak met uw gemeenteraad leveren wij in 2014 de evaluatie verkeersveiligheid Nieuwstraat op.

Wij streven ernaar om de toegankelijkheid van het openbaar vervoer voor een ieder nader vorm te geven. Dit door aanpassing en realisatie van een aantal bushaltes die voor alle mensen toegankelijk zijn. Ook zal in 2014, conform gemeentelijk beleid, in een groter deel van de bebouwde kom openbaar vervoer aangeboden worden. Dit door een routewijziging die eind 2013 / begin 2014 is doorgevoerd. Na besluitvorming in uw raad in 2013 over aanleg van een fietspad langs de A50 (tussen Bestseweg en brug Houtens) zal in het eerste kwartaal van 2014 uitvoering plaatsvinden.

Wij zullen de effecten van de in 2012 en 2013 uitgevoerde verkeersmaatregelen (beleidskader verkeer) in 2014 monitoren. We zijn ook alert op signalen vanuit de maatschappij over verkeersonveiligheid op gemeentelijke wegen die in het kader van het beleidskader verkeer niet gewijzigd zijn.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2012	Begroting				
		2013	2014	2015	2016	2017
Baten						
Wegen en watergangen	-206	-42	-42	-48	-48	-48
Openbare verlichting	1	-26	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	-23	0	0	0	0	0
Totaal baten	-229	-67	-42	-48	-48	-48

Lasten						
Wegen en watergangen	1.861	1.468	1.148	1.155	1.155	1.168
Openbare verlichting	179	221	212	186	166	141
Verkeer en vervoer	66	36	447	45	23	23
Totaal lasten	2.106	1.725	1.807	1.386	1.344	1.332

Totaal saldo	1.877	1.658	1.765	1.339	1.297	1.284
---------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2014 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2013-2016 geraamd was voor het jaar 2014.

Toelichting	2014 oud	2014 nieuw	Vershil
Programma 4	1.611	1.765	154
Autonome ontwikkelingen:			
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat. (Voor uitleg van de nieuwe systematiek zie de paragraaf bedrijfsvoering).			-34
Beleidsaanpassingen:			
Openbare verlichting, lasten zijn structureel lager (zie punt 4, blz. 12 bij de begroting 2013)			-10
Reclameuitingen Ekkersrijt: door overdracht van taken vloeien reclameopbrengsten Ekkersrijt terug naar de gemeente (zie punt 5, blz. 12 bij de begroting 2013)			-20
Bijdrage BERZOB fase 2 (zie punt 1, blz. 15 bij de begroting 2013)			73
Bijdrage BERZOB fase 1: betaling aan de Provincie van de bijdrage voor de 1e fase van BERZOB. Dit wordt bekostigd uit de reserve vrije bestedingsruimte. (zie punt 11 bij de inleiding van deze begroting)			351
Verschuiving visuele inspectie naar 2014 (zie punt 16 bij de inleiding van deze begroting)			13
SPM is opgeheven. De taken zijn teruggekomen bij de gemeente en de bijdrage aan SPM is verdeeld over de verschillende budgetten. Samen met de wijziging in programma 6 is dit budgettair neutraal.			-129
Aanbestedingsvoordeel werken: door aanbesteding van werken ontstaat een voordeel, vanaf 2016 moet opnieuw worden aanbesteed. (zie punt 36 bij de Kadernota 2013)			-82
Overige mutaties < € 10.000,-			-8
Totaal			154

Verschillenanalyse 2014 t.o.v. 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2013 en 2014 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2013 en 2014 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2013 en 2014.

Toelichting	2013	2014 oud	Vershil
Programma 4	1.658	1.611	-47
Optimaliseringswerkzaamheden herinrichting Nieuwstraat uitvoering in 2013			-15
MOP Civiele kunstwerken 2013			-25
Groenvoorzieningen Ekkersrijt uitvoering in 2013			-20
Overige mutaties			13
Totaal			-47

Programma 5: Welzijn en sport

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. J.P. Frenken (aandachtsgebieden Onderwijs, Kunst en cultuur, Maatschappelijk welzijn)

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. drs. R. Visser (aandachtsgebied Sport /sportaccommodaties en cultuurhistorie)

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Dit programma richt zich op het welbevinden van onze burgers. We nemen onze verantwoordelijkheid om onze burgers te stimuleren tot deelname aan het maatschappelijk leven, als zelfstandige, ondernemende, creatieve en verantwoordelijke burgers. Daarbij gaat het er om dat maatschappelijke problemen die zich in onze lokale samenleving voordoen in een zo vroeg mogelijk stadium worden opgemerkt. Ook gaat het erom dat ze met inzet van burgers en professionele organisaties worden opgelost. Dit draagt in belangrijke mate bij aan een duurzaam sociaal-maatschappelijk Son en Breugel.

Goede sportvoorzieningen en sociaal-culturele accommodaties stellen onze burgers in staat tot de beoefening van allerlei sporten en het ontplooiën van maatschappelijke activiteiten. Dat draagt bij aan het welbevinden van onze inwoners en de sociale samenhang. We beogen om onze inwoners door schoolse en voorschoolse voorzieningen van jongs af aan in staat te stellen om zich te ontwikkelen tot zelfstandige burgers. Voorts beogen wij bij te dragen aan een goed cultureel klimaat in onze gemeente.

Operationele doelstellingen 2014

Aandachtsgebied onderwijs:

- Zorg dragen voor veilige en stimulerende leeromgeving; schoolgebouwen die voldoen aan de eisen en wensen van deze tijd (veiligheid, optimale ruimte indeling, passend onderwijs etc.); investeren in de doorlopende leerlijn (onderwijsachterstandenbeleid).
- De huisvesting van onderwijs voor de Gentiaan-Sonniuspark en Breugel. Het ontwikkelen van nieuwbouw voor de Stokland, de Bloktempel, de Gentiaan (Sterrenschool) en de Regenboog.

Aandachtsgebied kunst en cultuur:

- Bibliotheekvoorziening in stand houden met passende huisvesting op basis van visievorming bibliotheekwerk, uitgaande van het basispakket, en in de context van de centrumplanontwikkeling.

Aandachtsgebied sport:

- Visie en uitvoeringsprogramma: "sport en beweeg".

Aandachtsgebied maatschappelijk welzijn

- Het bieden van optimale ontwikkelingskansen en preventieve ondersteuning aan de jeugd en hun ouders/opvoeders.
- Stimuleren en faciliteren van vrijwillige inzet van burgers in zowel individueel als georganiseerd verband (brede maatschappelijke netwerkvorming).
- Versterking van het verenigingsleven, zodat zij niet alleen in staat zijn de eigen leden te bedienen, maar ook iets kunnen betekenen voor het onderwijs, de naschoolse opvang, de wijk en/of specifieke (inactieve, kwetsbare) doelgroepen.
- Samenwerking met meerdere gemeenten voor wat betreft de voorbereiding en implementatie van de drie transities op basis van het visiedocument Persoonlijk & Dichtbij.
- Doorontwikkeling Centrum voor Maatschappelijke Deelname, gelet op nieuwe taken gemeente in het sociaal-maatschappelijk domein.
- Uitvoering van nieuw accommodatiebeleid.
- Ondersteuning van initiatieven door middel van gemeentelijke subsidies voor jeugdleden en accommodaties (subsidieverordening Welzijn).

Aandachtsgebied cultuurhistorie

- Cultuurhistorische Waardenkaart 2^e fase.
- Uitvoeren van het monumentenbeleid.

Wat gaan we daarvoor in 2014 doen?

Groeipad scholen (onderwijs)

Het groeipad voor onderwijshuisvesting (vervangende nieuwbouw van scholen) hebben wij geactualiseerd en grofmazig aangepast aan nieuwe inzichten met betrekking tot de (verlaagde) leerlingenprognoses. Ook het tempo in het groeipad is aangepast op nieuwe inzichten, o.a. als gevolg van noodzakelijke planologische procedures.

Concretisering in uiteenlopende stadia vindt plaats van de planvorming en nieuwbouw voor De Gentiaan, De Bloktempel, De Regenboog en De Stokland. De planning is in oktober 2013 in de commissie BZ aan de orde. Daarnaast worden plannen ontwikkeld voor de Sonnewijzer en De Harlekijn. Eén en ander in lijn met de vorige kadernota en de integrale visie onderwijshuisvesting die door de raad is vastgesteld.

Wet OKE

De voortgang wordt gemonitord en geëvalueerd. Beleidsontwikkeling vindt plaats over hoe om te gaan met dit domein na het stoppen van de rijkssubsidie na 2014.

Peuterspeelzaalwerk

Implementatie van het beleid om het peuterspeelzaalwerk te integreren in de dagopvang heeft plaatsgevonden op 1 augustus 2013 en loopt door in 2014. Hierdoor worden geen lokalen meer verhuurd voor het peuterspeelzaalwerk. De huidige ruimte van het peuterspeelzaalwerk in Breugel wordt gesloopt voor de nieuwbouw van de Stokland. De ruimte in de Ruysdaelstraat van het peuterspeelzaalwerk (1 lokaal) kan anders worden ingevuld.

Preventief jeugdbeleid

Voor majeure problematiek is professionele inzet noodzakelijk. Daarom wordt het Jeugdpreventieprogramma (JPP) vanuit de gemeente voortgezet.

Op 1 januari 2015 wordt de gemeente verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdzorg (licht en zwaar). De huidige scheidslijn tussen 1^e en 2^e lijns jeugdzorg komt hiermee te vervallen, wat mogelijk nieuwe eisen stelt aan de wijze waarop het preventieve veld tot op heden is georganiseerd. Denk hierbij aan de rol van de zorgteams in het basisonderwijs en het huidige signaleringsoverleg. In 2014 worden de consequenties in beeld gebracht en worden, indien nodig, wijzigingsvoorstellen gedaan

Bibliotheek

Na voorbereidingen in 2013 gaat de implementatie van het nieuwe beleid per 01-01-2014 van start (basispakket, onderzoek pluspakket, fricties). Passende huisvesting wordt meegenomen in de uitwerking van de centrumvisie Son. Onderzocht wordt nog hoe de leeszaal wordt vormgegeven. Voorlopig nemen we deze op in het pluspakket en blijft deze gehuisvest in de bibliotheek. Wel zal rekening gehouden moeten worden met eenmalige frictiekosten i.v.m. de reorganisatie en het inkrimpen van fte's.

Subsidiebeleid

De uitvoering van het per 2012 herijkte beleid vindt ook in 2014 plaats. Daarbij speelt de combinatiefunctionaris (op basis van evaluatie eind 2013) een voorname rol, zoals door het bij elkaar brengen van vrijwilligers en organisaties (netwerkvorming) en het ondersteunen van vrijwilligers bij hun taken. Dit gebeurt conform de eerder vastgestelde kaders van het subsidiebeleid en het plan van aanpak combinatiewerk.

Daarnaast vindt vaststelling en uitvoering plaats van de jaarlijkse subsidiebeleidsplannen.

Accommodaties

Het in 2013 ontwikkelde accommodatiebeleid wordt in 2014 tot uitvoering gebracht. Vanuit de schoolontwikkeling en de visies op het Centrum en Breugel is er volop beweging.

Sport en Beweeg

De visie op sport en beweeg wordt in 2014 afgerond (1^e kwartaal) en zal mogelijk in 2014 vervolgstappen met zich meebrengen die we gaan uitvoeren.

Leerlingenvervoer

Voor wat betreft deze open-einde regeling onderzoeken we of de regeling stringenter kan worden toegepast en op welke wijze de eigen verantwoordelijkheid meer accent kan krijgen. Mogelijkheden om te gaan werken met opstapplaatsen en meer maatwerk worden gezien en besproken met het Ouderplatform leerlingenvervoer. Besluitvorming vindt plaats met het oog op de aanbesteding voor het nieuwe schooljaar 2014-2015.

Cultuurhistorie

Cultuurhistorische Waardenkaart 2^e fase

De Cultuurhistorische Waardenkaart strekt ter uitvoering van wettelijke verplichtingen om cultuurhistorische waarden planologisch te verankeren. De start van dit project is voorzien in 2013 en zal vervolgd worden in 2014. De kosten betreffen extern advies, kaartmateriaal etc.

Monumenten

Met de benoeming en installatie van de monumentencommissie in maart 2012 worden de haar toekomstige taken uitgevoerd. Dat leidt in tranches (meerjarig, ook in 2014) tot voordrachten van gemeentelijke monumenten, waarover het college besluit.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2012	Begroting				
		2013	2014	2015	2016	2017
Baten						
Onderwijs	-558	-107	-101	-102	-102	-102
Cultuur kunst en recreatie	-373	-290	-262	-266	-266	-266
Sport	-142	-150	-141	-143	-143	-143
Maatschappelijk welzijn	-163	-178	-152	-116	-116	-116
Totaal baten	-1.237	-726	-657	-627	-627	-627
Lasten						
Onderwijs	2.035	1.644	1.725	2.014	2.204	2.164
Cultuur kunst en recreatie	883	889	933	846	841	840
Sport	618	751	708	703	693	684
Maatschappelijk welzijn	1.237	1.312	1.286	1.232	1.226	1.190
Totaal lasten	4.772	4.596	4.652	4.794	4.964	4.878
Totaal saldo	3.535	3.870	3.995	4.167	4.337	4.251

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2014 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2013-2016 geraamd was voor het jaar 2014.

Toelichting	2014 oud	2014 nieuw	Vershil
Programma 5	4.005	3.995	-10
Autonome ontwikkelingen:			
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat. (Voor uitleg van de nieuwe systematiek zie de paragraaf bedrijfsvoering).			50
Aanpassing kapitaallasten a.g.v. aanpassingen door de Nota activering, waardering en afschrijving, jaarrekening 2012 en begroting 2014.			-61
Leerlingenvervoer: Hogere uitgaven door de hoge indexering van 9,6% voor 2013 (zie punt 6 bij de kadernota 2013)			39
Kinderopvang: De wettelijke taak om te voorzien in bijdragen voor minimuminkomens is komen te vervallen (zie punt 11 bij de kadernota 2013)			-7
Sporthall de Landing: Bijstelling huuropbrengsten (zie punt 7 bij de kadernota 2013)			30
Verenigingsgebouwen: Bijstelling huuropbrengsten (zie punt 8 bij de kadernota 2013)			21
Beleidsaanpassingen:			
Bewegingsonderwijs: bijgestelde tarieven bewegingsonderwijs i.v.m. exploitatie van de sporthallen (zie punt 5 bij de kadernota 2013)			13
Vrijwilligerssteunpunt: Inzet voor steunpunten voor mantelzorg en vrijwilligers (zie punt 9 bij de kadernota 2013)			15
Peuterspeelzalen: Implementatie voor- en vroegschoolse educatie wordt bekostigd uit Rijksmiddelen. Aparte huisvesting peuterspeelzaalwerk vervalt en daardoor ook de huuropbrengsten. (zie punt 10 bij de kadernota 2013)			-15
De Cultuur Historische Waarde kaart strekt ter uitvoering van wettelijke verplichtingen om cultuurhistorische warden planologisch te verankeren. Afronding vindt plaats in 2014. (zie punt 32 bij de kadernota 2013)			10
Aanpassingen bij de begroting 2013 blz. 12 (afbouw muzikale vorming (punt 15), extra budget passend onderwijs (punt 16), bezuiniging jongerenwerk LEVgroep (punt 18), beleidsombuiging peuterspeelzaalwerk (punt 20), besparing onderhoud sportpark Schuttersheide (punt 21), besparing leerlingenvervoer (punt 22))			-112
Subsidiebeleidsplan 2013 (verschuiving tussen programma's, zie ook programma 8) (raad 20-12-2012)			8
Subsidie voedselbank (t.l.v. stelpost frictiekosten economische knelpunten)			5
Leerlingenvervoer aanpassen aan actuele aantallen leerlingen en verwacht aanbestedingsvoordeel (zie punt 7 bij de inleiding van deze begroting)			-46
Ondersteuning vrijwilligers CMD (0,4 fte) (zie punt 13 bij de inleiding van deze begroting)			30
Overige mutaties < € 10.000,-			10
Totaal			-10

Verschillenanalyse 2014 t.o.v. 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2013 en 2014 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2013 en 2014 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2013 en 2014.

Toelichting	2013	2014 oud	Vershil
Programma 5	3.870	4.005	135
Groei-pad scholen (door eenmalige vrijval in 2013)			146
Overige mutaties			-11
Totaal			135

Programma 6: Openbaar groen en openlucht recreatie

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. J.P. Frenken

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Binnen het programma openbaar groen en openluchtrecreatie is het streven gericht op verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving en de instandhouding van een duurzaam leefmilieu. Alle inwoners van Son en Breugel worden gestimuleerd om deel te nemen aan het maatschappelijk leven in de directe woon- en leefomgeving en het samen met andere inwoners actief vorm geven aan de samenleving. Dorpse activiteiten bevorderen de sociale cohesie in onze gemeente.

Operationele doelstellingen 2014

Aandachtsgebied openbaar groen

Adequaat en goed onderhouden openbaar groen waarbij sprake is van rationeel onderhoud (gestoeld op een rationeel beheersysteem voor openbaar groen waarbij uitgegaan wordt van de normering van het door de raad vastgestelde groenbeleidsplan).

Aandachtsgebied kermissen

Het organiseren van een attractieve kermis waarbij het niveau van de afgelopen jaren (ca 23 attracties waarvan een 5 –tal grotere) voor jong en oud als streefniveau dient.

Aandachtsgebied overige openlucht recreatie

Adequaat en goed onderhouden speeltuinen die voldoen aan de wettelijke eisen zoals gesteld in het Attractie en speeltoestellenbesluit.

Wat gaan we daarvoor in 2014 doen?

Aandachtsgebied openbaar groen

De kwaliteit van de groenvoorzieningen en de wijze waarop deze voorzieningen beheerd en onderhouden worden, is geregeld in het Groenbeleidsplan. Naast het onderhoud en beheer aan de groenvoorzieningen in de diverse wijken van de gemeente wordt het beheer en onderhoud van de groenvoorziening van industrieterrein Ekkersrijt eveneens door de gemeente uitgevoerd.

Groenreconstructies

Het uitvoeringsprogramma dat voortvloeit uit het Groenbeleidsplan, aangevuld met visuele inspectie is de basis waarop keuzes worden gemaakt welke groenreconstructies in 2014 worden uitgevoerd. De hiervoor benodigde middelen zijn structureel meegenomen binnen het meerjarenperspectief van deze begroting. Bij de prioritering wordt bedrijventerrein Ekkersrijt vanaf 2013 meegenomen.

Groenbeheersysteem.

Het groenbeheersysteem wordt continu geactualiseerd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor de groenbestekken en onderhoudsbudgetten van enig begrotingsjaar. In overleg met de wijkverenigingen en belangenorganisaties wordt duurzaam groenbeleid in onze gemeente uitgevoerd.

Groenbeleidsplan

In 2014 wordt in overleg met belangenorganisaties het bomenbeleidsplan afgerond. Hierin is de ambitie gelegd voor een hoogwaardig bomenbestand. Aan de hand van het bomenbeleidsplan worden verantwoorde keuzes gemaakt voor het bomenbeheer in onze gemeente.

Aandachtsgebied kermissen

Het uitgangspunt bij de organisatie van de kermis is, dat de toegangsprijzen voor de kinderattracties en vermaakzaken gemaximeerd blijven. Daarnaast is de uitdaging om voor jong en oud een aantrekkelijke kermis te organiseren met ca 23 attracties, waarvan een 5 –tal grotere.

Aandachtsgebied overige openlucht recreatie.

Met de aanleg van de speelveldjes in Sonniuspark liggen er in totaal 38 speellocaties (inclusief trapveldjes) in de gemeente waarvan 20 in wijken van Son en 18 in wijken van Breugel.

Overeenkomstig de vervangingsplanning c.q. onderhoudsstaat van de speeltoestellen worden diverse toestellen vervangen.

Ijsbaan.

De Stichting van het ijsfeest heeft het voornemen om ook in 2014 een ijsbaan aan te leggen op het Kerkplein. In het geval de ijsbaan gecontinueerd wordt zal de gemeente dit faciliteren.

Bij aanhoudende vorst in de wintermaanden verzorgt de gemeente zoals gebruikelijk ook 2 natuurijsbanen op het trapveldje aan de Piet Heinlaan en op de driehoek in wijk 't Zand. Daarnaast houdt de gemeente in deze periode een natuurijsbaan op het Oud Meer in stand, hetgeen door burgers binnen en buiten de gemeente zeer gewaardeerd wordt.

Wat betekent dit financieel?**Financieel overzicht in € 1.000**

Programma	Realisatie 2012	Begroting				
		2013	2014	2015	2016	2017
Baten						
Openbaar groen	-32	-26	-22	-2	-2	-2
Kermissen	-45	-41	-42	-43	-43	-43
Overige openlucht recreatie	0	0	0	0	0	0
Weekmarkt	-17	-18	-19	-19	-19	-19
Totaal baten	-94	-86	-83	-64	-64	-64
Lasten						
Openbaar groen	1.372	1.562	1.620	1.609	1.609	1.610
Kermissen	60	73	72	72	72	72
Overige openlucht recreatie	58	88	48	48	48	48
Weekmarkt	24	38	39	39	39	39
Totaal lasten	1.513	1.761	1.778	1.768	1.768	1.769
Totaal saldo	1.419	1.675	1.696	1.704	1.704	1.705

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2014 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2013-2016 geraamd was voor het jaar 2014.

Toelichting	2014 oud	2014 nieuw	Vershil
Programma 6	1.666	1.696	30
Autonome ontwikkelingen:			
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat. (Voor uitleg van de nieuwe systematiek zie de paragraaf bedrijfsvoering).			-56
Beleidsaanpassingen:			
Aanpassing kapitaallasten a.g.v. aanpassingen door de Nota activering, waardering en afschrijving (Raad 20-6-2013)			-37
SPM is opgeheven. De taken zijn teruggekomen bij de gemeente en de bijdrage aan SPM is verdeeld over de verschillende budgetten. Samen met de wijziging in programma 4 is dit budgettair neutraal.			129
Overige mutaties < € 10.000,-			-6
Totaal			30

Verschillenanalyse 2014 t.o.v. 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2013 en 2014 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2013 en 2014 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2013 en 2014.

Toelichting	2013	2014 oud	Vershil
Programma 6	1.675	1.666	-9
Overige mutaties			-9
Totaal			-9

Programma 7: Sociale Zaken

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. J.P. Frenken

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

De missie van de overheid op dit terrein is het stimuleren van werkgelegenheid, moderne arbeidsrelaties en een activerende sociale zekerheid. Arbeid is de helft van geluk, want draagt bij aan een stabiel inkomen, zelfontplooiing en participatie. De gemeente zet zich in haar sociale beleid vooral in op 'werk boven uitkering'. Inwoners die niet in staat zijn zelf een baan te vinden proberen we hierbij te helpen. Daarnaast bieden we een vangnet voor burgers die niet zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien.

Operationele doelstellingen in 2014

- Terugdringen van het uitkeringsbestand. We streven ernaar, in de geest van de Wet Werk en Bijstand (Wwb) dat uitkeringsgerechtigden (zoveel mogelijk) zelfstandig in hun levensonderhoud kunnen voorzien.
- Aanbieden van (aanvullende) inkomensondersteunende voorzieningen (Wwb, langdurigheidstoeslag, bijzondere bijstand, gemeentelijk sociaal fonds) met als gevolg dat met het gebruik hiervan de armoede afneemt.
- Het aanbieden van arbeidsvoorzieningen op grond van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw).
- Realisatie van huisvesting statushouders conform de landelijke taakstelling en regionale planning.
- Uitvoering van de sociale dienst in samenwerking met Nuenen (Dommelvallei).

Wat gaan we daarvoor in 2014 doen?

Aandachtsgebied inkomensvoorzieningen:

Inkomen/Voorzieningen/Participatie

Burgers die niet zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien worden door de gemeente bijgestaan in de vorm van een uitkering (Wet Werk en Bijstand). Voor wie alleen in een beschutte omgeving kan werken, kan terecht in de Wet sociale werkvoorziening (Wsw).

Tevens zetten wij alle rijksmiddelen in om werk en educatie aan te bieden, waardoor het uitkeringsbestand kan teruglopen. De rijksmiddelen worden jaarlijks zienderogen minder. We zullen met eigen kracht van de doelgroep (wat zijn talenten en mogelijkheden) en de samenleving (ondernemers en instellingen) zorg dragen voor het werken en participeren naar vermogen.

Wsw

De Wsw is een voorziening die onder de verantwoordelijkheid van 11 gemeenten (waaronder Nuenen en Son en Breugel) wordt uitgevoerd door de WSD te Boxtel.

Dienst Dommelvallei

Het streven is om per 1-1-14 te komen tot een gezamenlijk team sociale zaken met de gemeente Nuenen, als onderdeel van de Dienst Dommelvallei.

Huisvesting Statushouders

Jaarlijks huisvest de gemeente een aantal nieuwkomers in de gemeente (conform de provinciale verdeling van de taakstelling).

Minimabeleid

Het minimabeleid wordt voortgezet en samen met de gemeente Nuenen in de toekomst ontwikkeld.

Aandachtsgebied werkgelegenheid:

Het terugdringen van de werkloosheid willen we bereiken door middel van:

- Het zoveel mogelijk en zo efficiënt mogelijk plaatsen van werklozen -met een afstand tot de arbeidsmarkt- op een betaalde niet-gesubsidieerde baan.
- Het voorbereiden van werklozen op een op werk gericht traject.
- Het activeren van uitkeringsgerechtigden richting arbeidsmarkt, scholing of maatschappelijk nuttige activiteiten (verbinding met de Wmo en Jeugdzorg) (werken met behoud van uitkering).

Het Participatiefonds bundelt de budgetten voor: Werkdeel (Participatiewet) en de Wet educatie en beroepsonderwijs (Web).

Het leveren van maatwerk staat centraal. Gelet op de afnemende budgettaire ruimte is de inkoop van re-integratie afgebouwd. Dit betekent dat meer dan voorheen re-integratie in eigen beheer wordt uitgevoerd.

Inzet op uitstroom:

Door de verslechterde economische perspectieven en omdat we te maken hebben met een potentiële nieuwe doelgroep door de groei van de sociale woningbouw is de bijstandspopulatie in 2013 gestegen. We verwachten door verbeterde perspectieven en met onze ondersteuning dat het aantal uitkeringsverstrekkingen vanaf 2014 licht zal dalen. Op de langere termijn verwachten wij een substantiële verlaging van het aantal uitkeringsgerechtigden.

Het budget Wwb van het ministerie van Sociale Zaken waaruit de gemeente de uitkeringen dient te betalen staat in 2014 nog niet in verhouding met onze uitgaven en leidt tot een tekort van ca 30 duizend euro op de gemeentelijke exploitatie.

Op de langere termijn verwachten wij met de budgetten uit te zullen komen.

Output resultaten: een primair proces gericht op activering van klanten, minder administratieve werkzaamheden binnen de gemeente en een verlaging van de uitkeringslasten (en hiermee het tekort op het inkomensdeel).

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2012	Begroting				
		2013	2014	2015	2016	2017
Baten						
Inkomensvoorziening	-2.422	-2.412	-2.592	-2.595	-2.595	-2.595
Werkgelegenheid	-1.171	-1.025	-1.119	-1.119	-1.119	-1.119
Totaal baten	-3.594	-3.437	-3.711	-3.713	-3.713	-3.713
Lasten						
Inkomensvoorziening	3.430	3.604	3.710	3.605	3.492	3.439
Werkgelegenheid	1.187	1.079	1.169	1.169	1.169	1.169
Totaal lasten	4.617	4.683	4.879	4.774	4.660	4.607
Totaal saldo	1.023	1.246	1.167	1.061	947	894

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2014 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2013-2016 geraamd was voor het jaar 2014.

Toelichting	2014 oud	2014 nieuw	Vershil
Programma 7	1.168	1.167	-1
Autonome ontwikkelingen:			
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat. (Voor uitleg van de nieuwe systematiek zie de paragraaf bedrijfsvoering).			-51
Aanpassing budgetten Wet Werk en Bijstand: het aantal bijstandsgerechtigden is flink toegenomen (zie punt 25 bij de kadernota 2013)			137
Beleidsaanpassingen:			
Bijzondere bijstand / gemeentelijk sociaal fonds: in de uitvoeringspraktijk zal scherper worden gelet op de effectiviteit van het verstrekken van voorzieningen in behoeften van klanten aan de onderkant van de samenleving. Er wordt meer gestuurd op het benutten van alternatieve, goedkopere en modern voorzieningen om in behoeften te voorzien. (zie punt 11, blz. 12 bij de begroting 2013)			-20
Aanpassing budgetten Wet Werk en Bijstand (zie punt 9 bij de inleiding van deze begroting)			-62
Overige mutaties < € 10.000,-			-5
Totaal			-1

Verschillenanalyse 2014 t.o.v. 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2013 en 2014 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2013 en 2014 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2013 en 2014.

Toelichting	2013	2014 oud	Vershil
Programma 7	1.246	1.168	-78
Wet Werk en Bijstand			-84
Overige mutaties			6
Totaal			-78

Programma 8: Gezondheidszorg en Wmo

Coördinerend portefeuillehouder: aandachtsgebied gezondheidszorg dhr J.P. Frenken

Coördinerend portefeuillehouder: aandachtsgebied Wmo dhr. R. Visser

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Gezondheidszorg

Met het beleid op het gebied van gezondheidszorg streven we naar het handhaven en/of bevorderen van (gelijke kansen op) een goede gezondheid van de inwoners van de gemeente Son en Breugel. Dat doen we door waar mogelijk maatregelen te nemen ter bescherming tegen gezondheidsproblemen/-bedreigingen en het voorkómen daarvan.

Visie op het Sociaal Domein

Door de transities vanuit de Jeugdzorg en de AWBZ krijgen gemeenten er nieuw taken bij. Daarmee wordt ook de rol van onze gemeente binnen het sociaal domein behoorlijk vergroot. De visie op alle ondersteunings- en zorgtaken is opgenomen in het visiedocument Persoonlijk&Dichtbij. Daarin is ook aangegeven hoe we deze taken gaan uitvoeren.

In Persoonlijk&Dichtbij zijn de volgende uitgangspunten (bakens) geformuleerd:

Bakens voor beleid en dienstverlening

- De eigen verantwoordelijkheid van de sociale leefomgeving en de burger staan centraal;
- Focus op organisatie van “eigen kracht van vrager en omgeving”, niet op aanbod van diensten en producten;
- De ondersteuningsvraag van de burger moet zoveel mogelijk beantwoord worden door de sociale omgeving, voordat gericht professionele hulp wordt geboden (normaliseren);
- Professionele hulp kan niet worden geclaimd (“nee, tenzij –principe”);
- Eén leefeenheid (gezin, familie, alleenstaande, etc.), één plan, één aanspreekpunt;
- Aanvullend op het “keukentafelgesprek” dient een “activerend ondersteunend” gesprek te worden ingezet indien nodig;
- De omgeving maakt deel uit van het “activerend ondersteunend” gesprek;
- Professionele hulp is slechts aanvullend en (zo mogelijk) tijdelijk;
- Persoonsgebonden budget (pgb) in individuele maatwerksituaties op basis van afwegingen waarin de feitelijke bekwaamheid tot het voeren van eigen regie, de combinatie van behoefte aan zorg/ voorzieningen en de zin van begeleiding gewogen worden.

Bakens voor organisatie van zorg

- Maatschappelijke ondernemers zijn volgende en uitvoerende partners, niet sturend;
- Focus op beleidsinformatie aan de voorkant (vraag), niet aan de aanbodzijde (gebruik);
- Kleinschaligheid, kwaliteit en maatwerk zijn de basisprincipes, niet bulk-inkoop en volume;

Bakens voor beheersbaarheid

- Investeren in het begin van de keten (preventie en normalisatie) door terugdringen doorstroom naar het einde van de keten (minder zware hulp door versterking van de structuren in de gemeenschap);
- De transities moeten budgettair neutraal plaatsvinden.

Operationele doelstellingen 2014

In 2014 richten we ons op vier hoofdzaken:

- Voorbereiding uitvoering transitie AWBZ
- Voorbereiding uitvoering transitie Jeugdzorg
- Uitvoering lokaal gezondheidsbeleid
- Inspelen op maatregelen voor de langdurige zorg

Voor een nadere beschrijving wordt verwezen naar wat we in 2014 gaan doen.

Wat gaan we daarvoor in 2014 doen?

Transities

Het komend jaar staat in het teken van het treffen van de voorbereidingen voor de nieuwe taken die overkomen vanuit de AWBZ en de Jeugdzorg. Hiervoor komen er twee wettelijke kaders. De jeugdzorg wordt verankerd in de Jeugdwet. De taken die overkomen vanuit de AWBZ worden met de bestaande Wmo-taken vastgelegd in een nieuwe Wmo.

Jeugdwet

Binnen Dommelvallei+ en het SRE wordt de transitie opgepakt. Per 1 januari 2015 zijn we dan ook startklaar om de jeugdzorg uit te voeren. Daarbij geldt lokaal daar waar het kan, regionaal daar waar het moet.

Vooruitlopend op de feitelijke transitie per 1 januari 2015 worden de gemeenten in Zuidoost-Brabant in 2014 verantwoordelijk voor de enkelvoudig ambulante jeugdzorg. Het betreft hier de zogenaamde Van Haften-versnelling. Binnen de samenwerking Dommelvallei+ en binnen SRE-verband wordt dit vormgegeven. Daarbij gaan we zo veel mogelijk vindplaatsgericht aan de gang. Jeugdigen en hun ouders/opvoeders kunnen zich niet alleen melden via het CMD maar ook via de huisarts, scholen en aanbieders.

Het voorlopige bedrag dat voor de Jeugdzorg beschikbaar komt is geraamd op € 2.153.255,-. Dit bedrag wordt in de loop van 2014 nog bijgesteld. De verdeling van het beschikbare budget vindt plaats op basis van historische gegevens over het gebruik van jeugdzorg op gemeentelijk niveau. Vanaf 2016 wordt een objectief verdeelmodel geleidelijk ingevoerd.

Transities AWBZ

De gemeente wordt naar verwachting met ingang van 2015 verantwoordelijk voor die nieuwe cliënten die voorheen een beroep zouden doen op de functies Begeleiding en Persoonlijke Verzorging uit de AWBZ. Voor die doelgroepen worden, in samenspraak met de cliënt, die maatregelen getroffen die de beperkingen die men ondervindt afdoende compenseert. Op lokaal niveau wordt doorvoor het CMD ingericht en verder doorontwikkeld. Voor de complexe situaties wordt een regionaal Participatie Team ontwikkeld.

Binnen Dommelvallei+ wordt een aanpak opgesteld voor de levering van zorg. Daarbij gaan we de dialoog aan met zorgaanbieders over de wijze waarop zorg wordt ingezet.

Voor de implementatie en de uitvoering van de functies Begeleiding en Persoonlijke Verzorging vanuit de AWBZ worden er vanuit het rijk afzonderlijke budgetten toegekend. De implementatiekosten zijn eenmalige middelen, de uitvoeringskosten zijn structurele middelen. De hoogte van deze rijksbijdragen zijn richtinggevend.

De hoogte van het bedrag aan programmakosten dat wordt overgeheveld voor de uitvoering van de functie Begeleiding en Persoonlijke Verzorging is bekend geworden bij de Septembercirculaire 2014 en is dan ook nog niet opgenomen in deze begroting. Het betreft echter een voorlopige berekening die in 2014 wordt bijgesteld. Uitgangspunt is dat de hoogte van deze uitkering het plafond is van de programmakosten.

Overige maatregelen t.a.v. de langdurige zorg

Naast de transities op de AWBZ en de Jeugdzorg zijn er nog meer maatregelen aangekondigd op het terrein van de langdurige zorg. Het gaat daarbij om het schrappen van een deel van de Zorgzwaartepakketten 3 en 4. Wat daarvan de consequenties zullen zijn voor onze gemeente is nog niet geheel duidelijk. Wel staat vast dat burgers die niet meer worden opgenomen in een intramurale voorziening aanspraak zullen maken op de Wmo en de Jeugdwet. Omdat het kabinet dit ziet als een bezuinigingsmaatregel is in ieder geval wel duidelijk dat er geen of slechts beperkte financiële compensatie plaatsvindt.

Naast bezuinigingen en kortingen trekt het kabinet ook middelen uit voor versterking van de lokale samenleving. Er komt een bedrag van € 50 miljoen vrij voor sociale wijkteams via de Wmo. Daarnaast komt er € 200 miljoen beschikbaar binnen de Zorgverzekeringswet voor extra wijkverpleegkundigen.

Slim combineren van beide geldstromen ligt voor ons voor de hand. Wij treden daarover in overleg met de Zorgverzekeraars.

Maatwerkvoorziening inkomenssteun

Per 1 januari 2014 worden de bestaande regelingen voor financiële compensatie afgeschaft en vervangen door één vangnet bij de gemeenten oplopend tot circa € 700 mln. structureel vanaf 2017. Het gaat daarbij om de wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (WTCG) en de Compensatie Eigen Risico (CER). Het budget wordt via het sociaal domein in het Gemeentefonds overgeheveld naar gemeenten. Gemeenten kunnen maatwerk bieden door het compenseren van beperkingen met voorzieningen via de Wmo of het geven van directe inkomenssteun via de bijzondere bijstand.

De bijdrage die wij ontvangen voor de maatwerkvoorziening inkomenssteun wordt geraamd op € 700.000. Ook hiervoor geldt het uitgangspunt dat de hoogte van deze uitkering het plafond is van de programmakosten.

Clïëntondersteuning

Met ingang van 2015 worden gemeenten verantwoordelijk voor de cliëntondersteuning die momenteel door MEE wordt uitgevoerd. Op landelijk niveau is hier een bedrag van € 170 miljoen mee gemoeid. Onduidelijk is of dit bedrag in zijn volle omvang ook overgaat naar de gemeenten. Dit vraagt wel om een visiebepaling op cliëntondersteuning. Deze visiebepaling wordt in 2014 opgesteld. Dit wordt afgestemd in de samenwerking Dommelvallei+.

CMD

Vanaf 2014 kunnen onze inwoners terecht bij het Centrum voor Maatschappelijke Deelname. In 2014 worden in het CMD de voorbereidingen getroffen om de nieuwe taken die op de gemeenten af komen (transities en overige maatregelen op het terrein van de langdurige zorg) met ingang van 2015 uit te voeren.

Met ingang van 2014 wordt het schrappen van de Zorgzwaartepakketten 3 en 4 gefaseerd doorgevoerd. In 2013 wordt als eerste het Zorgzwaartepakket 3 voor de sector Verpleging en Verzorging geschrapt. Dat is voor onze gemeente de grootste doelgroep. Dit leidt tot een toestroom in het CMD van burgers met een relatief zware zorgvraag. De effecten van het schrappen daarvan (aanspraak op de Wmo) gaan wij actief monitoren binnen het CMD.

Uitvoering bestaand Wmo-beleid

Met ingang van 2013 is gestart met het daadwerkelijk vorm geven aan de Kanteling. Uitgangspunt daarbij is dat de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt centraal staat waarbij in ieder geval iedereen recht heeft op een gesprek. Vanuit dat gesprek wordt met de cliënt gekeken naar de maatregelen die mogelijk zijn om de problemen en beperkingen die de cliënt ervaart zo veel mogelijk weg te nemen. Dit kan leiden tot het opstellen van een arrangement waarbij ook professionele hulp nodig is. Samen met de ketenpartners in het CMD wordt gekeken hoe die hulp gegeven kan worden.

Hulp bij het huishouden

In het afgesloten Zorgakkoord is overeengekomen dat de voorgenomen bezuiniging op Hulp bij het Huishouden met ingang van 2015 wordt teruggebracht van 75% naar 40%. Dit betekent nog steeds een forse lastenverzwaring voor de gemeenten. Onder welke condities gemeenten vervolgens de Hulp bij het Huishouden dienen uit te voeren is nog niet bekend. Vast staat wel dat de uitvoering van de huidige beleidslijn voor onze gemeente niet in stand kan blijven. We gaan daarbij niet afwachten wanneer er vanuit het Rijk over de condities waaronder de korting plaatsvindt meer duidelijkheid wordt gegeven. We gaan nu al maatregelen voorbereiden om die korting op te vangen. Een dergelijke ingrijpende bezuiniging vraagt om principiële keuzes in het beleid.

Mantelzorg

In 2012 is vastgesteld het 'Visiedocument mantelzorg'. De doelen uit het visiedocument zijn getoetst aan de uitvoeringspraktijk. De resultaten en de hieruit voortkomende acties, zijn vertaald in de eindrapportage toetsing 'Visiedocument mantelzorg' en het 'Werkplan mantelzorg 2013/2014'. In 2013 is, in samenwerking met mantelzorgers, vrijwilligers en professionals gestart met de uitvoering. De uitvoering loopt door in 2014.

Herziening Wmo

Alle hiervoor genoemde maatregelen leiden tot een aanpassing van de Wmo. Deze wetswijziging is voorzien medio 2014 en treedt naar verwachting in werking in 2015. Dit betekent dat we in 2014 een geheel nieuwe verordening opstellen. We krijgen daarvoor slechts een half jaar de tijd wat om een goede afstemming vraagt met vooral de Adviesraad Wmo.

Gezondheidsbeleid

Gemeenten dienen iedere 4 jaar hun gezondheidsbeleid te actualiseren (Wet Publieke Gezondheid). Ook zonder deze wettelijke verplichting is het gewenst om periodiek het beleid tegen het licht te houden en waar nodig te actualiseren. In 2013 is een nieuwe nota lokaal gezondheidsbeleid + uitvoeringsplan opgesteld. Speerpunten zijn o.a. weerbaarheid, informele zorg en kwetsbare burgers. Na vaststelling volgt in 2014 de start van de uitvoering, afgestemd op de prioriteit transities.

Wijk- en buurtgericht werken

In 2013 is gestart met een project rondom kwetsbare burgers. Doel van het project is om burgers, zowel individueel als in georganiseerd verband, te motiveren om zich, eventueel met ondersteuning van professionals, in te zetten voor mensen die, hetzij tijdelijk het zij blijvend, kwetsbaar zijn en/of hulp nodig hebben. Ook worden verenigingen gestimuleerd om hun activiteiten open te stellen voor mensen voor wie het, vanwege b.v. een lichamelijke of psychische beperking, niet vanzelfsprekend is om mee te kunnen doen. Deze lijn wordt voortgezet in 2014.

Voor de sociale wijkteams wordt met ingang van 2015 op landelijk niveau een bedrag van € 50 miljoen beschikbaar gesteld.

Regionale dierenopvang

Vanaf 1 maart 2012 moet het regionale dierenopvangcentrum De Doornakkers voldoen aan het Honden en Katten Besluit (HKB). Het huidige onderkomen voldoet daar niet aan. Inmiddels is gestart met de renovatie van het complex. In 2013 voldoet het onderkomen aan het HKB. De bijdrage aan De Doornakkers bedraagt in 2013 € 1,50 per inwoner per jaar.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie	Begroting					
		2012	2013	2014	2015	2016	2017
Baten							
Volksgezondheid	-439	-353	-403	-383	-363	-353	
Totaal baten	-439	-353	-403	-383	-363	-353	
Lasten							
Volksgezondheid	2.948	2.888	2.721	2.650	2.600	2.550	
Totaal lasten	2.948	2.888	2.721	2.650	2.600	2.550	
Totaal saldo	2.508	2.535	2.318	2.267	2.237	2.197	

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2014 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2013-2016 geraamd was voor het jaar 2014.

Toelichting	2014 oud	2014 nieuw	Vershil
Programma 8	2.480	2.318	-162
Autonome ontwikkelingen:			
WMO, functie begeleiding gaat per 2014 over (zie punt 23, blz. 12 bij de begroting 2013)			50
Beleidsaanpassingen:			
Aanpassing budgetten WMO: Minder externe advisering van SCIO nodig, uitstel invoering transitie AWBZ, en kanteling van de WMO(zie punt 26 bij de kadernota 2013)			-82
Aanpassing budgetten WMO i.v.m. kanteling (zie punt 8 bij de inleiding van deze begroting)			-99
Subsidiebeleidsplan 2013 (verschuiving tussen programma's, zie ook programma 8) (raad 20-12-2012)			-8
Extra contactmoment jeugdgezondheidszorg (zie punt 12 bij de kadernota 2013)			14
Vrijval gedeelte uitkering centrum jeugd en gezin (zie punt 13 bij de kadernota 2013)			-29
Overige mutaties < € 10.000,-			-8
Totaal			-162

Verschillenanalyse 2014 t.o.v. 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2013 en 2014 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2013 en 2014 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2013 en 2014.

Toelichting	2013	2014 oud	Vershil
Programma 8	2.535	2.480	-55
WMO: Lasten voor hulp bij het huishouden			-135
WMO: Lasten voor vervoersvoorzieningen			14
WMO: implementatiekosten			-25
WMO: Lagere eigen bijdrage door lagere lasten			80
Overige mutaties			11
Totaal			-66

Programma 9: Milieu / Duurzaamheid

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. drs. R. Visser

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. J.P. Frenken (aandachtsgebied riolering)

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Doelstelling van het programma Milieu en Duurzaamheid is een bijdrage leveren aan het verbeteren van de kwaliteit van het milieu en het leveren van een bijdrage aan een duurzame gemeente, waarin burgers veilig en zonder gevaar voor de gezondheid kunnen wonen, werken en recreëren.

Hierbij hebben we ons te houden aan mondiale, Europese, nationale en regionale afspraken. We hebben ook te maken met sociale en economische factoren en het draagvlak van onze bevolking en bedrijven. Wel is er een grote verandering te constateren. De economische sector ziet duurzaamheid steeds meer als een vanzelfsprekendheid en de burgers zijn zich steeds bewuster van hun eigen invloed op het gebied van duurzaamheid. Ook politiek is er een verandering; duurzaamheid staat nadrukkelijk op de politieke agenda.

Het leefklimaat staat vaak onder hoge druk door geluidhinder, vervuiling en gebrek aan ecologische kwaliteit. Een goede kwaliteit van het water en het goed functioneren van het rioolstelsel zijn essentieel voor een duurzame gemeente. Het tijdig ophalen en adequaat verwerken van het huishoudelijk afval (o.a. GFT, oud papier, restafval en kunststof verpakkingsafval en milieustraat) behoren ook tot de essentiële doelstellingen van de gemeente op dit gebied en leveren eveneens een bijdrage aan een duurzame leefomgeving. Onze inwoners willen groen in hun omgeving, veilig en rustig wonen en hechten aan de identiteit en de kwaliteit van hun woonomgeving.

Operationele doelstellingen 2014

Aandachtsgebied milieubeleid, duurzaamheid en huishoudelijk afval

- Continu aandacht voor een gestructureerd duurzaamheidsbeleid volgens de cyclus planning, monitoring en evaluatie (pdca-cyclus).
- Een verantwoorde (conform de landelijke regelgeving) milieutechnische bedrijfsvoering van alle bedrijven die onder de werkingssfeer van de Wet milieubeheer vallen via een actueel inrichtingenbestand.
- Proactieve en tijdige – milieutechnische inbreng – bij (nieuwe) ruimtelijke ontwikkelingen om een acceptabel leefklimaat te waarborgen.
- Zuinig omgaan met steeds schaarser wordende grondstoffen door optimalisatie en innovatie van afvalscheiding moet leiden tot een integrale lastenvermindering.
- Stimuleren van duurzame energie en zuinig omgaan met energie met bijgevolg een vermindering van energielasten.

Aandachtsgebied Riolering

- Adequaat en goed onderhouden niveau van het gemeentelijke rioleringsstelsel waarbij sprake is van rationeel onderhoud (gebaseerd op het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2009 – 2015).
- Door samenwerking de werkzaamheden in de afvalwaterketen tegen zo laag mogelijke kosten te optimaliseren. (Optimalisering Afvalwatersystemen cluster Eindhoven).
- Invulling geven aan de verdere samenwerking tussen de cluster gemeente Eindhoven en Waterschap de Dommel.

Wat gaan we daarvoor in 2014 doen?

Aandachtsgebied milieubeleid

Duurzaamheidsnota en Duurzaamheidsprogramma:

Eind 2012 heeft de gemeenteraad de beleidsnota "Milieu en Duurzaamheid 2012 – 2015" vastgesteld. Hierin zijn de ambities neergelegd voor de (midden)lange termijn op het gebied van duurzaamheid en

maakt inzichtelijk dat duurzame ontwikkeling geen extra geld hoeft te kosten maar daarentegen geld oplevert.

In 2014 wordt verder uitvoering gegeven aan de in de “duurzaamheidsnota” genoemde activiteiten. Het streven om het niveau van onze ambities binnen de financiële mogelijkheden zo maximaal mogelijk in te vullen (de 3 P’s van People, Planet, Profit). De duurzaamheidgedachte zal doorwerken in allerlei beleidsvelden zoals ruimtelijke ontwikkelingen, mobiliteitsvraagstukken, culturele- en maatschappelijke ontwikkelingen, maar zeker ook in de ‘eigen organisatie’.

In grote lijnen is de Duurzaamheidsnota gebaseerd op de volgende speerpunten:

- Energiebesparing en energietransitie: Proberen te voorkomen dat energie verbruikt wordt en het gebruik van alternatieve energiebronnen stimuleren (bestaand, nieuw, utiliteit)
- Afval: Betreft een tweeledig doel. Enerzijds het optimaliseren van de afvalinzameling om de totale hoeveelheid afval te verlagen, het percentage herbruikbaar afval te verhogen en het percentage brandbaar afval te verlagen. Anderzijds moet dit leiden tot een verlaging van de afvalstoffenheffing.
- Biodiversiteit: Het behoud en creëren van groene buffers (binnen- en buiten stedelijk).
- Milieu: Het voorkomen van bodemverontreinigingen en het optimaliseren van grondstromen (grondverplaatsing), het voorkomen van verdroging en waterverontreinigingen, het voorkomen van luchtverontreiniging en geuroverlast, het voorkomen van geluidshinder en het voorkomen van onacceptabele situaties met betrekking tot externe veiligheid)

Handhavingprogramma

In Son en Breugel worden op jaarbasis circa 75 integrale controles op basis van de milieuregelgeving uitgevoerd.

Aandachtsgebied Riolering

Afvloeiend hemelwater:

In het verbreed gemeentelijk rioleringsplan is het doel gesteld om invulling te geven aan de hemelwaterzorgplicht. Deze zorgplicht bestaat uit:

- Zorgen voor doelmatige inzameling van het hemelwater.
- Zorgen voor doelmatige verwerking van het ingezameld hemelwater.

Daar waar kansen liggen bij de aanleg van straten en pleinen en bij nieuwbouw- en inbreidingsplannen wordt hieraan aandacht geschonken.

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP)

De gemeente beschikt over een VGRP 2009 – 2015 waarvan het rationeel rioolbeheersysteem de basis is. Hiermee voldoet de gemeente aan de wettelijke verplichting om over een geldig gemeentelijk rioleringsplan te beschikken.

Naast de zorgplicht voor inzameling en transport van afvalwater is hierin ook opgenomen de zorgplicht voor afvloeiend hemelwater en voor het treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van grondwater te voorkomen of te beperken.

Voor de periode 2013 – 2015 zijn voor vervangingsinvesteringen en verbeteringsmaatregelen in totaal € 4.059.000 gereserveerd die volledig binnen de rioolheffing kunnen worden verantwoord. (Dit wordt op korte termijn nader geconcretiseerd).

Uitvoeringsprogramma Verbreed Gemeentelijke Rioleringsplan (VGRP)

Op basis van de strategische planning is een uitvoeringsprogramma 2014 opgesteld. Deze bestaat uit de volgende werkzaamheden:

- Vernieuwen / renoveren van rioleringen in wijk 't Harde Ven waar mogelijk cq nodig in samenwerking met Brabant Water.
- Renoverings- en optimaliseringswerkzaamheden aan de riolering Van Ekkersrijt oost (ombouw naar verbeterd gescheiden stelsel).
- De jaarlijkse reparatie- en onderhoudswerkzaamheden aan het riool en gemalen.

Basisinspanning.

Aan de hand van de onderzoeksresultaten worden in het kader van de basisinspanning geen retentievijvers aangelegd in het Dommeldalgebied. De komende jaren worden onderzoeken en pilots gestart met het oog op verbeteringsmaatregelen van de waterkwaliteit van de Dommel. Zoals het er

nu naar uitziet zullen de resultaten hiervan en de voorstellen voor de daadwerkelijke maatregelen medio 2016/2017 bekend zijn inclusief de bijbehorende kosten.

Samenwerking Optimalisering Afvalwater Systemen cluster Eindhoven (OAS).

In 2013 is de samenwerking tussen Waterschap de Dommel en de regio gemeenten Eindhoven geïntensiveerd door de ondertekening van het Samenwerkingsovereenkomst binnen de afvalwaterketen. Hier wordt inhoud aan gegeven door de gezamenlijke financiële inspanning van alle gemeentes samen in te zetten zodat als cluster voldaan wordt aan de eisen die door de Europese Kaderrichtlijn Water worden opgelegd.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2012	Begroting				
		2013	2014	2015	2016	2017
Baten						
Milieubeleid	-32	-23	-26	0	0	0
Huishoudelijk afval	-132	-307	-329	-334	-340	-346
Riolering	-12	-8	-8	-8	-8	-8
Totaal baten	-176	-337	-362	-342	-348	-354
Lasten						
Milieubeleid	301	377	274	251	251	251
Huishoudelijk afval	1.451	1.450	1.287	1.307	1.328	1.349
Riolering	903	2.076	1.039	1.058	1.055	1.115
Totaal lasten	2.655	3.903	2.600	2.616	2.634	2.714
Totaal saldo	2.479	3.566	2.238	2.274	2.286	2.360

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2014 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2013-2016 geraamd was voor het jaar 2014.

Toelichting	2014 oud	2014 nieuw	Vershil
Programma 9	2.585	2.238	-347
Autonome ontwikkelingen:			
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat aan milieu. Hier heeft een verschuiving plaatsgevonden naar de uren van afval.			-61
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat aan afval. (zie hierboven en punt 18 bij de inleiding van deze begroting).			61
Afval: De baten en lasten van afval zijn opnieuw berekend. De bij de begroting 2013 aangegeven verwachte kostenverlaging is zelfs beter bereikt dan ingeschat (zie blz. 63 bij de begroting 2013). De aanpassing van de baten vindt plaats in programma 11.			-266
Riolering: De baten en lasten van riolering zijn opnieuw berekend (zie inleiding van deze begroting). De aanpassing van de baten en de onttrekking uit de reserve vindt plaats in programma 11.			213
Beleidsaanpassingen:			
Aanpassing kapitaallasten riolering a.g.v. aanpassingen door de Nota activering, waardering en afschrijving (Raad 20-6-2013)			-286
Overige mutaties < € 10.000,-			-8
Totaal			-347

Verschillenanalyse 2014 t.o.v. 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2013 en 2014 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2013 en 2014 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2013 en 2014.

Toelichting	2013	2014 oud	Vershil
Programma 9	3.566	2.585	-961
Retentievijvers Beemdstraat en Veerstraat was gepland voor 2013 (wordt op een andere manier uitgevoerd)			-961
Totaal			-961

Programma 10: Ruimtelijke inrichting

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. drs. R. Visser (aandachtsgebieden Ruimtelijke ontwikkeling, bouwrijpe gronden, Sonniuspark)

Coördinerend portefeuillehouder: dhr. J.P. Frenken (aandachtsgebieden volkshuisvesting, grondbeleid, gemeentelijke eigendommen)

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

De gemeente streeft naar een doelmatige benutting en duurzame inrichting van de beschikbare ruimte, die past binnen enerzijds de gemeentelijke uitgangspunten (toekomstvisie, bestemmingsplannen, bouwverordening etc.) en anderzijds binnen het ruimtelijk beleid van hogere overheden. Daarbij wordt gestreefd naar een goede balans tussen bepalende factoren en functies zoals wonen, ondernemen, sociale verbinding en groen.

Het scheppen van de noodzakelijke randvoorwaarden voor een gedifferentieerd aanbod van woningen (sociale huur, koop, zorg, woonwagens etc.) behoort eveneens tot de taakvelden van de gemeente binnen dit programma.

Operationele doelstellingen 2014

Ruimtelijke ordening

- Vaststelling van de Structuurvisie Son en Breugel en uitvoeringsprogramma structuurvisie.
- Afronden van en uitvoering geven aan geactualiseerde bestemmingsplannen binnen de bebouwde kommen, buitengebied en Ekkersrijt
- Reparatie onvolkomenheden in bestemmingsplannen
- Uitvoering geven aan nieuwe planprocedures
- Uitvoering geven aan initiatieven binnen de gebiedsvisies “Wolfswinkel”, “Keske” en “Driehoek”.
- Verder uitvoering geven aan gronduitgifte en woningbouw in Sonniuspark.
- Vorm geven, planvoorbereiding, planprocedures en uitvoering geven aan diverse ontwikkelingslocaties
- Een bijdrage leveren aan provinciale en regionaal ruimtelijke ontwikkelingen (Structuurvisie Provincie Noord-Brabant, Brainport Oost, Brainport Avenue).
- Uitvoering geven aan de uitvoeringsprogramma's die verbonden zijn aan de structuurvisie Son en Breugel, centrumvisie Son, de centrumvisie Breugel en de Dommelvisie.
- Oriëntatie omgevingswet

Volkshuisvesting

- Het maken van prestatieafspraken na vaststelling van de Woonvisie.
- Startersleningen (uitvoering)

Sonnuspark

Met de gemeenteraad zijn in 2008 afspraken gemaakt over dit project en er zijn grenzen gesteld aan het financiële mandaat dat het college heeft gekregen. In de tussenliggende periode is echter de woningmarkt totaal gewijzigd. Reden om ook de grondexploitatie en de strategie voor Sonniuspark tegen het licht te houden.

In 2012 is de opiniërende bespreking met de commissie GZ opgestart over het grondprijnsbeleid en de verdere ontwikkelingen in Sonniuspark. In het voorjaar 2013 heeft dit tot besluitvorming geleid in de gemeenteraad. Daarbij wordt ingezet op organisch ontwikkelen, gewijzigd woningbouwprogramma en gedifferentieerde prijszetting.

De grondexploitatie is per januari 2013 aangepast, het resultaat is omlaag bijgesteld en het geprognosticeerde nieuwe resultaat zal na vaststelling door de gemeenteraad de basis vormen voor de komende voortgangsrapportages aan de commissie.

Wat gaan we daarvoor in 2014 doen?

Sonniuspark

Met de Commissie GZ is in juni 2012 gesproken over een eventuele strategieverandering inzake het project Sonniuspark. Deze opiniërende besprekingen hebben in november 2012 en in maart 2013 een vervolg gehad. In het voorjaar 2013 heeft besluitvorming plaatsgevonden die de basis zal vormen voor de komende voortgangsrapportages.

Bestemmingsplannen

Om de bestemmingsplannen af te stemmen op de uitspraken van de Raad van State en de wettelijke verplichtingen uit het rijks- en provinciaal beleid (doorwerking van bepalingen uit de Structuurvisie Mobiliteit en Ruimte (Rijksbeleid), bepalingen uit de Structuurvisie provincie Noord-Brabant en de Verordening Ruimte (provinciaal beleid), zullen de bestemmingsplannen tijdig moeten worden aangepast. Inzake het rijks- en provinciaal beleid zal op projectbasis worden geïnventariseerd welke aspecten verplicht geregeld dienen te worden.

Na deze analyse zal de aanpassing van de vigerende bestemmingsplannen plaatsvinden. Hiervoor is structureel, onder leiding van een intern projectleider, externe inhuur van expertise vereist.

Voor nieuwe initiatieven zullen nieuwe bestemmingsplanprocedures worden gevoerd.

Voor de aanpassing van de gemeentelijke bestemmingsplannen is jaarlijks een budget / krediet beschikbaar voor de inhuur van de externe expertise en het extern laten uitvoeren van de werkzaamheden. Het is namelijk niet mogelijk om in eigen beheer de ruimtelijke planvormen op te zetten. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met kosten voor 'second opinions' en betaling van proces- en gerechtskosten.

Waar de gemeente initiatiefnemer is, draagt de gemeente zelf deze kosten (ten laste van de projectexploitatie). Waar anderen initiatiefnemer zijn, draagt deze initiatiefnemer zelf de kosten (via het kostenverhaal, legesverordening en anterieure overeenkomsten).

Wetgeving

Na de Wet ruimtelijke ordening (2008) en de Wabo (2010) dient de wettelijk opvolger om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken zich al weer aan, te weten de Omgevingswet (prognose 2014). De omgevingswet zal tal van wetten en regelingen die toezien op het ruimtelijke domein integreren. In 2014 en volgende jaren zullen de ontwikkelingen van de Omgevingswet worden gevolgd en zal worden geanalyseerd welke aanpassingen er wettelijk verplicht worden voor het proces en het beleid op het gebied van de ruimtelijke ordening. Ontwikkelingen op het vlak van de wetgeving zullen structureel verankerd en bijgehouden worden.

Ontwikkelingslocaties

Aan de hand van de resultaten van het project "ontwikkelingslocaties" zullen de benodigde ontwikkelingslocaties in de aangewezen urgentie met de aangegeven programma's operationeel gemaakt worden, zo dat tijdig capaciteit voor de uitvoering van de programma's is geregeld binnen de eind 2012 vastgestelde organisatorische structuur voor de totale integratie van de ontwikkelingslocaties.

Na de vereiste ruimtelijk planologische visie, de contractvorming en onderzoeken volgt de procedure van het bestemmingsplan, de basis voor de verdere realisatie.

De werkzaamheden, organisatie en integratie kunnen voor een deel in eigen beheer plaats te vinden. Daar waar het initiatieven van derden zijn, worden de kosten in het kader van het 'kostenverhaal' bij deze initiatiefnemer verhaald.

In de gevallen dat de gemeente zelf initiatiefnemer is, dient rekening te worden gehouden met kosten voor contractvorming, kosten voor onderzoek, kosten voor het bestemmingsplan en dergelijke.

Deze kosten kunnen in de betreffende exploitatie worden verrekend.

Uitvoeringsprogramma Structuurvisie

Na de vaststelling van de Structuurvisie incl. het wettelijke uitvoeringsprogramma, zal na vaststelling uitvoering gegeven worden aan het uitvoeringsprogramma. In de periode 2014 t/m 2016 volgen deze werkzaamheden. Omdat het uitvoeringsprogramma van de structuurvisie er nog niet is, kan thans geen kostenraming worden gegeven. Na vaststelling van het uitvoeringsprogramma zal per project de urgentie worden bepaald en aan de hand van een projectplan inzicht gegeven worden in de kosten, de wijze van financieren en het vragen om het benodigde (werk)krediet.

Volkshuisvesting

Volgend op de vaststelling van de Woonvisie is in 2013 een aanvang gemaakt worden met het maken van prestatieafspraken met partners werkzaam op het gebied van woningbouw en volkshuisvesting. Hierin zullen onder meer afspraken worden gemaakt over de kwaliteit en kwantiteit van de woningvoorraad, mogelijkheden tot verkoop van bestaande woningen, participatie in maatschappelijk vastgoed en andere initiatieven ter verbetering van de woonomgeving. Voor zover niet afgerond in 2013, wordt dit vervolgd in 2014.

Tevens wordt het Raadsbesluit startersleningen uitgevoerd, om de kansen voor starters op de woningmarkt te vergroten.

Voor wat betreft de startersleningen is een budget van € 800.000,- beschikbaar gesteld. Het gaat hierbij om een zogenaamd "revolving fund". Dit fonds is in beheer bij het Stimuleringsfonds Nederlandse Gemeenten (SVn).

Stimuleringskader Groen Blauwe Diensten

In dit kader zal ook in 2014 gewerkt worden aan gebiedsuitwerkingsprogramma's.

Dommelvisie

De uitvoering van de visie 'Verslingerd aan de Dommel' wordt in 2014 voortgezet.

Centrumvisie Breugel

Het in 2013 vastgestelde uitvoeringsprogramma wordt in uitvoering genomen. In eerste instantie op basis van de middelen die bij de vaststelling van het uitvoeringsprogramma zijn aangemerkt. Dat volstaat voornamelijk om de quickwins uit te voeren. Voor de andere plannen die voortkomen uit het uitvoeringsprogramma zal een Grex worden opgesteld. Hierbij is op te merken dat ook 'De Bongerd' onderdeel is van de uit te werken plannen en mogelijk op een nader te bepalen moment een beroep wordt gedaan op de dekkingsreserve "Renovatie Bongerd" en/of gereserveerde onderhoudsbudgetten.

Centrumvisie Son

De visie is in juni 2012 vastgesteld. Ontwikkelingen aan het kerkplein, de begrenzing van het centrum, de gemeentelijke huisvesting maar ook toevoegingen op het gebied van detailhandel en wonen staan hierin centraal. De uitwerking op een aantal belangrijke deelgebieden vindt plaats en er wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma. De centrumvisie richt zich specifiek op het centrumgebied van Son. In dit gebied spelen verschillende functies een rol. In het uitvoeringsprogramma krijgen deze een plek maar de verschillende functies zullen ook worden afgestemd met de andere beleidsvisies (wonen, mobiliteit).

Ekkersrijt

Er is sprake van diverse planologische trajecten om ontwikkelingen mogelijk te maken, zoals met betrekking tot de Betonson locatie en de Meubelboulevard.

Activiteiten hogere overheden

Na de herijking van het SRE zal in 2014 voor het eerst uitvoering gegeven worden aan de nieuwe overleg- en werkstructuur. Het gaat daarbij in het bijzonder om de activiteiten 'economie', 'ruimte' en 'wonen'. In 2014 betekent dit een blijvende participatie in de ambtelijke werkgroepen en het adviseren van stuurgroepen en college.

De provincie heeft aangekondigd met een herijking van de Structuurvisie Noord-Brabant (incl. Verordening) aan de slag te gaan. Waar nodig wordt ambtelijk geparticipeerd in dit proces.

De provincie vervolgt in 2014 de procedure van de projectMER en het Provinciaal Inpassingsplan voor de noordoostcorridor. In 2014 betekent dit een blijvende participatie in de ambtelijke projectgroep, het volgen van de planprocedure en input leveren en becommentariëren van plannen en onderzoeksrapporten.

De ambtelijke participatie in werkgroepen en projectgroepen van het SRE en de provincie, de advisering ten behoeve van stuurgroepen en college, komen voor rekening van de gemeente. De kosten voor de procedure van de noordoostcorridor is geheel voor rekening van de provincie.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2012	Begroting				
		2013	2014	2015	2016	2017
Baten						
Bestemmingsplannen	-46	-14	-14	-14	-14	-14
Bouwvergunningen	-689	-320	-430	-505	-460	-460
Bouwrijpe gronden	-4.285	-15.809	-3.599	-3.977	-8.396	-8.454
Woningbouw en exploitatie	-105	-1	0	0	0	0
Woonwagenbeleid	0	0	0	0	0	0
Gemeentelijke eigendommen	-100	-118	-105	-106	-106	-106
Totaal baten	-5.225	-16.271	-4.148	-4.602	-8.977	-9.034

Lasten	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bestemmingsplannen	926	804	840	764	764	764
Bouwvergunningen	551	694	692	693	693	693
Bouwrijpe gronden	4.290	15.819	3.724	3.977	8.396	8.454
Woningbouw en exploitatie	54	56	54	54	54	54
Woonwagenbeleid	13	21	13	13	13	13
Gemeentelijke eigendommen	516	225	163	162	162	161
Totaal lasten	6.350	17.619	5.485	5.663	10.082	10.139

Totaal saldo	1.126	1.348	1.337	1.061	1.105	1.105
---------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2014 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2013-2016 geraamd was voor het jaar 2014.

Toelichting	2014 oud	2014 nieuw	Vershil
Programma 10	1.228	1.337	109
Autonome ontwikkelingen:			
Aanpassing kapitaallasten a.g.v. aanpassingen door de Jaarrekening 2012.			-20
Beleidsaanpassingen:			
Samen sterk in het buitengebied: er wordt niet meer deelgenomen aan dit project (zie punt 10 blz. 12 bij de begroting 2013)			-5
Kostendekkende omgevingsvergunning: er is een voorstel geweest om de tarieven meer kostendekkend te maken (zie punt 7, blz. 12 bij de begroting 2013)			-35
Werkbudget grondzaken is minder nodig (zie punt 9, blz. 12 bij de begroting 2013)			-5
Kosten specialistische juridische kennis bestemmingsplannen aangepast o.b.v. ervaringscijfers (zie punt 14 bij de kadernota 2013)			15
Aframen opbrengst verkoop groenstroken (zie punt 15 bij de kadernota 2013)			16
Vrijvallen kapitaallasten HIVA terrein: door verkoop van het terrein kunnen de kapitaallasten vervallen (zie punt 16 bij de kadernota 2013)			-31
Basisregistratie grootschalige topografie: er is meer budget nodig voor het uitvoeren van dit project (zie punt 34 bij de kadernota 2013 en zie punt 14 bij de inleiding van deze begroting)			60
Voor uitvoering van het uitvoeringsprogramma Breugel is budget beschikbaar gesteld uit de reserve Breugel Leeft (Raad 29-08-2013). De onttrekking van de reserve vindt plaats in programma 11.			125
Overige mutaties < 10.000,-			-11
Totaal			109

Verschillenanalyse 2014 t.o.v. 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2013 en 2014 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2013 en 2014 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2013 en 2014.

Toelichting	2013	2014 oud	Vershil
Programma 10	1.348	1.228	-120
Aanpassing lopende bestemmingsplannen			
Planschade Niet-A50			-22
Legesopbrengsten WABO dalen t.o.v. 2013			-75
Overige mutaties			
			2
Totaal			-120

Programma 11: Algemene dekkingsmiddelen

Coördinerend portefeuillehouder : dhr. drs. R. Visser

Beoogd maatschappelijk effect: Wat willen we bereiken?

Doelstelling van het programma Dekkingsmiddelen is gericht op het op orde houden van het gemeentelijke huishoudboekje. Een sluitende begroting is daarbij uitgangspunt. Als gemeente streven we ernaar de hoofdlijnen omtrent uitgaven en inkomsten reeds in het voorjaar (middels de kadernota) aan uw gemeenteraad voor te leggen zodat keuzen ten aanzien van gewenste activiteiten, inzet van eigen vermogen en verhoging van gemeentelijke tarieven reeds in een vroeg stadium gemaakt en meegenomen kunnen worden binnen de verdere uitwerking van de meerjarenbegroting.

Operationele doelstellingen 2014

Aanvullend op de hiervoor genoemde operationele doelstelling wordt genoemd:

- Conform bestaand beleid mag een eventuele stijging dan wel daling van de WOZ waarden geen gevolgen hebben voor de totale OZB opbrengst van de gemeente Son en Breugel. Een daling dan wel stijging van de waarde van het onroerende goed wordt verrekend met de hoogte van de tarieven van de OZB.
- Het Lenteakkoord 2012 zal verdergaande financiële consequenties met zich meebrengen voor de lokale overheden. Desalniettemin blijft een structureel sluitende meerjarenbegroting uitgangspunt.

Wat gaan we daarvoor in 2014 doen?

Aandachtsgebied financiering en beleggingen

Wij zullen de ontwikkeling van de stand van de langlopende rentevoet nauwlettend blijven volgen en vertalen richting onze meerjarenbegroting. Vooralnog gaan we uit van een rentevoet lang geld van 4%.

Aandachtgebied belastinginkomsten

Uitgangspunt is dat de OZB-opbrengsten met de inflatie worden gecorrigeerd. Daarnaast worden de tarieven 2014 gecorrigeerd voor een waardestijging dan wel waardedaling (rekening gehouden kan worden met een waardedaling).

Aandachtsgebied algemene uitkering

Voor de gevolgen van de algemene uitkering is een aanneme gemaakt ondersteund door PAUW (Product Algemene Uitkering op het Web). Het gaat dan om een aantal onderdelen waarvan verwacht wordt dat die in 2014 of 2015 gekort worden op de algemene uitkering, namelijk:

- Integratie uitkering WMO
- Verminderen politieke ambtsdragers
- Accres 2014-2014 o.b.v. het regeerakkoord 2012
- Generieke korting BTW compensatiefonds
- Aanpassing a.g.v. verhoging BTW van 19% naar 21%
- Korting onderwijshuisvesting vanwege landelijke lagere uitgaven dan in gemeentefonds is opgenomen
- Lagere apparaatskosten vanwege opschaling gemeenten

Aandachtsgebied Onvoorzien / stelposten

Om eventuele tegenvallers / onvoorziene uitgaven gedurende het begrotingsjaar op te kunnen vangen wordt binnen de meerjarenramingen een budget onvoorziene uitgaven opgenomen ter hoogte van € 80.000. De post "onvoorziene uitgaven" vormt tezamen met de algemene reserves en de nog te benutten belastingcapaciteit ten aanzien van de onroerendezaakbelastingen, de pijlers van ons financieel weerstandsvermogen. Ten aanzien van de post onvoorziene uitgaven is voorgeschreven dat gemeenten een dergelijk budget binnen hun ramingen opnemen. De gemeenten zijn vrij in de bepaling van de hoogte van een dergelijk budget.

Binnen het taakveld "onvoorzien / stelposten" zijn ook alle voorziene stortingen en onttrekkingen in en uit de reserves opgenomen.

Wat betekent dit financieel?

Financieel overzicht in € 1.000

Programma	Realisatie 2012	Begroting				
		2013	2014	2015	2016	2017
Baten						
Financiering en beleggingen	-1.842	-1.581	-1.390	-1.318	-1.294	-1.278
Belastinginkomsten	-5.539	-5.815	-5.726	-5.869	-5.991	-6.163
Gemeentefonds	-11.670	-11.227	-11.290	-10.509	-10.529	-10.588
Onvoorzien en saldo baten en lasten	-4.807	-2.773	-2.342	-1.200	-1.017	-1.018
Totaal baten	-23.859	-21.395	-20.747	-18.895	-18.832	-19.047

Lasten						
Financiering en beleggingen	48	96	31	27	23	20
Belastinginkomsten	91	198	419	420	420	420
Gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien en saldo baten en lasten	6.435	1.047	1.926	780	743	1.118
Totaal lasten	6.574	1.341	2.376	1.227	1.187	1.558

Totaal saldo	-17.284	-20.054	-18.372	-17.668	-17.645	-17.488
---------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Het bedrag dat genoemd is als "2014 oud" is het bedrag dat in de meerjarenraming 2013-2016 geraamd was voor het jaar 2014.

Toelichting	2014 oud	2014 nieuw	Vershil
Programma 11	-18.849	-18.372	477
Autonome ontwikkelingen:			
Doorbelasting uren via de kostenverdeelstaat. (Voor uitleg van de nieuwe systematiek zie de paragraaf bedrijfsvoering).			187
Overhevelen diverse beleidsvoornemens naar verschillende programma's			-24
<i>Afval</i>			
Afval: De baten en lasten van afval zijn opnieuw berekend. Aanpassing van de lasten vindt plaats in programma 9. Het verschil tussen programma 9 en programma 11 komt door de BTW die meegenomen wordt in de berekening van de afvalstoffenheffing (zie punt 42 bij de kadernota 2013).			261

<i>Riolering</i>	
Riolering: De baten en lasten van riolering zijn opnieuw berekend. Aanpassing van de lasten vindt plaats in programma 9. Het verschil tussen programma 9 en programma 11 komt door de BTW die meegenomen wordt in de berekening van de rioolheffing (zie punt 43 bij de kadernota 2013 en punt 6 bij deze begroting).	209
Onttrekking reserve riolering	-146
<i>Algemene uitkering (AU) en OZB</i>	
Bijstelling AU o.b.v. septembercirculaire 2012 (zie blz. 16 bij de begroting 2013)	-253
Inschatting bijstelling AU o.b.v. regeerakkoord (zie blz. 6 bij de kadernota 2013)	-24
Inschatting effect extra bezuinigingen op AU (zie blz. 6 bij de kadernota 2013)	117
Aanpassing AU o.b.v. meicirculaire 2013 (zie aparte memo bij de kadernota 2013)	-50
Aanpassing WOZ-waarden en gevolgen voor OZB en AU (zie punt 3 bij de inleiding van deze begroting)	108
Aanpassing AU aan nieuwe aantallen (m.u.v. WOZ-waarden), (zie punt 4 bij de inleiding van deze begroting)	178
Bijstelling AU o.b.v. septembercirculaire 2013 (zie punt 19 bij de inleiding van deze begroting)	- 23
<i>Rente</i>	
Aanpassing van de rente over de reserves en voorzieningen (zie punt 10 bij de inleiding van deze begroting)	5
Beleidsaanpassingen:	
Extra OZB-inkomsten (zie blz. 17 bij de begroting 2013)	-156
De post onvoorzien incidenteel is verlaagd (zie punt 2, blz. 12 bij de begroting 2013)	-10
De ontwikkeling van, de sturing op en het beheer van een contactfunctie met bedrijven Ekkersrijt liggen na de liquidatie van het industrieschap volledig bij de gemeente. Vanwege het zeer grote belang moet dit geborgd worden (zie punt 6, blz. 12 bij de begroting 2013)	80
Vanaf 2014 wordt bespaard op de subsidies van professionele instellingen (zie punt 13, blz. 12 bij de begroting 2013)	-40
Medegebruik locatie Europalaan	-25
Structureel inbouwen NO-corridor (zie punt 3, blz. 15 bij de begroting 2013)	150
Slowlanes, brainport avenue (zie punt 4, blz. 15 bij de begroting 2013)	50
Slowlanes, brainport avenue: niet langer opnemen, door beschikbaar komen van andere middelen (zie punt 38, kadernota 2013)	-50
HOV / Noordoostbrabant (zie punt 5, blz. 15 bij de begroting 2013)	150
HOV / Noordoostbrabant: niet langer opnemen, aan de financiering hoeft Son en Breugel niet langer zelfstandig bij te dragen (zie punt 37 bij de kadernota 2013)	-150
De stelpost bezuinigingen bedrijfsvoering 2011-2014 is volledig gerealiseerd (zie blz. 8 van de kadernota 2013).	53
Investering in ledverlichting bij openbare verlichting (zie punt 10, blz. 18 bij de kadernota 2013)	750
Onttrekking uit de reserve vrije bestedingsruimte voor investeringen in ledverlichting (zie punt 10, blz. 18 bij de kadernota 2013)	-750
Voor uitvoering van het uitvoeringsprogramma Breugel is budget beschikbaar gesteld uit de reserve Breugel Leeft (Raad 29-08-2013). De lasten staan geraamd in programma 10.	-125
Bijdrage BERZOB fase 1: betaling aan de Provincie van de bijdrage voor de 1e fase van BERZOB. Dit wordt bekostigd uit de reserve vrije bestedingsruimte. (zie punt 11 bij de inleiding van deze begroting). De lasten staan geraamd in programma 4.	-351

Resultaat:	
Het saldo van de oude meerjarenbegroting 2013-2016 was voor 2014 € 274.000,- negatief. Op basis van de in deze begroting doorgevoerde wijzigingen is het saldo van de meerjarenbegroting 2014-2017 € 130.000,- positief.	350
Overige mutaties < € 10.000,-	6
Totaal	477

Verschillenanalyse 2014 t.o.v. 2013

In onderstaand overzicht moet een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

In de tabel "Financieel overzicht" is vaak een groot verschil te zien tussen de jaren 2013 en 2014 dat slechts ten dele wordt verklaard door de verschillenanalyse t.o.v. vaststelling 2013. In deze analyse wordt het verschil toegelicht tussen 2013 en 2014 oud, zodat samen met het reeds verklaarde verschil een analyse plaats vindt tussen 2013 en 2014.

Toelichting	2013	2014 oud	Vershil
Programma 11	-20.054	-18.849	1.205
Bespaarde rente			34
Baten rioolheffing			-49
Baten OZB			-79
Wijziging in de AU			-194
Onttrekking aan de reserve riolering a.g.v. retentievijvers Beemdstraat en Veerstraat			961
Onttrekking aan de reserve riolering a.g.v. extra baten rioolheffing			40
Onttrekking aan de reserve vrije bestedingsruimte a.g.v. optimaliseringswerkzaamheden Nieuwstraat (zie programma 4), Planschade vergoedingen Niet-A50 (zie programma 10), Veiligheidsmonitor (zie programma 3)			65
Resultaat dienstjaar			391
Overige mutaties			36
Totaal			1.205

Paragrafen

Lokale heffingen

Beleid

Bij het heffen en invorderen van belastingen zijn we onder meer gebonden aan:

- de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (AWR);
- de Algemene wet bestuursrecht (Awb), (inclusief de algemene beginselen van behoorlijk bestuur);
- de Invorderingswet 1990;
- de Gemeentewet;
- diverse Uitvoeringsbesluiten.

De wet geeft duidelijke kaders aan voor de heffing, invordering en kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Het maken van uitzonderingen op de regels uit de wetgeving is niet toegestaan, dit om rechtsongelijkheid voor de burger te voorkomen.

In het verlengde daarvan liggen de beleidsregels. Er kunnen zich gevallen voordoen die in de wet niet specifiek zijn geregeld. Dan is het noodzakelijk en wenselijk dat regels worden gesteld die een uniforme, praktische en doelmatige uitvoering mogelijk maken.

Beleidsregels zijn niet algemeen verbindende voorschriften. Het zijn besluiten in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. In het kader van synchronisatie in de samenwerking met de Dienst Dommelvallei moet worden geïnventariseerd of bepaalde beleidsregels vastgesteld moeten worden.

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten worden de tarieven over 2014 als volgt aangepast:

- Op de OZB wordt een inflatiecorrectie toegepast van 1,75%;
- Leges en tarieven worden eveneens verhoogd met de inflatiecorrectie van 1,75%;
- De tarieven voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn gebaseerd op 100% kostendekkendheid waarbij rekening is gehouden met een zo reëel mogelijke inschatting van zowel de baten- als de lastenontwikkeling binnen het meerjarenperspectief 2014-2017 (met een verdere doorkijk voor rioolheffing tot 2025).

Definitief tarievenvoorstel en vaststelling verordeningen 2014

Definitieve (formele) vaststelling van de diverse belastingtarieven zal plaatsvinden middels vaststelling van de belastingverordeningen in de reguliere raadsvergadering van december 2013. Vooralsnog kan er van uitgegaan worden dat deze zullen aansluiten bij de tariefsvoorstellen zoals opgenomen binnen deze belastingparagraaf.

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

We heffen op grond van artikel 220 van de Gemeentewet twee directe belastingen op de onroerende zaken die binnen de gemeente liggen, de zogenaamde Onroerende zaakbelastingen:

- Een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak (die niet in hoofdzaak tot woning dient, al dan niet krachtens eigendom) bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt;
- Een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

De hoogte van de OZB is afgeleid van de WOZ-waarde (een percentage). Jaarlijks worden nieuwe WOZ-waarden vastgesteld. De aanslagen zijn gebaseerd op de WOZ-waarden met een waardepeildatum die 1 jaar voorafgaand aan het belastingjaar ligt.

De maximaal verwachte opbrengst OZB wordt als percentage van de totale WOZ-waarden (rekening houdend met areaaluitbreiding en waardestijging) van alle onroerende zaken in Son en Breugel uitgedrukt. Dit percentage is bepalend voor de hoogte van elke individuele aanslag OZB.

Om te voorkomen dat de opbrengststijging voor de OZB landelijk leidt tot een onevenredige stijging van de collectieve lastendruk, is een macronorm ingesteld. Deze macronorm geeft de maximale opbrengststijging voor een bepaald jaar aan. De macronorm voor 2013 is 2,76 %. De macronorm voor het begrotingsjaar 2014 is vooralsnog bepaald op 2,45 %.

Dit betekent dat in 2014 voor alle gemeenten samen de opbrengst van de onroerende zaakbelastingen maximaal 2,45 % meer mag zijn dan in 2013. De gemeente Son en Breugel blijft onder deze norm.

In de Gemeentewet is vastgelegd dat gemeenten geen meeropbrengst mogen genereren naar aanleiding van de waardestijging van de onroerende zaken bij een herwaardering. Alleen de areaalontwikkeling en de bovenbeschreven toegestane tariefstijgingen mogen leiden tot een meeropbrengst.

Op het moment van het schrijven van deze paragraaf is de herwaardering voor het belastingjaar 2014 nog in volle gang. Conform voornoemde regelgeving worden de tarieven voor 2014 bijgesteld aan de hand van de ontwikkeling van de nieuwe WOZ-waarden en wel zodanig dat uiteindelijk sprake is van een gelijkblijvend niveau van de opbrengst onroerend zaakbelastingen, exclusief de areaaluitbreiding en de tariefaanpassing.

De ramingen voor de baten OZB 2014 zijn als volgt:

Eigenaren woning:	€ 1.771.000,-
Eigenaren niet-woning:	€ 916.000,-
Gebruikers niet-woning:	€ 714.000,-

In de raadsvergadering van december 2013 wordt de verordening OZB vastgesteld. Wij zullen u een voorstel doen tot vaststelling van de tarieven OZB, waarin de effecten van de herwaardering (en een aanpassing van het inflatiepercentage) zijn meegenomen.

Afvalstoffenheffing

De gemeente is verplicht huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. Op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer wordt afvalstoffenheffing geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruikmaakt van een perceel waarvoor krachtens artikel 10.21 en artikel 10.22 van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt.

De laatste jaren maken we een slag in het scheiden van afval en daardoor het terugdringen van de hoeveelheid restafval. Dat betekent ook dat de kosten omlaag kunnen. Verbranden van afval is momenteel immers de duurste vorm van verwerking.

Wij streven naar een afvalloze samenleving waarin waardevolle grondstoffen die worden teruggewonnen uit afval steeds opnieuw worden hergebruikt voor nieuwe producten. In het door ons college op 15 mei 2012 vastgestelde Manifest voor een afvalloze samenleving is onze ambitie gericht op 95% hergebruik in het jaar 2020. Die doelstelling willen wij bereiken door optimalisatie en innovatie van de afvalinzameling en –verwerking en waarvoor we eind 2012 een samenwerkingcontract hebben gesloten met de firma Baetsen.

De afvalcampagne “Scheiden, ja ik wil” heeft in 2012 duidelijk haar vruchten afgeworpen. Zo zagen we in dat jaar een substantiële stijging van de gescheiden ingezamelde hoeveelheid plastic en tuinafval. Door een verlaging van de afvalstoffenheffing in 2012 en 2013 zijn de huishoudens voor hun inspanningen beloond.

De komende jaren zal onze aandacht gericht blijven op een verdere daling van de hoeveelheid restafval in samenhang met een betere serviceverlening aan onze inwoners en verlaging van kosten en tarieven.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de tariefsontwikkeling enerzijds en het verloop van de reserve afvalstoffenheffing anderzijds. Zoals in de nota reserves en voorzieningen reeds is aangegeven, willen wij de reserve deels inzetten voor initiatieven op het terrein van “duurzaamheid”. Initiatieven die zullen leiden tot besparing van onze natuurlijke hulpbronnen en tevens bijdragen tot lagere exploitatielasten (en verminderde lastendruk voor onze burger).

Het tarief voor 2013 bedraagt € 210,72 voor een meerpersoonshuishouden en € 168,10 voor een 1-persoonshuishouden.

	meerpersoons huishouden	1-persoons huishouden	reinigings- rechten	verloop reserve afval
2014	200,16	159,68	176,40	687.329

Reinigingsrechten

Het tarief 2014 van de reinigingsrechten wordt gehandhaafd op het niveau van 2013.

Rioolheffing

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een rioolheffing geheven. De rioolheffing wordt opgelegd aan de gebruiker van een perceel, van waaruit afvalwater direct of indirect via de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd.

De tarieven van zowel de afvalstoffenheffing als de rioolheffing worden zodanig vastgesteld dat de geraamde kosten niet boven de geraamde baten uitkomen. Binnen Son en Breugel is 100% kostendekkendheid uitgangspunt voor de berekening van de tarieven.

De noodzakelijke verbeteringen en vervangingen van het rioolstelsel zijn systematisch in beeld gebracht. De hieruit voortvloeiende lasten zijn opgenomen binnen de tariefsberekeningen. Voornoemde verbeteringen en investeringen zijn opgenomen binnen het overzicht nieuwe activiteiten zoals opgenomen binnen deze begroting. In tegenstelling tot de oorspronkelijk geplande maatregelen is binnen de OAS besloten om af te zien van het aanbrengen van retentievijvers in diverse gemeenten. Dit houdt voor onze gemeente in dat in het Dommeldalgebied nabij de Veerstraat en de Beemdstraat geen retentievijvers komen te liggen. In de plaats hiervan komen technische maatregelen. De kosten hiervan worden voor onze gemeente geraamd op € 550.000,--. Medio november a.s. wordt aan de portefeuillehouders van gemeente die binnen de OAS een samenwerkingsovereenkomst hebben het nieuwe plan voor goedkeuring voorgelegd.

Onderstaande tabel toont het verloop van het riooltarief en van de egalisereserve rioolheffing uitgaande van verhoging van het tarief met een inflatie van 1,75% per jaar. Het tarief voor 2013 bedraagt € 161,94.

	tarief	verloop reserve riolering (31-12)
2014	142	1.332.812
2015	144	1.161.262
2016	147	1.011.293
2017	150	840.078

Leges

Voor het leveren van bepaalde diensten worden leges geheven. De tarieven worden jaarlijks vastgesteld in de Tarieventabel behorende bij de Legesverordening. Net als bij de riool- en afvalstoffenheffing moeten tarieven dusdanig worden vastgesteld dat de geraamde baten en geraamde kosten in balans zijn.

Op 30 oktober 2012 is een nieuw heffingenstelsels voor leges bouw en sloop vastgesteld. Het betreft een werkwijze waar op een eenvoudige transparante wijze leges worden berekend. Bij deze nieuwe werkwijze wordt beter dan voorheen rekening gehouden met de kostendekkendheid van de leges voor de activiteiten bouw en sloop. Tevens wordt aangehaakt bij de tarieven van de regiogemeenten. Per 1 januari 2013 is dit heffingenstelsel in werking getreden.

Bij de vaststelling van een aantal tarieven, zoals voor reisdocumenten, moet rekening gehouden worden met van rijkswege vastgestelde maximumtarieven.

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekkendheid van de leges bouw en sloop:

Omgevingsvergunningen	2014	2015	2016	2017
Totaal geraamde baten	430.220,00	504.664,00	459.664,00	459.664,00
Totaal geraamde lasten	644.904,00	645.468,00	645.468,00	645.468,00
Saldo	214.684,00-	140.804,00-	185.804,00-	185.804,00-
%-kostendekkendheid	66,71%	78,19%	71,21%	71,21%

Marktgeden

Marktgeden worden geheven van degene die een standplaats inneemt (of van degene aan wie een standplaats is toegewezen) op de wekelijkse warenmarkt.

Marktgeden zijn afhankelijk van het aantal strekkende meters frontlengte van de standplaats. Het tarief 2014 voor een tijdelijke terrasuitbreiding wordt eveneens verhoogd met het daarvoor geldende inflatiecorrectie (1,75%).

Precario rechten

In 2006 is notitie "Terrassenbeleid Son en Breugel" vastgesteld. Hierin is ingestemd met een gefaseerde verhoging van het bedrag per m² per jaar. Conform deze notitie is dit basistarief per 2011 voor het eerst met bedoelde gefaseerde verhoging en een inflatoire aanpassing verhoogd. Voor de tijdelijke terrasuitbreidingen bij evenementen geldt alleen een inflatoire aanpassing.

Brandweer rechten

In de vergadering van 27 november 2008 heeft uw raad de verordening brandweer rechten vastgesteld. Hierin is vastgelegd voor welke brandweertaken de kosten in rekening kunnen worden gebracht bij de veroorzaker of melder. De tarieven worden jaarlijks, op aangeven van de Hulpverleningsregio Zuidoost Brabant, geïndexeerd. De bevoegdheid tot herziening van de tarieventabel berust bij het college van burgemeester en wethouders.

Kwijtscheldingen gemeentelijke belastingen

Als mensen het verschuldigde belasting(en) niet kunnen betalen, komen zij wellicht in aanmerking voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. In het kader van de administratieve lastenverlichting voor de burgers, hanteren we automatische kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen voor onze uitkeringsgerechtigden.

De kwijtscheldingsregels zijn vastgelegd in de Invorderingswet 1990 en de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De gemeente heeft, als gevolg van artikel 255 van de Gemeentewet, slechts op 2 onderdelen beleidsvrijheid:

- de raad kan bepalen dat er helemaal geen dan wel gedeeltelijke kwijtschelding wordt verleend;
- de raad kan regels stellen met betrekking tot de wijze waarop de kosten van bestaan in aanmerking worden genomen die er toe leiden dat in ruimere mate kwijtschelding wordt verleend.

Op grond van het laatste onderdeel heeft de gemeente gekozen voor het voor 100% meenemen van de kosten van bestaan. Het bestaande beleid wordt hiermee voortgezet.

Kwijtschelding kan alleen worden aangevraagd voor afvalstoffenheffing , rioolheffing en OZB.

Tot op heden werkt de gemeente met de zgn. Rijksleidraad voor het invorderen van belastingen. De VNG heeft een nieuwe Leidraad Invordering ter beschikking gesteld. Aan de hand van het VNG-model moet de nieuwe Leidraad invordering voor de gemeente Son en Breugel nog worden opgesteld en ter vaststelling aan de raad worden aangeboden.

Binnen de meerjarenbegroting 2014-2017 wordt per belastingsoort rekening gehouden met de volgende kwijtscheldingsbedragen (afrondding naar beneden per 1.000 euro's):

	2014	2015	2016	2017
Afvalstoffenheffing	57.000	58.000	59.000	60.000
Rioolheffing	36.000	37.000	38.000	38.000
Totaal	93.000	95.000	97.000	98.000

Het Kabinet wil gemeenten meer mogelijkheden bieden om lokale belastingen kwijt te schelden. De twee belangrijkste punten uit het wetsvoorstel zijn:

- gemeenten krijgen de bevoegdheid om ten aanzien van de vermogensvrijstelling uit te gaan van maximaal de vermogensnorm ingevolge de Wet werk en bijstand;
- de bevoegdheid van de gemeente om kleine –soms startende- zelfstandige ondernemers op gelijke voet als particulieren in aanmerking te doen komen voor kwijtschelding. Daarbij gaat het uitsluitend om privéheffingen en niet om heffingen voor het bedrijf.

Het staat de gemeente vrij om al dan niet te besluiten van deze ruimere mogelijkheden gebruik te maken. Per 1 juli 2011 zijn wetswijzigingen in werking getreden voor de verruiming van de bevoegdheid van decentrale overheden tot kwijtschelding van belastingen vanwege een versoepeling van de vermogenstoets. De wetswijzigingen (Gemeentewet, Provinciewet en Waterschapswet) maken het mogelijk dat decentrale overheden regels vaststellen over de wijze waarop bij het verlenen van gehele of gedeeltelijke kwijtschelding het vermogen in aanmerking wordt genomen. Dit met inachtneming van door de ministers van BZK en Financiën vast te stellen Nadere regels. De Nadere regels geven decentrale overheden de bevoegdheid bij het uitvoeren van de vermogenstoets uit te gaan van maximaal de vermogensnorm in de Wet werk en bijstand.

Daarbij mag bij besluit van de Minister echter niet van ruimere vermogensnormen worden uitgegaan dan opgenomen in de uitvoeringsregeling. Vooralsnog is onze gemeente nog geen gebruik gemaakt van de ruimere mogelijkheden.

Overzicht woonlasten

De hiervoor genoemde beleidsuitgangspunten leiden tot de in onderstaande tabellen berekende tarieven en ramingen voor 2014. Ter vergelijking zijn tevens de werkelijke cijfers van 2012 en 2013 en de geraamde cijfers van 2014 opgenomen.

	2012	2013	2014
OZB Eigenaar Woning	0,0704 %	0,0816 %	0,0874 % (*)
OZB Eigenaar Niet-woning	0,1132 %	0,1301 %	0,1379 % (*)
OZB Gebruiker Niet-woning	0,1013 %	0,1164 %	0,1234 % (*)
Afvalstoffenheffing 1-persoonshh	186,78	168,10	159,68(*)
Afvalstoffenheffing meer-pers.hh	234,13	210,72	200,16(*)
Reinigingsrechten	176,40	176,40	176,40(*)
Rioolheffing t/m 500m3	157,22	161,94	142,00(*)

(*) De tarieven 2014 zijn voorlopig en worden in de raadsvergadering van december 2013 definitief vastgesteld.

Vergelijking buurgemeenten

Ten tijde van de samenstelling van deze begroting is de hoogte van de belastingtarieven voor 2014 binnen nagenoeg alle gemeenten nog onderwerp van discussie en daarom nog niet bekend. In onderstaande tabel worden de eenheden gebruikt die het COELO toepast voor het bepalen van de woonlasten. Onderstaand tabel geeft inzicht in de gegevens over 2013.

	Nuenen	Son en Breugel	Eindhoven	Best	Geldrop-Mierlo
OZB Eig. woning	0,16135 %	0,08160 %	0,08254 %	0,08350 %	0,07330 %
OZB Eig. niet-woning	0,23365 %	0,13010 %	0,14059 %	0,13410 %	0,12970 %
OZB Gebr. niet-won.	0,18766 %	0,11640 %	0,17634 %	0,10780 %	0,10560 %
Afvalstoffenheffing (meerpers.huishouden)	229*	211	263	244	260*
Rioolheffing	253	162	145	161	145
Totale woonlasten	951	563	584	606	594

* Diftar gemeenten: berekend op basis van vastrecht plus het gemiddelde aantal ledigingen (18 maal een grijze container van 140 liter en 7 maal een groen container van 140 liter).

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op het begrip: financiële positie. Daar wordt onder verstaan het vermogen (zoals dat blijkt uit de balans) in relatie tot de exploitatie, met inachtneming van de risico's.

Het college heeft aan de raad toegezegd opnieuw invulling te geven aan de paragraaf weerstandsvermogen door een integrale, actuele risicoanalyse uit te voeren. Er heeft, conform de aanbevelingen van accountant Ernst & Young, een meer diepgaande analyse van risico's plaatsgevonden dan waar de afgelopen jaren sprake van is geweest. De kwantificering van risico's, het inbedden van risicobewustzijn en de formalisatie van risicomangement is vastgelegd in een nota risicomangement en weerstandsvermogen die op 27 februari 2013 door de Raad is vastgesteld.

Financiële positie

Analyse van de financiële positie vindt plaats vanuit een integraal kader. Naast analyse van de exploitatie en het vermogen van de gemeente wordt inzicht verschaft in de mogelijke risico's. Het bij elkaar betrekken van deze componenten geeft inzicht in de risico's, de weerstandscapaciteit en de relatie ertussen: het weerstandsvermogen. Onderscheiden worden programmarisico's (algemene dienst) en risico's die voortvloeien uit de grondexploitatie.

Programmarisico's

De analyse voor de programmarisico's richt zich op een drietal aspecten:

- Uitgavenrisico's;
- Inkomstenrisico's;
- Niet uit de balans blijvende risico's.

In de nota risicomangement is volgens een nieuwe systematiek de benodigde weerstandscapaciteit berekend. In de diepgaande risicoanalyse is een uitgebreide lijst van risico's opgenomen waar de gemeente mee te maken heeft. Er is een selectie gemaakt van een top 15 van risico's die extra aandacht verdienen, vanwege hun actuele betekenis en/of vanwege de impact op de benodigde weerstandscapaciteit wanneer ze zich voordoen. Deze risico's worden in de tabel op de volgende pagina gekwantificeerd en nader toegelicht. De overige risico's zijn in financiële zin samengebracht en worden onder de noemer 'overige risico's' meegewogen in het weerstandsvermogen.

Door de relatie tussen risicomangement enerzijds en de weerstandsparagraaf in de begroting en jaarrekening anderzijds, ligt de nadruk voornamelijk op het inschatten van financiële gevolgen. Met behulp van een risicoscore zijn de risico's gerangschikt en wordt inzichtelijk welke risico's het meest belangrijk zijn om te worden beheerst. Op basis van de score op kans (1 t/m 5) en de score op financieel gevolg (1 t/m 5) wordt de impact van het risico bepaald. Hiervoor worden de klassen van kans en gevolg vermenigvuldigd volgens onderstaande formule:

Risicoscore = inschaling klasse Kans x inschaling klasse Financieel gevolg

Om de uiteindelijke risicowaarde te berekenen wordt het kanspercentage vermenigvuldigd met het maximale financiële gevolg. De risicowaarde is het uiteindelijke bedrag per risico dat wordt meegeteld in de benodigde weerstandscapaciteit. Om de risicowaarde te berekenen wordt de volgende formule gehanteerd:

Risicowaarde = percentage Kans (%) x Klassengemiddelde financieel gevolg (€)

Risico	Klasse kans (%)	Klasse gevolg (€)	Risico score	Klasse gemiddelde €	Risicowaarde (€)
WMO (transitie pers. begeleiding en pers. verz.)	5	5	25	€ 1.000.000	€ 900.000,-
Grondbedrijf	5	5	25	€ 1.000.000	€ 900.000,-
Transitie Jeugdzorg	5	4	20	€ 375.000	€ 337.500
Bouwleges	2	5	10	€ 1.000.000	€ 300.000,-
WMO (hulp bij het huishouden)	5	3	15	€ 175.000	€ 157.500
Algemene dekkingsmiddelen	4	3	12	€ 175.000	€ 122.500,-
Ramp	1	5	5	€ 1.000.000	€ 100.000,-
Oninbare vorderingen	5	2	10	€ 75.000	€ 67.500
WMO (Schrappen zorgzwaartepaketten 1-2-3-4)	5	2	10	€ 75.000	€ 67.500,-
Intergemeentelijke samenwerking	2	3	6	€ 75.000	€ 52.500
Inkomensvoorziening WWB	4	2	10	€ 75.000	€ 52.500,-
Regionale verplichtingen	3	2	6	€ 75.000	€ 37.500
Onderhoudsstaat gemeentelijke gebouwen	3	2	6	€ 75.000	€ 37.500,-
Legesheffing omgevingsvergunningen	3	2	6	€ 75.000	€ 37.500,-
Wolfswinkel	3	2	6	€ 75.000	€ 37.500,-
Subtotaal top 15					€ 3.207.500,-
Overige risico's					€ 237.500
<i>Totaal</i>					€ 3.444.500,-
Totaal obv zekerheidspercentage (90%)					€ 3.100.500,-
Restrisico's (niet te kwantificeren)					€ 250.000,-
Benodigde weerstandscapaciteit					€ 3.350.500,-

Uit de tabel blijkt dat de benodigde weerstandscapaciteit € 3.350.500,- zou moeten zijn, wat impliceert dat de huidige weerstandscapaciteit volstaat.

Hieronder vindt een beschrijving van de top 15 risico's plaats:

Wmo (transitie persoonlijke begeleiding en persoonlijke verzorging)

- A. Naast decentralisatie van de functie Begeleiding bestaat de kans dat de persoonlijke verzorging wordt overgeheveld naar de Zvw en niet naar de Wmo. Met de overheveling naar de Wmo zou macro een bedrag van € 500 miljoen bezuinigd moeten worden. Met de overheveling naar de Zvw is de besparing € 600 miljoen. Gaat het niet door kan uit worden gegaan van € 500 miljoen minder korting.
- B. Het kabinet gaat uit van een te rooskleurige groei van de AWBZ (jaarlijks 2,5%). De Rekenkamer gaat uit van 3,25%.
- C. Het kabinet gaat er van uit dat door het schrappen van het pgb Begeleiding de zorgconsumptie afneemt: 32% van de mensen die nu via een pgb hun eigen zorg regelen zal dan geen aanspraak meer op publiek gefinancierde zorg maken. Het risico is dat meer voormalig pgb-gebruikers dan verwacht toch bij de gemeente aankloppen. Gemeenten hebben daar echter geen budget voor gekregen.

- D. Korting vervoer Begeleiding. In het Lenteakkoord is overeengekomen dat het gemiddelde tarief voor het vervoer van mensen met een beperking wordt teruggebracht tot € 8,- per dag (vervoer groepsbegeleiding). Dit kan er toe leiden dat gemeenten een lagere uitkering ontvangen.

Beheersmaatregelen: Het zorgvuldig inkopen van zorg (i.s.m. andere gemeenten). Professionele zorg zou kunnen worden vervangen door informele zorg (inschakeling van het maatschappelijk middenveld). Ook kan een pgb tarief worden ingesteld dat lager is dan inkoop via zorg in natura. Vervoer zou op een andere manier geregeld kunnen worden dan via zorgaanbieders. Tevens worden polisvoorwaarden aangepast (bijstellen toegangs criteria). De gemeente is er tot op heden bij open einduitkeringen altijd in geslaagd om binnen de exploitatiebegroting ruimte te creëren. Vraag is of bij deze grote bedragen dat ook gaat lukken.

Jeugdzorg

In de meicirculaire 2013 zijn (voor het eerst) de voorlopige bedragen bekend gemaakt voor de uitvoering van de jeugdzorg door de gemeenten per 2015. Uit de meicirculaire 2013 blijkt dat de uitkering voor jeugdzorg substantieel lager is (€ 2.153.898,-) dan aanvankelijk is ingeschat (€3.487.000,-). Bij het te verdelen bedrag is voorzichtigheidshalve uitgegaan van het laagste scenario (met de hoogste kortingsbedragen en de laagste groeipercentages). Bij de meicirculaire 2014 wordt het bijgestelde bedrag bekend. De bedragen zijn gebaseerd op een historische verdeling. Er wordt toegewerkt naar een objectief verdeelmodel vanaf 2016.

Beheersmaatregelen: Vooralsnog wordt op de meer definitieve bedragen gewacht die bij de meicirculaire 2014 bekend zullen worden. Pas in 2015 zal dit risico een rol gaan spelen.

Grondbedrijf

De gemeenteraad heeft in juni 2013 besloten om – vanwege de marktwerking – de grondprijs in Sonniuspark te verlagen, de fasering te verlengen en extra kosten op te nemen voor herverkaveling. Het geprognosticeerde resultaat is daardoor omlaag bijgesteld. Er bestaat evenwel altijd een risico op vertraging in de afzet van gronden t.o.v. de grondexploitatie. Ook een wijziging in het risico dat gezamenlijk met de provincie en de woningbouwcorporatie 'Thuis' in het BIFN wordt gelopen, bestaat tot de mogelijkheden. Hier wordt verderop in de paragraaf op terug gekomen. Er is nog steeds ruimte binnen de Grex om eventuele risico's op te vangen

Beheersmaatregelen: De situatie is verder markt gestuurd (landelijke politiek en algemene economische situatie) en beïnvloeding op gemeentelijk niveau is klein. Ook kan gestuurd worden door concurrerende projecten binnen eigen gemeente (nog) niet op te starten. De GREX van Sonniuspark sluit positief, maar komt wel onder druk te staan. Gevolgen kunnen nog worden opgevangen binnen de GREX. Door aanpassing van het woningbouwsegment wordt betere aansluiting gezocht bij de wensen en behoeften in de woningmarkt.

Bouwleges

Er is discussie over de hoogte van de heffing bouwleges. RMT heeft bezwaar gemaakt op legesheffing ter grootte van €440.000,-. Het bezwaar op de aanslag is door RMT ingediend. Het financiële risico groot, maximaal € 440.000,- inkomsten derving. Tevens bestaat discussie over de hoogte van de heffing bouwleges ter grootte van € 500.000,-. Het bezwaar op de aanslag is door IKEA ingediend. Het financiële risico is groot, maximaal € 500.000,- inkomsten derving.

Beheersmaatregelen: Gemeente heeft Adriaanse van der Weel als externe juridisch adviseur in de armen genomen. De juridische houdbaarheid kent een afbreukrisico.

Wmo Hulp bij het huishouden

De Hulp bij het Huishouden blijft straks een voorziening die bedoeld is voor burgers die en het echt nodig hebben en er zelf (financieel) niet in kunnen voorzien. De effecten zoals opgenomen in het regeerakkoord zijn de volgende: -Vanaf 2015 een korting van € 510 miljoen (circa 40%) - vanaf 2016 een korting van € 530 miljoen (circa 40 %)

Beheersmaatregelen: In 2014 zal bij de nieuwe Wmo door het kabinet duidelijkheid worden gegeven welke instrumenten de gemeenten krijgen om de korting van 40% te realiseren. Er komt een

overbruggingsperiode aan, waarin de gemeente zelf aan zal moeten vullen. Het risico speelt vanaf 2015. We oriënteren ons op mogelijkheden om dit op te vangen.

Algemene dekkingsmiddelen

Uitblijvend economisch herstel en de voortdurende monetaire crisis blijven de overheidsfinanciën beheersen, waardoor er een grote mate van onzekerheid is over de meerjarige ontwikkeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Omdat gemeenten samen “trap op, trap af” gaan (zgn. normeringsystematiek). Met de ontwikkeling van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven staat de hoogte van de algemene uitkering van gemeenten de komende jaren onder druk. De totale uitkering bedraagt ruim € 11.000.000,-. Er doen zich daarbij mutaties voor tot € 500.000,-. Daarnaast is het denkbaar dat de gemeente de komende jaren geconfronteerd gaat worden met overige rijksbezuinigingen. Indien de inkomsten uit het gemeentefonds en overige inkomsten minder worden dan zal daar het uitgavenpatroon van de gemeente op moeten worden aangepast. Voor 2014 is een herijking van het gemeentefonds voorzien. Dit zal herverdeeffecten gaan opleveren. Hoe dit voor onze gemeente gaat uitpakken is nog niet duidelijk.

Beheersmaatregelen: Intern wordt de ontwikkeling van de algemene uitkering intensief gemonitord. Budgettaire aanpassingen worden tijdig getroffen. De algemene uitkering maakt integraal onderdeel uit van de begroting. De schommelingen worden op het eerst volgende moment binnen de exploitatie verwerkt om deze sluitend te houden. Een buffer van bijvoorbeeld een jaar zou de schommelingen structureel op kunnen vangen.

Ramp

Iedere gemeente kan te maken krijgen met incidenten, die de status van ramp krijgen. Die kunnen lokaal, regionaal of bovenregionaal van karakter zijn. Zo heeft bijvoorbeeld de brand op de Strabrechtse Heide de gemeente Heeze-Leende miljoenen gekost. Het probleem hierbij was dat het rijk besloten heeft om het incident niet als een “ramp” aan te merken (was dit wel het geval geweest, dan zou het landelijk rampenfonds bijdragen).

Beheersmaatregelen: Door adequate maatregelen kunnen de effecten van rampen beperkt worden. Lokale en regionale rampenorganisatie voorzien daarin, wat zich uit in rampencoördinatie en – organisatie. Goede informatievoorziening, een actueel verzekeringspakket, opleidingen en oefenen is daarbij randvoorwaarde voor succes.

Oninbare vorderingen

Vorderingen die naar verwachting oninbaar zullen zijn. Moeilijke economische omstandigheden kunnen risico's doen toenemen waardoor het bedrag hoger blijkt te zijn dan de voorziening die ervoor getroffen is.

Beheersmaatregelen: Jaarlijks wordt de noodzakelijke hoogte van de voorziening dubieuze debiteuren bij de jaarrekening bepaald. Bedrag jaarrekening 2012: € 309.249,- Eind 2013 wordt een analyse gedaan naar de ontwikkelingen van oninbare vorderingen in relatie tot de crisis.

Wmo (Schrappen zorgzwaartepakketten 1-2-3-4)

In het Regeringsakkoord is afgesproken de Zorgzwaartepakketten 1 t/m 4 voor intramurale zorg in de AWBZ af te schaffen waardoor er geen nieuwe instroom meer is (versneld doorvoeren scheiden wonen en zorg). Gevolg is dat burgers langer thuis blijven wonen maar wel aanspraak maken op zorg en ondersteuning vanuit Wmo en WWB (bijzondere bijstand). Fasering is als volgt: 2013 ZZP 1 en 2, 2014 ZZP3 en 2016 ZZP4.

Beheersmaatregelen: In het woningbouwprogramma zou moeten worden voorzien in een aanzienlijk volume van zorgwoningen (25-30 op jaarbasis). Daarnaast wordt het voorzieningenniveau versoberd (CVV en HBH) mede met het verder doorvoeren van de kanteling.

Intergemeentelijke samenwerking

De samenwerking verloopt volgens bedrijfsplannen met ramingen. Hierbij worden aannames gedaan met betrekking tot te realiseren efficiency.

Beheersmaatregelen: Via bedrijfsplannen en vanaf 2014 via een begroting, jaarrekening en rapportages (Dommelvallei) worden de ontwikkelingen periodiek en intensief gevolgd. Eventuele effecten kunnen rechtstreeks verwerkt worden in de eigen begroting. Daarnaast is sprake van deelname in het bestuur van de Dienst Dommelvallei. Door de samenwerking wordt een steeds groter gedeelte van de organisatiekosten buiten de eigen gemeentelijke organisatie gelegd. De impact kan groot zijn, maar de organisaties zijn stabiel en worden intensief in hun ontwikkeling gevolgd.

Inkomensvoorziening (WWB)

Uitkeringen worden gefinancierd uit het Inkomensdeel van de WWB. De hoogte van dit budget wordt bepaald aan de hand van een verdeelmodel dat door het rijk is vastgesteld. Vanaf 2012 en verder is het aantal klanten aanzienlijk gestegen. De budgetten voor het bekostigen van de inkomensverstrekkingen zoals de WWB zijn de afgelopen jaren ontoereikend gebleken om alle kosten vanuit de rijksbijdrage te dekken. Het risico is dat de gemeente het verschil zal moeten blijven bijpassen.

Beheersmaatregel(en): Het risico blijft aanwezig wanneer de aantallen uitkeringsgerechtigden oplopen en het daadwerkelijke budget wat hiervoor nodig is achterblijft vanuit Den Haag. Zo worden er mede door de realisatie van de sociale woningbouwopgave (Sonniuspark) en de stijgende werkloosheid in ZO Brabant (stijging van 23% in 2012) een groter aantal uitkeringen verstrekt dan voorheen. Het enige wat de gemeente kan doen is blijvend kort op het uitkeringenbestand zitten om zelfstandigheid en re-integratie met betrekking tot het zelfstandig verwerven van inkomen te bevorderen.

Regionale verplichtingen

Gemeenten lopen het risico geconfronteerd te worden met financiële verplichtingen (vaak verplichte uitgaven), die het gevolg zijn van afspraken binnen interlokale en gemeenschappelijke regelingen, waarvan het (bestuurlijk) functioneren zich vaak goeddeels buiten het gemeentelijke zichtveld afspeelt. Voorbeelden hiervan zijn: ODZOB, veiligheidsregio, regionale uitvoeringsdiensten i.o., afspraken landelijk gebied, afspraken stedelijk gebied en SRE. Bij deelneming is het risico afhankelijk van de gemeentegrootte.

Beheersmaatregel(en): Het is van belang dat er oog is voor de ambtelijke organisatie en nader geanalyseerd wordt wat de precieze risico's zijn. In de managementletter heeft de accountant aanbevolen een nota verbonden partijen te schrijven. Hierin kunnen bijvoorbeeld samen met andere gemeenten afspraken worden gemaakt over beheersmaatregelen met betrekking tot verbonden partijen. Besloten is dit in het kader van Dommelvallei op te pakken (01-01-2014). Kansreductie is mogelijk door adequatere ondersteuning van gemeentelijke vertegenwoordigers en nadrukkelijker inzet daarbij van financiële en juridische disciplines.

Onderhoudsstaat gemeentelijke gebouwen

De onderhoudsstaat van de verschillende gemeentelijke gebouwen, zoals het gemeentehuis, Braecklant, en het Vestzaktheater, etc. leidt tot noodzakelijke reparaties en aanpassingen. Hierbij kan worden gedacht aan lekkende daken, asbest, veiligheidseisen brandweer (brandrisico) enz.

Beheersmaatregel(en): De Raad heeft besluiten genomen met betrekking tot de meerjaren onderhoudsplanning van het gemeentehuis. Er kan worden ingezet op nieuwbouw bij afgeschreven gebouwen. Tevens is er een reserve schoolgebouwen en worden meerjarenonderhoudsplannen opgesteld.

Legeshewing omgevingsvergunningen

Het niet behalen van de geraamde opbrengsten van aanvragen voor omgevingsvergunningen in verband met de huidige crisis op de vastgoedmarkt vormt een risico voor de gemeente. Er bestaat een risico dat de geraamde opbrengsten van de bouwleges worden overschat. Het is namelijk niet te voorzien hoeveel aanvragen er daadwerkelijk zullen worden ingediend, van welke omvang deze zijn, of ze zullen worden uitgevoerd en of bezwaar op deze leges wordt gemaakt.

Beheersmaatregel(en): Indien er in een jaar te weinig leges worden ontvangen zou dit opgevangen moeten worden door de legesopbrengsten uit de jaren die meer leges hebben opgebracht dan was begroot. Zo wordt het risico beperkt.

Wolfswinkel

Er ligt een risico in de ontwikkeling van de begraafplaats naar de toekomst toe. Als de stichting het niet meer kan bolwerken, komt alles bij de gemeente te liggen. Met de Stichting is afgesproken dat de jaarrekening 2012 geanalyseerd wordt door een accountant om aanbevelingen te doen inzake de langere termijn ontwikkelingen.

Beheersmaatregelen: Op dit moment wordt de jaarrekening 2012 door de Stichting opgesteld. Afspraken zijn gemaakt om een accountant aanbevelingen te laten doen voor de lange termijn. Daarnaast zou er bijvoorbeeld in een businesscase naar de langere termijn ontwikkelingen gekeken kunnen worden omtrent de begraafplaats. Daarbij kunnen verschillende scenario's worden uitgewerkt op het gebied van (kosten)ontwikkeling. Zo wordt momenteel de mogelijkheid tot een crematorium onderzocht.

Risico's verband houdend met grondexploitatie: de gevoeligheidsanalyse

De algemene reserve grondbedrijf is bij de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen in 2011 komen te vervallen. Binnen het kader van deerschikking van het eigen vermogen is deze om moverende redenen toegevoegd aan de reserve vrije bestedingsruimte. De gemeente beschikte derhalve niet over afzonderlijke reserves om eventuele risico's binnen het grondbedrijf op te vangen.

Zoals beschreven maakt bij de nieuwe vorm van risicomanagement het grondbedrijf weer deel uit van de risico's. Voor het grondbedrijf wordt een bedrag van € 900.000,- risico opgenomen. Er zou daarmee gesteld kunnen worden dat de reserve grondbedrijf indirect weer bestaat.

De gevoeligheidsanalyse binnen de grondexploitatie richt zich op drie aspecten:

- Strategische aankopen
- Complexen zonder kostprijsberekening
- Complexen met kostprijsberekening

Er zijn geen complexen binnen het gemeentelijk grondbedrijf aanwezig waarvan een kostprijsberekening ontbreekt. Het Sonniuspark is momenteel het enige actieve grondcomplex binnen de gemeente Son en Breugel (met kostprijsberekening).

Sonnuspark

Momenteel lopen de gemeenten veruit de grootste financiële risico's ten aanzien van hun grondexploitaties. In de paragraaf grondbeleid wordt nader ingegaan op het verloop van het complex Sonniuspark, momenteel het enige actieve grondcomplex binnen de financiële huishouding van de gemeente Son en Breugel. Ook binnen voornoemde grondexploitatie hebben we te maken met stagnerende grondverkoop en grondprijzen die "onder druk" komen te staan als gevolg van de ontwikkelingen op de woningmarkt. Het grondbedrijf staat voor € 900.000,- opgenomen in het weerstandsvermogen.

Brabants Investeringsfonds Nieuwbouwwoningen project Hoven Noord

In 2011 is door de Provincie Noord Brabant, Domein en de Gemeente Son en Breugel gezamenlijk het Brabants Investeringsfonds Nieuwbouwwoningen project Hoven Noord (BIFN) opgericht. In dit BIFN participeert de gemeente voor 25%. Over uiterlijk 4 jaar zal het BIFN worden geliquideerd en zullen de woningen die tussentijds nog niet verkocht zijn door Domein van het BIFN worden gekocht voor 85% van de op dat moment getaxeerde VON prijs. De gemeente heeft een financiële bijdrage aan het fonds geleverd van € 525.195,-, het financiële risico is momenteel ingeschat op €345.333,-. Dit bedrag is gebaseerd op aannames in het aantal tussentijdse verkopen en de benedenwaartse prijsontwikkeling van deze woningen waardoor de lening (uiteindelijk) niet geheel kan worden afgelost. Het uiteindelijke resultaat kan hier in positieve maar ook in negatieve zin van afwijken, afhankelijk van het financiële resultaat van tussentijdse verkopen en de werkelijke VON prijs ten tijde van de liquidatie van het fonds. Opgemerkt wordt dat inmiddels vier woningen zijn verkocht.

Ruimte voor ruimte

Voor de financiële risico's wordt opgemerkt dat deze nihil zijn geweest omdat de boekwaarde van de titels opgenomen is binnen een sluitende grondexploitatie Sonniuspark en we voorts vanuit de diverse gebiedsvisies rekening houden met mogelijke inpassing van dergelijke titels. In 2012 en 2013 zijn er in

het kader van de uitwerking van de gebiedsvisies contacten met meerdere initiatiefnemers die interesse hebben en in aanmerking komen voor een ruimte voor ruimte titel.

Risico's versus norm : conclusies

Op basis van de risicoanalyse bedraagt het programmarisico € 3.350.500,-. De algemene risicovoorziening van € 3.900.000,- wordt desalniettemin intact gelaten. Daarnaast beschikt de gemeente over aanvullende weerstandscapaciteit waarmee onvoorziene uitgaven / financiële risico's afgedekt kunnen worden. De daadwerkelijke financiële risico's / niet verwachte financiële uitgaven 2012 zijn opgevangen binnen het resultaat van de jaarrekening 2012. Binnen deze paragraaf is ingegaan op een aantal dossiers die mogelijk tot aanvullende uitgaven leiden die voorsnog binnen het meerjarenperspectief van de begroting 2014 – 2017 nog niet zijn opgenomen. Op het moment dat de risico's zich daadwerkelijk voordoen, zullen de effecten van deze risico's worden meegenomen binnen de kadernota 2014 / meerjarenbegroting 2015 – 2018.

Weerstandscapaciteit

Welke mogelijkheden heeft onze gemeente om onvoorziene risico's het hoofd te kunnen bieden? Onder beschikbare weerstandscapaciteit vallen de volgende zaken:

Incidenteel (eigen vermogen):

- Algemene reserve
- Algemene risicovoorziening
- Vrij aanwendbaar deel van de vrije bestedingsruimte
- Stille reserves

Structureel (exploitatie):

- Post onvoorzien
- Onbenutte belastingcapaciteit

Elk van deze onderdelen zal hieronder nader worden uitgewerkt.

Algemene reserve

De algemene reserve van de gemeente Son en Breugel heeft vooral een bufferfunctie om ongewenste en onvoorziene toekomstige tegenvallers op te kunnen vangen. Daarnaast is er de functie van afdekking van bestaande en toekomstige risico's. Bij de nota reserves en voorzieningen 2011 is de hoogte van deze reserve bepaald op € 1.330.000,-.

De bespaarde rente over deze reserve wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie. Inzet van deze reserve heeft dus een structureel nadelige invloed op de exploitatie.

(Zie Nota reserves en voorzieningen 2011)

Algemene risicovoorziening

Zoals eerder in deze paragraaf aangegeven is bij de kadernota 2013 is besloten om de algemene risicovoorziening voorsnog volledig intact te laten (€ 3.900.000,-) zodat dit beschikbaar blijft als weerstandsvermogen.

Vrij aanwendbaar deel van de vrije bestedingsruimte

Bij de nota reserves en voorzieningen 2011 is een reserve vrije bestedingsruimte gevormd. Deze reserve is bedoeld om incidentele projecten uit te kunnen bekostigen. De bespaarde rente over deze reserve wordt incidenteel toegevoegd aan de reserve zelf. (Zie Nota reserves en voorzieningen 2011)

Stille reserves

Er is sprake van stille reserves als de marktwaarde van de bezittingen de boekwaarde daarvan overstijgt. Gedacht moet worden aan bezittingen zoals gebouwen, inventaris, bezittingen in de openbare ruimte, aandelen etc. In principe dragen stille reserves bij aan de weerstandscapaciteit. Immers, als zich een substantiële tegenvaller voordoet, kan een deel van de bezittingen worden verkocht tegen meer dan de boekwaarde, waardoor boekwinst ontstaat. Kanttekening hierbij is dat de bezittingen die als stille reserve worden aangemerkt direct verkoopbaar moeten zijn om als weerstandscapaciteit te mogen worden meegeteld. Voor onze gemeente geldt dat onze stille reserves ofwel in gebruik zijn voor de gemeentelijke bedrijfsvoering, een maatschappelijke functie vervullen, ofwel niet op korte termijn te gelde kunnen worden gemaakt. Deze stille reserves zullen daarom vaak

pas in het laatste stadium kunnen worden ingezet ter dekking van risico's. Om deze reden zal voornamelijk bij de bepaling van de weerstandscapaciteit geen rekening worden gehouden met de stille reserves. Voor een exacte benadering van de omvang van de stille reserves zal nader onderzoek nodig zijn.

Onbenutte belastingcapaciteit

In technische zin is er sprake van onbenutte belastingcapaciteit als we de belastingtarieven in onze gemeente vergelijken met de maximale hoogte van de belastingtarieven voor artikel-12 gemeenten. Het gaat om het bedrag waarmee de belastingen nog maximaal kunnen toenemen volgens de normen van een artikel-12 aanvraag. In de meicirculaire 2013 is aangegeven dat het normtarief OZB voor toelating tot artikel 12 van de Financiële verhoudingswet voor 2013 0,1651% van de WOZ-waarde bedraagt. Dit is 20% hoger dan het landelijk gemiddelde. Ons gewogen tarief bedraagt 0,0969 %. Het tarief zou in het kader van de onbenutte belastingcapaciteit nog verhoogd kunnen worden. In geld uitgedrukt is dit € 2.314.426,-. Dit bedrag is beschikbaar voor de weerstandscapaciteit indien zich structurele risico's voordoen. De dekking van risico's zal in eerste instantie gebeuren door middel van het aanspreken van de incidentele weerstandscapaciteit, maar bij de opstelling van de volgende begroting moet de dekking binnen de exploitatie worden gevonden. Lukt dit niet dan kan eventueel een beroep worden gedaan op de onbenutte belastingcapaciteit. Hoewel er theoretisch ruimte is om de tarieven OZB te verhogen, is het ondenkbaar dat dit van de ene op de andere dag ook zal gebeuren. Hierbij spelen politieke overwegingen een voorname rol.

Post onvoorzien

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording bevat de meerjaren programma begroting een post onvoorzien. De post onvoorzien is een bron van weerstandscapaciteit omdat deze fysiek voorhanden is en geen aanvullende maatregelen vergt om het aan te kunnen wenden voor incidentele onvoorziene uitgaven. Voor de begroting 2014 is een bedrag van € 80.000- geraamd.

Weerstandscapaciteit in cijfers

Incidentele weerstandscapaciteit		Peildatum 31-12-2012	
Primair	Algemene risicovoorziening	3.900.000	¹
	Vrij aanwendbaar deel reserve vrije bestedingsruimte	2.396.647	²
Secundair	Algemene reserve	1.330.000	¹
	Stille reserves	p.m.	
Totaal incidentele weerstandscapaciteit		7.626.647	
Structurele weerstandscapaciteit			
Primair	Post onvoorzien	80.000	¹
Secundair	Onbenutte belastingcapaciteit	2.314.426	³
Totaal structurele weerstandscapaciteit		2.394.426	
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit		10.021.073	

¹ O.b.v. begroting 2014

² O.b.v. laagste stand meerjarig overzicht reserve bij begroting 2014

³ De onbenutte belastingcapaciteit is hier berekend op basis van de artikel 12-norm, waarbij uitgegaan wordt van een berekening op basis van 20% hogere tarieven dan het landelijk gemiddelde. De berekening is gebaseerd op de OZB-tarieven en de WOZ-waarden van 2013.

Er is veel meer incidentele capaciteit beschikbaar dan structurele capaciteit. Dit is het aandeel dat in principe jaarlijks kan worden vrijgemaakt voor financiële tegenvallers. De incidentele capaciteit kan slechts eenmaal worden aangesproken en kan pas na aanvulling weer worden gebruikt om volgende tegenvallers te kunnen opvangen. Naast de onderverdeling structureel/incidenteel kan ook nog een onderscheid worden gemaakt in primaire c.q. secundaire buffers. In feite kunnen alleen de algemene risicovoorziening, het vrij aanwendbare deel van de reserve vrije bestedingsruimte en de post onvoorzien tot de primaire buffers worden gerekend. Deze zijn direct inzetbaar voor het afdekken van mogelijke risico's, zonder verstreckende gevolgen voor de begroting. De aanwending van de overige posten (secundaire buffers) heeft wel noemenswaardige consequenties (rentederving op de exploitatie, belastingtarieven verhogen).

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit} \quad \text{€ 10.021.073,-}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit} \quad \text{€ 3.350.500,-}} = 3.0$$

Op basis van bovenstaande berekening is de conclusie dat het weerstandsvermogen van Son en Breugel toereikend is om de gekwantificeerde risico's op te vangen. De ratio weerstandsvermogen scoort een 3,0, wat 'goed' is.

Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf wordt ingegaan op het beheer en onderhoud van het groen(openbaar groen), grijs (wegen en openbare verlichting) en blauw (riolering en gemalen). Een rationeel beheer en onderhoud van dergelijke kapitaalgoederen is gebaat bij geautomatiseerde beheersystemen die tijdig de gewenste informatie verschaffen in het noodzakelijke onderhoud en de daarmee samenhangende kosten.

Vandaar dat in deze paragraaf ingegaan wordt op de huidige stand van zaken van deze systemen.

Wegen

Vanaf 2002 is het wegenbeheersysteem DG-dialoc binnen onze gemeente actief. Op basis van tweejaarlijkse inspecties worden de basisgegevens binnen dit systeem geactualiseerd. In het 4^e kwartaal van 2011 heeft een nieuwe inventarisatie van het totale wegareaal plaatsgevonden inclusief industrieterrein Ekkersrijt. Uitgangspunt hierbij is door uw raad gekozen kwaliteit die voldoet aan de normen van het CROW. (Centrum voor onderzoek en regelgeving in de grond,-weg- en waterbouw en verkeerstechniek).

Wegen in woonwijken.

Asfaltverharding.

Op basis van deze inspectie wordt de elementenverharding als redelijk tot goed gekwalificeerd. De asfaltverharding wordt daarentegen als redelijk gekwalificeerd. Het benodigde onderhoudsbudget voor de asfaltverharding voor de komende 5 jaren bedraagt volgens de inspectie gemiddeld € 245.000,-. De hoeveelheid werkzaamheden aan het asfalt is voor een periode van 4 jaar aanbesteedt. Het resultaat hiervan een gunstige aanbesteding waardoor het benodigde budget met € 80.000,- per jaar kan worden afgeraamd. Het benodigd budget komt hiermee op afgerond € 154.000,-. Met het aanbestedingsresultaat is in de meerjarenbegroting 2014 - 2017 rekening gehouden.

Klinkerverharding.

Voor het onderhoud aan de klinkerverharding is voor 2014 € 199.834,- gereserveerd hetgeen tegemoet komt aan de inventarisatie van deze wegen en als zodanig opgenomen in het wegenbeheersysteem.

Klein onderhoud asfalt- en klinkerverharding.

Daarnaast dient er jaarlijks ca € 70.000,- voor klein onderhoud gereserveerd te worden. Daarnaast dragen onze wijkteams een belangrijke mate bij aan het onderhouden van de verhardingen door het uitvoeren van klein onderhoud.

Resumé budgetten

Het totale gemiddelde benodigd onderhoudsbudget voor groot en klein onderhoud de komende 4 jaren bedraagt derhalve jaarlijks € 425.000,-.

Bedrijventerrein Ekkersrijt.

Tevens zijn de wegen op industrieterrein Ekkersrijt geïnspecteerd. Op basis van de inspectiegegevens kan geconcludeerd worden dat de elementen goed zijn. De asfaltverharding wordt overwegend slecht genoemd maar is met name te wijten aan de onderhoudsstaat van weg 2000 en 6000. Deze worden in 2014 geasfalteerd waardoor het totaal asfaltareaal als redelijk kan gekwalificeerd. De herstelkosten zijn geraamd op ca € 257.000,- en worden gedekt uit het hiervoor gereserveerde beheersvergoeding die SPE in hun exploitatie heeft meegenomen.

Vooralsnog kan er van worden uitgegaan, dat de geormerkte middelen van afgerond € 257.000,- en de jaarlijkse reservering van € 48.000,- voor onderhoud als voldoende moeten worden geacht.

Eind 2013 begin 2014 vindt een nieuwe inspectieronde plaats aan de wegen in de hele gemeente inclusief bedrijventerrein Ekkersrijt. Na de afronding van de inspectie in 2014 zal vastgesteld kunnen worden of de beschikbare middelen toereikend zijn dan wel dienen te worden aangepast.

Riolering.

In mei 2009 is het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) vastgesteld voor de periode 2009 - 2015 en sluit hiermee aan op de waterprogramma's van de "Dommelse gemeenten". Behalve een wettelijk verplicht plan is het VGRP het middel om de gemeentelijke watertaken vast te leggen. De zorgplicht voor inzameling en transport van afvalwater bestond reeds. Nieuw is de zorgplicht voor afvloeiend hemelwater en de regierol ten aanzien van grondwaterproblematiek. Daarnaast is de ambitie om het VGRP uit te breiden met maatregelen m.b.t. de Kader Richtlijn Water (KRW). Het rioleringsplan geeft inzicht in de infrastructuur zoals reconstructies en vervangingen van het stelsel. Het is tot stand gekomen op basis van een theoretisch/strategische benadering ofwel de economische levensduur van de riolering binnen het databestand. Aan de hand van deze strategische planning is voor de periode 2013 – 2015 een meerjaren uitvoeringsprogramma opgesteld. De financiële consequenties hiervan zijn meegenomen in de begroting 2014 - 2017.

Operationele planning 2014.

Op basis van de riolinspecties is een uitvoeringsplanning gemaakt voor de periode 2013 - 2017. De kosten hiervan zijn in de meerjarenbegroting meegenomen.

Volgens de planning van het VGRP wordt eind 2013 en voorjaar 2014 de riolering op Ekkersrijt oost omgebouwd, geraamde totale kosten € 1.400.000,-. Daarnaast worden gedeelten van de riolering op diverse locaties in wijk Harde Ven (Berlagelaan; Dresdenlaan; Eekhoornlaan; Mesdagstraat; Pijperlaan en Rubensstraat) in de Gentiaan (de Wadden) gerelined. De kosten hiervan zijn in de begroting van 2014 meegenomen

Medio 2013 is een samenwerkingsovereenkomst "Waterportaal ZOB" gesloten tussen de Dommelse gemeenten en Waterschap de Dommel. Hiermee wordt in 2014 en volgende jaren de samenwerking tussen de partijen verder geïntensiveerd om aan de doelstelling van het Rijksbeleid voor besparingen in de afvalwaterketen tegemoet wordt gekomen.

Groenvoorzieningen

In 2011 is het volledige groenareal in de gemeente inclusief industrieterrein Ekkersrijt geïventariseerd. Deze gegevens zijn verwerkt een groenbeheersysteem Dg-Dialog. Op basis van deze gegevens wordt snel inzicht verkregen in de onderhoudskosten en de tijdsplanning van personeel en materieel zodat sturing gegeven kan worden aan de onderhoudsbudgetten zoals deze zijn opgenomen in de begroting. Dit is een belangrijk management instrument om op verantwoorde wijze beleidskeuzes te kunnen maken.

Operationele kosten.

Op basis van het groenbeheersysteem wordt elk jaar een gedeelte van het groenareal gerenoveerd waarvoor jaarlijks ca € 35.000,- in de begroting wordt opgenomen.

Openbare verlichting.

Aan de hand van het databeheersysteem wordt jaarlijks de onderhoud- en vervangingsinvesteringen inzichtelijk gemaakt en opgenomen in de begroting.

Operationele kosten.

Het onderhoudsbudget voor de openbare verlichting bedraagt voor 2014 € 92.879,-. Dit bedrag zal geleidelijk afnemen tot € 57.000,- in 2017. Deze besparing wordt gerealiseerd door een gedeelte van het areaal in het kader van duurzaamheid te voorzien van Led-verlichting in 2014.

Gebouwen

Onderscheid moet worden gemaakt in schoolgebouwen en de overige gebouwen zoals gemeentehuis, werf, brandweerkazerne, bibliotheek, Oud Raadhuisje en Vestzaktheater.

Schoolgebouwen

In december 2011 is het Integraal Huisvesting Plan (IHP) 2012-2015 voor de scholen door de raad vastgesteld. In het IHP is nieuwbouw/renovatie opgenomen voor 6 basisscholen. De Gentiaan. De Bloktempel, De Stokland, De Regenboog, De Sonnewijzer en De Harlekijn.

Voor de komende jaren is financiële ruimte ingebouwd (groeipad scholen) om de toekomstige kapitaallasten voor nieuwbouw/renovatie te dekken uit het IHP.

De meerjaren onderhoudsplannen (MOP's) voor de Krommen Hoek en de Vijverberg zijn niet meer actueel. Dit betekent dat er alleen budgetten voor calamiteiten opgenomen zijn in de begroting, of er in

2014 nieuwe MOP's worden gemaakt hangt af van het besluit van de regering om het onderhoud per 01-01-2015 onder te brengen bij de schoolbesturen. De Emiliusschool laat hun eigen MOP wel steeds actualiseren.

Overige gebouwen.

De fysieke staat van de gemeentelijke gebouwen en daarmee het noodzakelijke onderhoudsniveau zijn in navolging van de schoolgebouwen opgenomen binnen een meerjaren onderhoudsprogramma (MOP). In 2014 wordt een actualisatie van de MOP's uitgevoerd. Het onderhoudsbudget voor de gemeentegebouwen wordt aan de hand van deze MOP's

Civieltechnische kunstwerken.

Aan de hand van de in 2013 uit te voeren meerjaren onderhoudsprogramma worden de financiële consequenties hiervan in de begroting cq meerjarenbegroting meegenomen.

Het streven is om het onderhoudsbudget voor de kunstwerken af te stemmen op de thans voorziene gemiddelde onderhoudsnorm.

Kunstwerken.

Om tijdig inzicht te verkrijgen in het benodigde investeringsniveau voor het onderhoud en beheer aan deze kunstwerken zijn hiervoor eveneens meerjaren onderhoudsprogramma's (MOP's) opgesteld. De financiële consequenties hiervan worden in de meerjarenbegroting meegenomen. De opzet is om het jaarlijks onderhoudsbudget voor de kunstwerken af te stemmen op de thans voorziene gemiddelde onderhoudsnorm.

Financiering

Wettelijke basis

Het opstellen van een financieringsparagraaf in begroting en rekening is niet alleen voorgeschreven in het BBV 2004. Ook de wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden) legt de gemeente deze verplichting op.

Op grond van artikel 212 van de gemeentewet is de gemeenteraad verplicht bij verordening de uitgangspunten voor het financieel beleid, het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast te stellen. Dit ligt vast in de “ financiële verordening Gemeente Son en Breugel” welke is vastgesteld op 30 september 2004.

Conform de financiële verordening dient er een financieringsstatuut te worden opgesteld. Hierin staan de te hanteren richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie alsmede de regels voor de administratieve organisatie, daaronder begrepen taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening.

Het “Financieringsstatuut 2010” vastgesteld op 1 juni 2010 is nog steeds van toepassing.

Interne en externe ontwikkelingen

Interne ontwikkelingen:

Sonniuspark

De grondverkoop in het project is nu geprognosticeerd tot en met 2020 waarna de laatste kosten in 2021 genomen zullen worden en het complex in 2022 kan worden afgesloten. In 2010 is de trend ingezet dat de baten de kosten overstijgen, uitgezonderd 2013. Omdat het gehele gebied inmiddels bouwrijp is gemaakt en het woonrijp maken gefaseerd zal plaats vinden, zal deze trendwending zich naar verwachting ook de komende jaren blijven voortzetten. Dit ondanks het feit dat de gemeenteraad in april 2013 tot een grondprijverlaging heeft besloten en de jaarlijkse grondopbrengsten niet alleen door de langere fasering maar ook door een andere grondprij, lager zullen uitvallen.

Externe ontwikkelingen:

Economische ontwikkelingen

De Nederlandse economie groeit in 2014 naar verwachting met 1/2% na een krimp van 1 1/4% dit jaar. Deze omslag is zichtbaar bij alle bestedingscategorieën. Alleen de consumptie krimpt nog in 2014, maar wel minder dan in 2013. Het 6-miljard-pakket leidt tot een iets lagere bbp-groei, vooral vanwege een lager beschikbaar inkomen en daarmee een lagere consumptie. De werkloosheid loopt op tot 7 1/2% van de beroepsbevolking, waarmee deze veel minder hard groeit dan in 2013. In deze begroting gaan we uit van een voorzichtig herstel eind 2014.

(bron: CPB Macro economische verkenning 2014)

Rente ontwikkeling

De stand van de 10 jaar fixe lening (Nederlandse Bank NV) – hetgeen binnen ons financieel beleid als uitgangspunt dient voor onze financieringsrente – begeeft zich de afgelopen periode op een niveau tussen de 2,6% (sept 2012) en 2,85% (aug. 2013). Binnen de ramingen voor de aan te trekken gelden (nieuwe activiteiten) alsmede over het bespaarde eigen vermogen is binnen deze meerjarenbegroting gerekend met 4%, evenals de vorige meerjarenbegroting. Gelet op het gemiddelde verloop van het percentage over de afgelopen maanden en de opgenomen geldleningen is dit thans een reëel gemiddelde. De provincie Noord-Brabant heeft in 2012 tevens geadviseerd om een rekenrente van 4% te hanteren.

Wet Hof

De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) betreft de Nederlandse uitwerking van Europese afspraken ten aanzien van de overheidsfinanciën. Een eerste Europese afspraak betreft een pakket maatregelen dat o.a. aanscherpingen van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) bevat en een richtlijn met minimumeisen aan nationale begrotingsraamwerken.

Onderdeel van deze minimumeisen is het maken van afspraken tussen de centrale en decentrale overheden over het respecteren van de afspraken uit het SGP. Een tweede Europese afspraak betreft

een besluit van de lidstaten van de eurozone om de vereisten uit het SGP te verankeren in nationale wetgeving, zodanig dat de begrotingsdiscipline op nationaal en decentraal niveau is gewaarborgd. De reden om te komen tot aangescherpte Europese afspraken is gelegen in de recente ontwikkeling in de overheidsfinanciën van lidstaten. Door het ontbreken van begrotingsdiscipline in een aantal landen in de eurozone, ook in economisch goede tijden, zijn serieuze risico's voor de economische groei en de financiële stabiliteit in de eurozone opgetreden. Van nationale wettelijke verankering van de vereisten gaat een heldere disciplinerende werking uit, die laat zien dat de lidstaten de urgentie en noodzaak zien van het op orde brengen van het functioneren van de Economische en Monetaire Unie (EMU). Het Rijk en de medeoverheden (provincies, gemeenten en waterschappen) delen een gezamenlijke verantwoordelijkheid in het beheersen van de Europese normen ten aanzien van de overheidsfinanciën. De Wet Hof bevat daarom ook regels ten aanzien van de bijdrage die decentrale overheden moeten leveren aan het bereiken en vasthouden van houdbare overheidsfinanciën.

Deze regels behelzen een drietal terreinen:

1. Een gelijkwaardig aandeel van de decentrale overheden in de Europese begrotingseisen (vrij vertaald het EMU-saldo) en de wijze van vaststelling hiervan;
2. Een beheersmodel van het EMU-saldo van de decentrale overheden;
3. Een goede informatievoorziening over de overheidsfinanciën van de decentrale overheden.

Het wetsvoorstel Houdbare overheidsfinanciën (wet Hof) ligt na op 23 april 2013 te zijn aangenomen door de Tweede Kamer ter behandeling bij de Eerste Kamer. Naar verwachting treedt de Wet Hof uiterlijk op 1 januari 2014 in werking. Met betrekking tot de beheersing van het EMU-saldo is in het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv) van mei 2013 afgesproken om de ambtelijke werkgroep EMU-saldo de opties te laten inventariseren voor verbetering van de kwaliteit van de ramings- en realisatiegegevens van het EMU-saldo en te laten bezien of meerjarige beheersing van het EMU-saldo een plek kan krijgen in het beheersinstrumentarium. De werkgroep zal zijn bevindingen rapporteren in het voorjaars-Bofv van 2014.

Macronorm EMU-saldo decentrale overheden

In 2004 hebben Rijk en decentrale overheden afgesproken dat het EMU-tekort van de gezamenlijke decentrale overheden maximaal -0,5% BBP mag bedragen. Deze beperking vloeit voort uit de Europese saldogrens van -3% BBP die geldt voor de volledige Nederlandse collectieve sector. Op 18 januari 2013 hebben het Rijk en de decentrale overheden een financieel akkoord gesloten waarin is afgesproken dat de tekortnorm voor 2014 -0,5% BBP betreft. De EMU-grens voor de gezamenlijke decentrale overheden wordt de macronorm genoemd.

Individuele referentiewaarden EMU-saldo decentrale overheden

Naar aanleiding van het financieel akkoord is aan de koepels de mogelijkheid gegeven om gezamenlijk tot een nieuwe verdeling te komen van de macronorm. De gesprekken hierover lopen nog. Met het oog daarop treft u nu niet het gebruikelijke overzicht van individuele referentiewaarden aan. In overleg met de koepels is besloten om publicatie hiervan op te schorten tot de tweede helft van oktober.

De intentie was om in deze begroting een inzicht te geven in het EMU-saldo, aangezien de gesprekken nog lopen hebben we nu geen EMU-saldo opgenomen.

Schatkistbankieren

In het Begrotingsakkoord 2013 is afgesproken dat decentrale overheden in 2013 gaan schatkistbankieren zonder leenfaciliteit. Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor zal de Nederlandse staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen.

Het Kabinet heeft besloten dat in 2013 verplicht schatkistbankieren zonder leenfaciliteit wordt ingevoerd voor gemeenten, provincies, waterschappen, en gemeenschappelijke regelingen. Dit heeft een positief effect op de omvang van de staatsschuld. Decentrale overheden zullen op de deposito's een rente vergoed krijgen die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat.

Contracten en beleggingen die zijn aangegaan vóór 18.00 uur op 4 juni 2012 zullen worden geëerbiedigd. Zodra de looptijd van die beleggingen is verstreken, vallen de middelen in de schatkist. Voor beleggingen die geen bepaalde looptijd hebben, zoals die in fondsen, en voor decentrale

overheden die hun vermogensbeheer meerjarig hebben aanbesteed, is nader overleg nodig over de wijze waarop deze middelen in de schatkist zullen vloeien. Contracten en beleggingen die zijn aangegaan op of na 18.00 uur op 4 juni 2012 zullen vallen onder de nog op te stellen nieuwe regels, waarvoor op zo kort mogelijke termijn een wettelijke grondslag zal worden gecreëerd. De wijziging van de Wet financiering decentrale overheden in verband met het rentedragend aanhouden van liquide middelen in 's Rijks schatkist (verplicht schatkistbankieren) is op 4 juli 2013 aangenomen in de Tweede Kamer. Invoering is voorzien voor uiterlijk eind 2013.

Voor Son en Breugel zal dit geen gevolgen hebben omdat de geprognosticeerde financieringsberekening een liquiditeiten tekort laat zien door onder andere de nieuwe investeringen en een aangepaste GREX Sonniuspark.

Risicobeheer

Hieronder worden verstaan: renterisico's (zowel korte als lange schuld), kredietrisico's en liquiditeitsrisico's. Daarnaast kennen we in theorie ook nog koersrisico's en valutarisico's. Deze laatste twee worden kort behandeld, omdat deze voor onze gemeente niet of nauwelijks van toepassing zijn.

Renterisico

Hieronder wordt begrepen het gevaar van ongewenste veranderingen in de resultaten als gevolg van rentewijzigingen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen rente op vlottende (kortlopende) schuld en op vaste (langlopende) schuld.

Vlottende schuld

Om te bepalen of bij de vlottende schuld renterisico wordt gelopen dient toetsing aan de kasgeldlimiet plaats te vinden. Het bedrag van de vlottende middelen wordt afgezet tegen een door de minister van financiën vastgesteld percentage (8,5%) van de totale jaarbegroting per begin van het jaar, in dit geval per 1 januari 2014. Met behulp van dit percentage kan worden bepaald of de gemeente niet te veel gelden op korte termijn heeft opgenomen (bijvoorbeeld kasgeldleningen). De rijksoverheid wil namelijk voorkomen dat gemeenten structurele tekorten opvangen met kortlopende middelen. In die situatie zal overgestapt moeten worden naar middelen voor de langere termijn.

Kasgeldlimiet

Begrotingstotaal 2014: € 30,4 miljoen
8,5% van € 30,4 miljoen = € 2,6 miljoen

Vaste schuld

Ten aanzien van het renterisico op vaste schuld dient een overzicht te worden opgesteld waaruit blijkt in welk jaar een lening voor renteherziening in aanmerking komt. Als een groot gedeelte van de opgenomen vaste geldleningen in hetzelfde jaar voor herziening in aanmerking komt kan dat een risico inhouden als dan sprake is van een hogere rentevoet dan de voor de betreffende geldlening thans geldende.

Onderstaand overzicht geeft de samenstelling van de leningenportefeuille weer;

Geldlening	Geldgever	Rente	Ingangsdatum	Hoofdsom	Schuldrestant	Aflossingswijze	Afloopdatum	Renteherziening
40.80085.01	BNG	4,12%	1-1-1993	4.537.802	907.560	Lineair	2018	31-dec-13
40.100.633	BNG	5,84%	28-2-1997	2.268.901	816.804	Lineair	2022	Niet mogelijk
40.77582.02	BNG	5,39%	19-9-1996	209.281	101.372	Annu	2021	Niet mogelijk
40.100.713	BNG	3,20%	1-9-2005	3.000.000	1.400.000	Lineair	2020	Niet mogelijk
Provincie	Provincie	0,00%	12-04-201	76.000	76.000	Volledig	2015	Niet mogelijk
Totaal				10.091.984	3.301.737			

In de hieronder opgenomen tabel wordt de renterisiconorm berekend en blijkt dat de Gemeente Son en Breugel aan de eis vanuit de Wet FIDO voldoet.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)

	Omschrijving	2014	2015	2016	2017
1	Renteherzieningen*	0	0	0	0
2	Aflossingen	483	560	484	485
3	Renterisico (1+2)	483	560	484	485
4	Renterisiconorm	6.075	5.803	6.693	6.760
5a	Ruimten onder renterisiconorm (4>3)	5.592	5.243	6.209	6.275
	Berekening				
8.	Begrotingstotaal	30.376	29.013	33.466	33.799
9.	Percentage ministerie	20%	20%	20%	20%
10.	Renterisiconorm (20% van 8)	6.075	5.803	6.693	6.760

Kredietrisico

Kredietrisicobeheer kan worden omschreven als het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid van een waardedaling van de vorderingspositie ten gevolge van het niet (tijdig) na kunnen komen van betalingsverplichtingen door de tegenpartij als gevolg van insolventie of deficit. Uitzettingen kunnen op grond van de Wet Fido en het financieringsstatuut slechts plaatsvinden uit hoofde van de uitvoering van een publieke taak. Uitzettingen langer dan 3 maanden mogen alleen bij een financiële onderneming met een rating van AA minus, toegekend door minimaal twee van de drie gerenommeerde ratingbureaus. Uitzettingen korter dan 3 maanden mogen bij financiële ondernemingen met een A rating, toegekend door minimaal twee van de drie gerenommeerde ratingbureaus. Bovendien zullen indien mogelijk zekerheden of garanties worden geëist.

Liquiditeitsrisico

Het risico dat als gevolg van een onjuiste planning minder rente wordt ontvangen dan wel meer rente wordt betaald dan strikt noodzakelijk zou moeten zijn blijft aanwezig. Al enige jaren wordt gewerkt met een liquiditeitsplanning, die in de praktijk steeds betrouwbaarder wordt. Daarnaast wordt in 2014 tijdige afhandeling van de ingekomen facturen scherp bewaakt. Dit proces is vanaf 1 januari 2013 verbeterd door de invoering van "scannen en workflow" voor de ingekomen facturen.

Koersrisico

Overtollige middelen worden vanaf 1 januari 2014 overgeheveld middels schatkistbankieren. Hierbij is geen sprake van koersrisico.

Valutarisico

Valutarisico's zijn uitgesloten doordat door onze gemeente leningen worden aangegaan of verstrekt in euro's.

Gemeentefinanciering

Voor de lopende exploitatie en investeringen verwachten we in 2014 voor circa € 10 miljoen aan geldleningen te moeten aantrekken.

Daarnaast blijven wij alert op mogelijkheden om bestaande geldleningen over te sluiten tegen betere voorwaarden. In 2014 en de meerjarenraming komt hier geen lening voor in aanmerking.

Bedrijfsvoering

Organisatieontwikkeling.

2014 staat in het teken van twee ontwikkelingen: Een nieuwe organisatie op het gebied van bedrijfsvoering met de drie samenwerkende partners en op het terrein van dienstverlening en sociale zaken (gemeenten Son en Breugel en Nuenen) zijn beslag krijgt en een nieuwe thuisorganisatie van de gemeente Son en Breugel.

Vanaf 2014 zal de dienst Dommelvallei verder worden uitgebouwd om te kunnen voldoen aan de doelen die voor de nieuwe organisatie zijn opgenomen:

1. het verhogen van kwaliteit van dienstverlening
2. continuïteit waarborgen
3. ontwikkelingsmogelijkheden voor het personeel
4. kostenreductie

Hierbij speelt het op een goede manier inbedden van het opdrachtgevers – opdrachtnemerschap een belangrijke rol. Dit zal zich dienen te vertalen in goede en efficiënte dienstverlening, kwaliteit afgestemd met de opdrachtgever en efficiënte besluitvorming. In het kader van management van verwachtingen worden er Dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) opgesteld waarin duidelijk dient te worden vastgelegd op de diverse onderdelen wat er wordt geleverd en met welk serviceniveau. Dit zal zich moeten vertalen in de inrichting van processen en de daaraan gekoppelde dienstverlening.

Naast de ontwikkeling van de op te richten dienst Dommelvallei per 1 januari a.s. hebben we te maken met een nieuwe thuisorganisatie van Son en Breugel en de inrichting ervan welke momenteel wordt voorbereid. Er zijn denktanksessies en workshops met bestuur en medewerkers gehouden op het gebied van structuur en cultuur. Een rapportage hierover is opgesteld waarmee de basis is gelegd om de verdere organisatie-inrichting ambtelijk en bestuurlijk op te pakken. Deze rapportage is ook toegezonden aan de commissie Algemene Zaken. De voorbereidende activiteiten zullen in het laatste kwartaal van dit jaar worden gestart en lopen dan verder door in 2014 en 2015. De raad heeft hiervoor op 13 juni 2013 een bedrag van € 300.000 beschikbaar gesteld, grofweg uitgesplitst naar € 60.000 voor huisvesting en het restant voor maatregelen in de sfeer van Personeel en organisatie. We hebben aangegeven regelmatig verantwoording af te leggen over de besteding ervan. De voorbereidingen in deze eerste fase doen we zoveel mogelijk in eigen beheer. Medio september is € 4.000 besteed aan een klein onderzoek naar de mogelijkheden om op beperkte schaal het Nieuwe werken qua huisvesting in ons gemeentehuis door te voeren. In het voorjaar van 2014 zullen we apart over dit onderwerp rapporteren.

Na de verhuizing van de afdelingen Bedrijfsvoering en Dienstverlening Publiek/Sociale Zaken zal in de loop van 2014 de afdeling Veiligheid en Wijkbeheer fysiek worden ondergebracht in het gemeentehuis. Dit betekent dat de huur van de locatie Europlaan per 1 januari 2015 (contractuele datum) zal worden beëindigd en vanaf deze datum een besparing van € 105.000 zal worden gerealiseerd. Dit bedrag wordt grotendeels aangewend om de (huisvestings)kosten van de Dienst Dommelvallei te bekostigen.

Verantwoording besparingen bedrijfsvoering in het meerjarenperspectief 2011-2014.

Bij de vaststelling van de begroting 2011 is een bezuinigingsopdracht vastgesteld van ongeveer 1,3 miljoen euro. Hiervan was een bedrag van € 650.000 op te brengen door het taakveld personeel en organisatie. Afgelopen jaren hebben wij bij de begroting, kadernota en jaarrekening inzage gegeven en verantwoording afgelegd. Bij de laatste begroting (paragraaf bedrijfsvoering, p.82) is toegelicht dat slechts een post van € 53.000 resteert.

Met onderstaande maatregelen wordt deze bezuinigingsmaatregel nu volledig gerealiseerd en daarmee is deze stelpost afgesloten (zie ook p. 53 van de kadernota 2013-2017).

stelpost bezuinigingen bedrijfsvoering 2011-2014	
-/- is voordeel ; +/- is nadeel	
restant stelpost besparing bedrijfsvoering blz 82 begroting 2013	53.000
lagere externe uitvoeringskosten WOZ/belastingen door samenwerking	-40000
lagere organisatiekosten door digitalisering	-20000
totaal (afgesloten)	-7000

*reductie papier en abonnementen

Samenwerking met Nuenen en Geldrop Mierlo

Om de benodigde efficiency te bereiken zal er in 2014 een start worden gemaakt m.b.t. de harmonisatie van processen, de vereenvoudiging (lean en mean) ervan, de grotere schaal van de clusters, specialisatie, de uitwisseling van elkaars sterke punten en kennisoverdrachten. Voorbeelden hiervan zijn de processen m.b.t. de basisregistraties (o.a. adressen en gebouwen (BAG), de basisregistratie grootschalige topografie (BGT) en de nieuwe basisregistratie personen (BPR) etc.) Onder invloed van de beoogde samenwerking in de dienst Dommelvallei zullen deze processen in de bredere context worden opgepakt samen met de gemeente Geldrop-Mierlo.

Dienstverlening

De ambitie van de gemeente om zich te ontwikkelen tot een klantgerichte gemeente heeft ook consequenties voor de wijze waarop de interne bedrijfsvoering is georganiseerd. Samen met de gemeente Geldrop-Mierlo zal er een visie op dienstverlening ontwikkeld moeten worden om in een meerjarenperspectief de stip op de horizon aan te geven voor de drie gemeenten en de dienst Dommelvallei. Wat streven wij gezamenlijk concreet na en welke ondersteunende systemen dienen hiervoor ingericht te worden?

Organisatie in control

Vanaf 2014 zal control uitgevoerd gaan worden via de dienst Dommelvallei. De verdere ontwikkeling, van control op de verschillende afdelingen waardoor control meer betrokken wordt bij de dagelijkse werkzaamheden van betrokken medewerkers zal op een andere manier gaan plaatsvinden. Er dient voldoende aandacht te zijn om een effectieve afstemming van de controleactiviteiten tussen de dienst Dommelvallei en de individuele gemeenten te bereiken.

I&A/DIV in relatie tot dienstverlening en organisatieontwikkeling

Het door de raad vastgestelde meerjarenbeleidsplan I&A is verlengd tot 2015. In juni 2013 is hierover opnieuw verantwoording afgelegd aan college en Raad middels een bestuursrapportage. Hierbij is aangegeven dat in verband met het bredere perspectief in de samenwerking met de gemeente Geldrop-Mierlo via de dienst Dommelvallei een financiële analyse wordt uitgevoerd. De resultaten hiervan zullen nog in 2013 aan uw Raad zullen worden voorgelegd en hebben invloed op het meerjarenbeleid in 2014 en 2015.

De volgende activiteiten worden in 2014 uitgevoerd:

Gekoppeld aan de gemeenschappelijke visie op dienstverlening:

Verdere digitalisering zal vanaf 2014 met behulp van zaakgericht werken (procesgerichte opbouw van dossiers) worden opgepakt en moeten leiden tot nader te bepalen efficiencyvoordelen.

Binnen de ontwikkeling van het stelsel van Basisregistraties:

De BAG audit staat gepland voor 1° kwartaal 2014 voor Son en Breugel.

Voor wat betreft de ontwikkeling van het stelsel van Basisregistraties wordt de voorbereiding en implementatie van de BGT met de drie betrokken gemeenten gezamenlijk op gepakt. Met de

implementatie zijn projectkosten van 300 dagen voor Son en Breugel en Nuenen gezamenlijk gemoeid.

M.b.t. de nieuwe basisregistratie personen (BPR) worden in 2014 de voorbereidingen voor de implementatie gestart.

Modern stimulerend werkgeverschap

De landelijke ontwikkelingen (decentralisatie) en de bezuinigingen hebben in het afgelopen jaar veel gevraagd van de ambtelijke organisatie en haar bedrijfsvoering. Een en ander gericht op een nog efficiëntere en effectievere organisatie die tevens een bijdrage kan leveren aan de forse bezuinigingsopdracht waarvoor onze gemeente is komen te staan.

Deze ontwikkelingen vertalen zich niet alleen in andere eisen aan de werkprocessen maar ook in andere eisen aan de medewerkers. Beschikt de organisatie over het juiste aantal medewerkers met de juiste kennis, vaardigheden of gedrag? Zitten medewerkers op de juiste plaats? Wat ontbreekt er en wat hebben we op termijn nodig? Dit vraagt flexibiliteit maar biedt ook weer ontwikkelings- en doorstromingsmogelijkheden.

In de gesprekscyclus met het daaraan gekoppelde persoonlijk werkplan van de medewerkers is dit onderwerp van gesprek. Dit kan leiden tot zowel doorstroom als uitstroom van medewerkers.

Gemeenten worden geconfronteerd met veranderingen: nieuwe vormen van dienstverlening, samenwerking met andere gemeenten, efficiencyverbetering en de toenemende invloed van ICT. Het is belangrijk dat medewerkers nieuwe vaardigheden en competenties leren en zo gemotiveerd, met plezier én vertrouwen met deze veranderingen kunnen omgaan.

Daarnaast is het werken aan een brede en langdurige inzetbaarheid van medewerkers in ieders belang. Brede en langdurige inzetbaarheid vergroot de kans dat de veranderingen binnen de gemeente door de medewerkers begrepen, gedragen en uitgevoerd worden.

Functies, de gevraagde kennis en competenties veranderen. Medewerkers moeten in staat zijn mee te veranderen en zich te blijven ontwikkelen. Dat gaat niet vanzelf. Met alle medewerkers echt in gesprek gaan, naar hen luisteren, hen binden en behouden vraagt aandacht en investering. Investering in medewerkers leidt tot groei van organisatie en medewerkers. Het vraagt werkgeversverantwoordelijkheid én werknemersverantwoordelijkheid.

De gemeentelijke sector is sterk vergrijsd. De vergrijzing in de gemeentelijke sector vraagt om maatregelen te nemen om te voorkomen dat veel personeel en daarmee samenhangende kennis weglekt. Gemeenten kunnen niet alle functies met nieuw talent van buiten de organisatie invullen. Daarom is investering in de ontwikkeling van 'zittende' medewerkers noodzakelijk.

De hierboven geschetste ontwikkelingen maken het van groot belang het huidige personeelsbeleid te herijken en in het bijzonder in te zoomen op Levensfase bewust personeelsbeleid.

Op dit moment wordt er een concept beleidsplan voorbereid wat vervolgens als discussiestuk wordt voorgelegd aan de individuele colleges van de samenwerkingspartners en het bestuur van de dienst Dommelvallei en vanaf 2014 in de vier organisaties dient te worden geïmplementeerd.

Binnen de Dienst Dommelvallei zal er beleid samengesteld moeten worden als antwoord op deze ontwikkelingen t.b.v. zowel de dienst Dommelvallei als de drie gemeentelijke organisaties.

Nieuwe systematiek kostenverdeelstaat vanwege jaarlijkse bijdrage Dienst Dommelvallei

Per 1 januari 2014 start de Dienst Dommelvallei. Dit houdt in dat een groot deel van de huidige organisatie van de gemeente Nuenen c.a. (delen van Bedrijfsvoering, Publiekszaken en SoZaWe) overgaat naar de nieuwe Dienst Dommelvallei. Als gevolg hiervan verdwijnen uit de gemeentelijke begroting de nodige kosten voor salarissen en personele uitgaven. Er komt hier een bijdrage aan de Dienst Dommelvallei voor terug. Deze bijdrage bedraagt voor 2014 € 4.640.145,43.

Indien niets zou veranderen in de huidige systematiek rondom de kostenverdeling, zou een min of meer gelijkblijvend totaalbudget aan indirecte kosten over minder productieve uren verdeeld worden. De uren van de taakvelden die naar de Dommelvallei overgaan, zouden dan niet meer meetellen in het uurtarief met als gevolg een fors hoger uurtarief. Een andere consequentie is, dat er geen kosten

meer worden toegerekend aan de producten waarvoor werkzaamheden worden verricht door medewerkers van de Dienst Dommelvallei.

Dit is geen wenselijke situatie. Voor een aantal producten wordt namelijk gewerkt met kostendekkende tarieven. Dit moet ook aangetoond kunnen worden, bijvoorbeeld voor afval, riolering, bouwleges en producten van burgerzaken. Ook voor het inzicht van de andere producten is het belangrijk. De ramingen voor bijvoorbeeld de bijstand zouden fors lager worden, terwijl er weinig is veranderd.

Om deze reden is er voor gekozen om het uurtarief te bepalen door de indirecte kosten (salarissen, bijdrage Dienst Dommelvallei, huisvesting, automatisering e.d.) te delen door alle productieve uren incl. de uren van de taakvelden die overgaan naar de Dienst Dommelvallei. Op basis van het uurtarief en de geraamde uren per product worden de kosten toegerekend aan de verschillende producten.

Kengetallen gemeente Son en Breugel t.b.v. beleidstoelichting begroting 2014

(ambtelijke organisatie, peildatum 30-6-2013)

Verdeling man/vrouw en fulltime/parttime

	Fulltime	Parttime	Totaal
Mannen	51	6	57
Vrouwen	10	52	62
Vacatures	2	2	4
Totaal	63	60	123
<i>Verhouding man / vrouw (excl. vacatures):</i> 49,6 % / 50,4 %			
<i>Verhouding man / vrouw in vergelijkbare gemeenteklasse voor 2012:</i> 51,7 % / 48,3 %			

Formatie

Afdeling	Factor	01-01-2014	01-01-2013
		Begroting 2014	Begroting 2013
Directie	fte	1,78	1,78
Staf	fte	5,38	5,78*
Bedrijfsvoering	fte	28,56	28,56
Dienstverlening Publiek	fte	21,32	21,42
Veiligheid & Wijkbeheer	fte	32,19	32,07**
Ruimte & Samenleving	fte	16,16	16,16
Totale formatie	fte	105,39	105,77

* Rampenbestrijding is per 1 januari 2013 vanuit samenwerking ingevuld

** Beroepsbrandweer (3 fte) is overgegaan naar de veiligheidsregio per 1 januari 2012

Gemiddelde leeftijd	2013*	2012
Mannen	47,4	47,1
Vrouwen	46,7	46,6
Totaal	47,1	46,9
<i>Gemiddelde leeftijd landelijk binnen gemeenten in 2012: 46,9 jaar</i>		

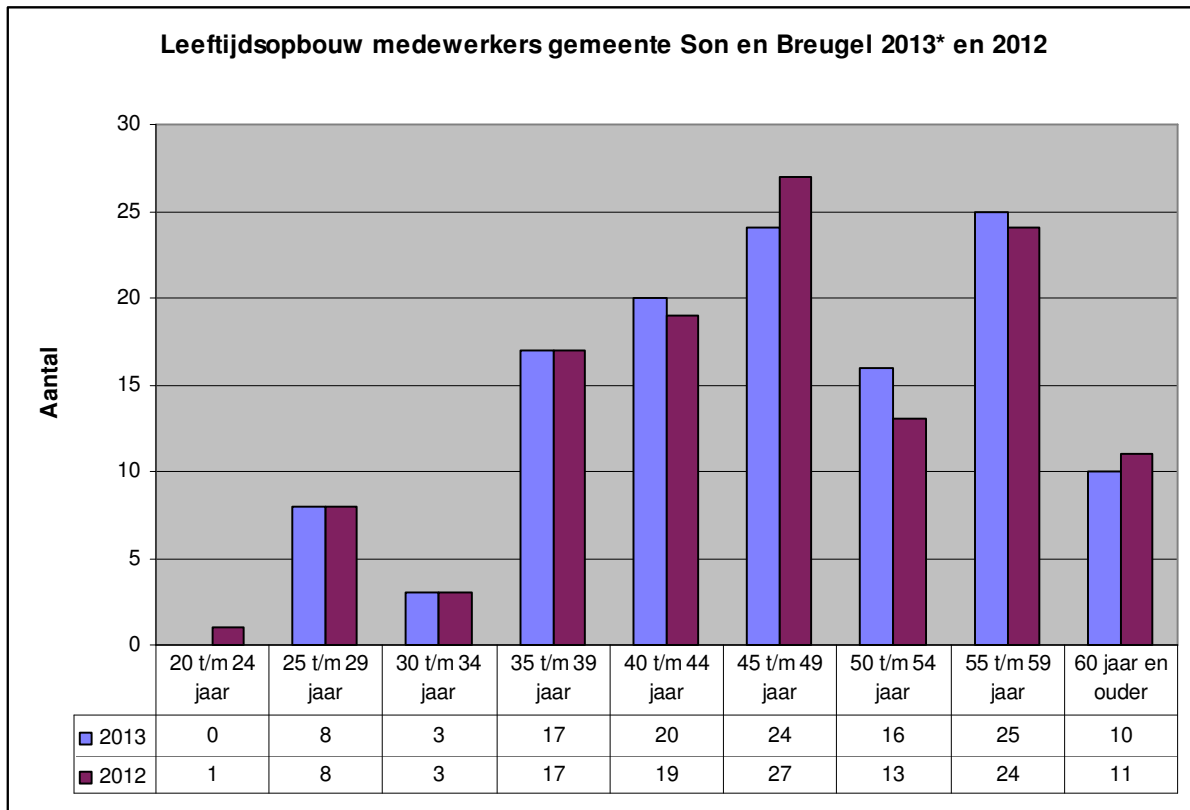
* peildatum 30-6-2013

Ziekteverzuim (excl. zwangerschapsverlof)

	2013*	2012	2011
Verzuimpercentage	4,86	4,59	5,68
Gemiddelde duur (dagen)	9,52	8,88	11,55
Verzuimfrequentie	0,75	1,53	1,46

Ziekteverzuimpercentage in vergelijkbare gemeenteklasse voor 2012: 4,7%

* periode 1-1-2013 t/m 30-6-2013

* peildatum 30-6-2013

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee gemeenten een bestuurlijke en financiële band hebben. Dit zijn onder andere gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen die een publiek belang behartigen en waarvan de aandelen geheel of gedeeltelijk in het bezit zijn van de gemeente, verenigingen of stichtingen. Deze partijen voeren mede voor onze gemeente beleid uit. Onder de bestuurlijke band wordt verstaan het hebben van een of meer zetels in het bestuur van de participatie en/of het hebben van stemrecht. Van een financiële band is sprake als de gemeente middelen ter beschikking stelt, enerzijds zonder een direct aanwijsbare tegenprestatie en anderzijds wanneer de bijdrage gerelateerd is aan de levering van goederen en diensten. Ter voldoening aan het bepaalde in de artikelen 9, 36 en 69 van het BBV komen hierna de volgende verbonden partijen aan de orde.

Gemeenschappelijke regelingen

Samenwerkingsverband regio Eindhoven (SRE) te Eindhoven (per 1 januari 2014 Servicebureau Metropoolregio Eindhoven)

Rechtspersoonlijkheid:

Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijke samenwerking op basis van de wet WGR).

Deelnemers:

Naast de gemeente Son en Breugel nemen 20 andere gemeenten uit de regio Zuidoost Brabant deel in de gemeenschappelijke regeling.

Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente:

Regioraad: J.P. Frenken (wethouder); plv. : R. Visser (wethouder).

Openbaar belang:

Op 26 juni 2013 heeft de Regioraad ingestemd met de transformatie van het SRE. Dit betekent dat vanaf 1 januari 2014 het SRE opgevolgd wordt door de Metropoolregio Eindhoven. Deze vernieuwde samenwerking is geënt op een gedeelde agenda, een gedeeld belang en gedeeld besef dat wij allen gebaat zijn bij een sterke (Brainport-)regio Eindhoven. We gaan werken met flexibele samenwerkingsvormen, die gedreven zijn vanuit de inhoud. En die het belang van de bewoners en bedrijven in de regio centraal stellen, ongeacht gemeentegrenzen. We willen daarbij als regio kracht maken en naar buiten toe als een eenheid optreden. We leggen onze focus en gaan daarbij vergaande samenwerken op het terrein van economie en arbeidsmarkt, bereikbaarheid en gemeentegrens overstijgende ruimtelijke vraagstukken. Ook de governance-structuur verandert, het centrale overleg wordt het Regionaal Platform. Het betreft het overleg van de 21 colleges om gezamenlijk strategie, koers en agenda te bepalen. Per opgave krijgt een bestuurder het mandaat om 'te handelen'. Dat geldt zowel voor het vertegenwoordigen van de regio op de bovenregionale schaalniveaus, als voor het realiseren van de regionale opgaven. Regionale bevoegdheden leggen we neer bij de Metropoolregio Eindhoven (autoriteit). De nieuwe ambtelijke organisatie krijgt de naam Servicebureau Metropoolregio Eindhoven. Gemeenteraden nemen in de nieuwe regionale samenwerking een essentiële positie in. Intergemeentelijke samenwerking is noodzakelijk vanuit het besef dat de inwoners van de gemeente alleen goed bediend worden als hun 'daily urban system' werkt en op orde is. Elke gemeente is zelf verantwoordelijk om hiervoor de meest optimale coalities te sluiten. Voor de gezamenlijke regionale opgaven wordt de Regionale Agenda opgesteld, waarin de visie op de toekomst van de regio is vastgelegd en de doelen en acties zijn gespecificeerd. Jaarlijks wordt de Regionale Agenda (en begroting) geactualiseerd en via de gemeenteraden vastgesteld. het regionale programma. Twee maal per jaar worden alle raadsleden uitgenodigd voor een 'regioavond'. Hierin staat de ontwikkeling van de regio centraal. Het programma voor de komende periode wordt bepaald en de opbrengsten van de afgelopen periode met elkaar gedeeld. Deze transformatie gaat gepaard met een verlaging van de inwonersbijdrage aan de SRE. Deze middelen zullen wij beschikbaar houden voor regionale samenwerking, door verschuiving naar meer subregionale samenwerking. De samenwerking met de campusgemeenten (economische topagenda) is perspectiefrijk en ook de vernieuwde samenwerking in het stedelijke gebied op beleidsvorming en –

uitvoering (nog gericht op de thema's wonen en werken) vraagt onze blijvende inzet. Daarnaast ontstaat er onder invloed van de voorgenomen decentralisaties in het sociaal domein en de rijksbezuinigingen een grotere noodzaak tot samenwerking in de regio. Eindhoven staat hier welwillend in, wanneer omliggende gemeenten een beroep op ons doen. Het voornemen van het kabinet is om de WGR+ af te schaffen en daarmee ook de wettelijke taken van het SRE op het terrein van verkeer en vervoer te beëindigen. Naar verwachting zal de nieuwe wet per 1 januari 2015 ingaan. In principe gaat de BDJ Verkeer en Vervoer dan over naar de provincie Noord-Brabant. Meermalen hebben de 21 gemeenten uitgesproken dat zij dit een ongewenste ontwikkeling vinden. De doorontwikkeling van onze toptechnologieregio vraagt om optimale bereikbaarheid. Om de kracht van de regio te versterken, pleit de regio er voor dat bevoegdheden op het terrein van mobiliteit (blijvend) via de centrumsteden wordt gedelegeerd aan de regio.

Er is een algemeen bestuur, bestaande uit één bestuurder uit elk van de 21 gemeenten. Uit dit algemeen bestuur vormt zich een dagelijks bestuur (minimaal 3, maximaal 6 leden) voor een periode van telkens 4 jaar.

Bijdragen voor de hierna genoemde beleidsvelden aan het SRE:

Algemene bijdrage:

2013: € 121.260,- totale dienst SRE (€ 7,66 per inwoner; 15.826 inwoners per 1-1-2012).

2014: € 72.644,- (€ 4,50 per inwoner; 16.143 inwoners per 1-1-2013).

Regionaal Stimuleringsfonds (RSF):

2013: € 56.246,- (€ 3,55 per inwoner; 15.826 inwoners per 1-1-2012).

2014: € 57.372,- (€ 3,55 per inwoner; 16.143 inwoners per 1-1-2013).

Ruimte, economie en zorg (algemene bijdrage en bijdragen ten behoeve van BWS, Brainport en toeristisch recreatieve taak):

2013: € 32.103,- (€ 2,03 per inwoner; 15.826 inwoners per 1-1-2012).

2014: € 32.641,- (€ 2,02 per inwoner; 16.143 inwoners per 1-1-2013).

Regionaal Historisch Centrum (algemene bijdrage en bijdragen voor auditing en cultuurhistorie):

2013: totaal € 34.631,- (o.b.v. inwoners + 85 strekkende meters archiefruimte) [€2,19 per inwoner; 15.826 inwoners per 1-1-2012] Totale bijdrage 2013: € 244.240,- [€15,43 per inwoner; 15.826 inwoners per 1-1-2012].

2014: totaal € 32.774,- (o.b.v. inwoners + 85 strekkende meters archiefruimte) [dit is omgerekend € 2,03 per inwoner; 16.143 inwoners per 1-1-2013].

Afbouw programma's:

Incidenteel 2014: totaal € 18.774,- (€ 1,163 per inwoner; 16.143 inwoners per 1-1-2013).

Zorgdomein:

Door de Regioraad is in juni besloten de taken Zorgdomein nog een jaar extra door te zetten en hiervoor een inwonerbijdrage in rekening te brengen. Omdat het werkprogramma nog niet is vastgesteld, kan het bedrag van € 0,26 nog wijzigen.

Incidenteel 2014 € 4.149,- (€ 0,26 per inwoner; 16.143 inwoners per 1-1-2013).

Totale bijdrage:

2013: € 244.240,- (€15,43 per inwoner; 15.826 inwoners per 1-1-2012).

2014: € 218.354,- (€13,27 per inwoner; 16.143 inwoners per 1-1-2013).

Vermogenspositie:

Per 31-12-2011: eigen vermogen € 13,8 mln, voorzieningen € 38,4 mln.

Per 31-12-2012: eigen vermogen € 15,0 mln, voorzieningen € 31,1 mln.

Resultaat boekjaar:

2011: € 2.607.188,-.

2012: € 2.791.929,-.

Bestuurscommissie Stedelijk gebied Eindhoven te Eindhoven

Rechtspersoonlijkheid:

Dit betreft een commissie van het SRE.

Per 1 januari 2014 treedt het Bestuursconvenant Stedelijk gebied Eindhoven 2013 in werking en is het vorige convenant ontbonden.

Deelnemers:

Samenwerking op basis van het bestuursconvenant van de gemeenten Best, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Helmond, Nuenen c.a., Oirschot, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.

Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente:

drs. J.F.M. Gaillard (burgemeester), plv. : R. Visser (wethouder).

Doelstelling:

Het navolgende convenant vormt de basis voor een intensievere samenwerking in het Stedelijk Gebied Eindhoven. Uiteraard moeten er gaandeweg nog allerlei zaken verder worden uitgewerkt. We zijn er klaar voor om dit met elkaar en onze maatschappelijke partners op te pakken om de Brainport 2020 ambities te realiseren.

De looptijd van het nieuwe convenant is van 1 januari 2014 tot 1 januari 2030.

Gemeentelijk bijdrage:

Gemeentelijke financiering is vooral een middel om aanvullende subsidies, bijdragen of betrokkenheid te verkrijgen van andere overheden, het bedrijfsleven en kennis- en onderwijsinstellingen (cofinanciering). De hoogte van de gemeentelijke bijdrage wordt nog verder uitgewerkt.

Vermogenspositie:

Niet van toepassing.

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

Rechtspersoonlijkheid:

Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijke samenwerking op basis van de wet WGR) is opgericht op 31-1-2013.

Deelnemers:

De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De-Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre en de provincie Noord-Brabant zijn de deelnemers. Te zijner tijd kunnen ook waterschappen en het Rijk toetreden tot de regeling.

Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente:

Algemeen bestuur: drs. J.F.M. Gaillard (burgemeester), plv. : R. Visser (wethouder).

Missie:

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant zorgt voor het aanbrengen en handhaven van de door de overheden in de regio aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

Visie:

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant heeft een relatie met de partners in de GR en andere opdrachtgevers die wordt gekenmerkt door: bereikbaarheid, beschikbaarheid, snelheid en betrouwbaarheid waar het gaat om de levering van diensten en producten, de beantwoording van vragen en het voldoen aan verzoeken betreffende de fysieke leefomgeving.

Gemeentelijke bijdrage:

De bijdrage kan voor 2013 als volgt worden aangegeven:

Landelijke basistaken: € 52.444,- ; verzoektaken: € 56.232,-; collectieve taken: € 8.116,-; projectkosten € 1,- opslag: € 1.262,- (totale kosten: € 118.054,-).

De bijdrage kan voor 2014 als volgt worden aangegeven:

Landelijke basistaken: € 90.653,- ; verzoektaken: € 97.200,-; collectieve taken: € 12.039,-; projectkosten € 1,- opslag: € 2.163,- (totale kosten: € 202.055,-) .

De begroting is meerjarig in evenwicht. Het geraamde tekort in 2013 wordt in de jaren daarna gecompenseerd.

Veiligheidsregio Zuidoost Brabant te Eindhoven

Rechtspersoonlijkheid:

Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijke samenwerking op basis van de wet WGR).

Deelnemers:

Naast de gemeente Son en Breugel nemen 20 andere gemeenten uit de regio Zuidoost Brabant deel in de gemeenschappelijke regeling.

Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente:

Algemeen bestuur: drs. J.F.M. Gaillard (burgemeester).

Doelstelling:

- Het ontwikkelen van een goed toegeruste organisatie van de hulpverlening.
- Het bevorderen van een goede integrale samenwerking tussen de bij de hulpverlening en de bestrijding van ongevallen en rampen betrokken organisaties.
- Het bevorderen van de bestuurlijke afstemming c.q. integratie van de bij de hulpverlening en de bestrijding van ongevallen en rampen betrokken organisaties in de regio Zuidoost-Brabant.
- Het onder alle omstandigheden bewerkstelligen van een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde uitvoering van werkzaamheden ter zake van het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt, het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand, het beperken en bestrijden van rampen en het bevorderen van een goede hulpverlening bij ongevallen en rampen.
- Het realiseren en in standhouden van, en de verantwoording dragen voor een integraal ambulancezorg-systeem in de regio Zuidoost Brabant.

Per 1-1-2014 zijn brandweertaken niet langer een gemeentelijke taak maar een taak van Veiligheidsregio's waarbij brandweertaken in regionaal verband worden uitgevoerd.

Als gevolg hiervan gaan de budgetten onder programma 20 brandweertaken grotendeels over naar de Veiligheidsregio. Hiermee komt de gemeentelijke bijdrage over 2014 inclusief regionalisering brandweezorg op € 823.998,-.

Deze transitie is begrotingstechnisch nog niet in de begroting 2014 van VRBZO verwerkt.

Dit betekent dat onderstaande bedragen exclusief de regionalisering brandweezorg zijn.

Gemeentelijke bijdrage:

2013: € 6,74 per inwoner (totaal: €152.578,-; bijdrage per inwoner: € 106.667,- bijdrage OVD-regeling: € 39.755,-, bijdrage piketregeling: € 6.156,-).

2014: € 6,83 per inwoner (totaal: € 155.641,-; bijdrage verdeeld over inwoners: € 110.257,-, bijdrage OVD-regeling: € 40.304,-, bijdrage piketregeling: € 6.171,-).

Vermogenspositie:

Per 31-12-2011: eigen vermogen €4,4 mln.

Per 31-12-2012: eigen vermogen € 4 mln.

Resultaat boekjaar:

2011: € 1.867.463,-

2012: € 1.351.164,-

Gemeenschappelijke gezondheidsdienst (GGD) Brabant-Zuidoost te Helmond

Rechtspersoonlijkheid:

Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijke samenwerking op basis van de wet WGR).

Deelnemers:

Naast de gemeente Son en Breugel nemen nog 20 andere gemeenten in de regio Zuidoost Brabant deel in de gemeenschappelijke regeling.

Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente:

Algemeen bestuur J.P. Frenken (wethouder); plv.: R. Visser (wethouder).

Doelstelling

- Het actief streven naar “gezondheidswinst” van alle inwoners van de deelnemende gemeenten.
- De gemeenschappelijke behartiging van belangen van de deelnemers op het gebied van de gezondheidszorg en het uitvoeren van taken in de openbare gezondheidszorg.

Gemeentelijke bijdrage:

2013: € 14,78 per inwoner; € 14,96 per inwoner incl. sociaal plan reorganisatie (totaal € 236.624,-).

2014: € 15,00 per inwoner (totaal kosten € 242.145,-).

Vermogenspositie:

Per 31-12-2011: eigen vermogen € 2,4 mln.

Per 31-12-2012: eigen vermogen € 1,4 mln.

Resultaat boekjaar:

2011: € 185.129,-

2012: -/- € 175.554,-

Werkvoorzieningschap de Dommel (WSD) te Boxtel

Rechtspersoonlijkheid:

Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijke samenwerking op basis van de wet WGR).

Deelnemers:

Naast de gemeente Son en Breugel nemen nog 10 andere gemeenten in de regio deel in de gemeenschappelijke regeling.

Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente:

Algemeen bestuur: T.A.M. Groenemans (raadslid) en J.P. Frenken (wethouder); plv.: M.J.A. van Beek (raadslid) en T.A.M. Groenemans (raadslid)..

Dagelijks bestuur: C.J. Goossens – Junier (raadslid)

Doelstelling:

De WSD heeft tot doel de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (WSW) Ter realisering van deze doelstelling draagt zij mede zorg voor de reïntegratie van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt voor gemeentelijke opdrachtgevers.

Gemeentelijk bijdrage:

2013: € 4.946,- (bestuurskosten; 42,9 geplaatste werknemers afkomstig uit Son en Breugel omgerekend naar plaatsingen van 36 uur per week).

2014: € 5.193,- (5% verhoging ten opzichte van 2013).

Vermogenspositie:

Per 31-12-2011: eigen vermogen € 17,7 mln.

Per 31-12-2012: eigen vermogen € 19,3 mln.

Resultaat boekjaar:

2011: € 2,5 mln.

2012: € 2,7 mln.

Dommelvallei

Rechtspersoonlijkheid:

Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijke samenwerking op basis van de wet WGR).

Deelnemers:

Samenwerking op basis van het convenant gemeenschappelijke regeling met de gemeenten Geldrop-Mierlo en Nuenen.

Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente:

Algemeen bestuur: drs. J.F.M. Gaillard (burgemeester), J.P. Frenken (wethouder) en R. Visser (wethouder).

Visie:

De dienst Dommelvallei heeft als klant de drie opdrachtgevende gemeenten en niet de burger. De opdrachtgevende gemeenten blijven volledig in positie als democratisch gelegitimeerd bestuur, met alle rechten en plichten die daarbij horen. Dit betekent dat verschillen altijd mogelijk blijven. De dienst heeft een bescheiden extern publiek profiel. Er wordt immers altijd uit naam van een of meerdere van de drie gemeenten gewerkt. Op de arbeidsmarkt krijgt de dienst uiteraard wel een profiel, omdat goed werkgeverschap een van de doelstellingen achter de Dienst Dommelvallei is. De dienst start op 1-1-2014.

Gemeentelijk bijdrage:

2014: Begroot € 3.537.927,-.

Vermogenspositie:

Niet van toepassing.

Stichtingen

Bureau Inkoop en aanbestedingen Zuid Oost-Brabant (BIZOB) te Oirschot

Rechtspersoonlijkheid:

Stichting.

Deelnemers:

Naast de gemeente Son en Breugel zijn nog 20 andere gemeenten in de regio verbonden aan de stichting.

Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente:

Stichtingsbestuur: R. Visser (wethouder), drs. A.J.M. van Etten (gemeentesecretaris/ algemeen directeur).

Doelstelling:

Het ten behoeve van de deelnemers door het BIZOB uitvoeren, begeleiden en adviseren in een gezamenlijk inkoop- en aanbestedingenbeleid en het daardoor behalen van voordelen op zowel financieel, kwalitatief als procesmatig gebied.

Gemeentelijk bijdrage:

Gebaseerd op het aantal afgenomen dagen per week:

2013: er zijn 147 dagen ingekocht tegen het dagtarief van € 540,-.

Vermogenspositie:

31-12-2012: eigen vermogen € 491.197,-.

In 2013 is 25% van het vermogen uitgekeerd aan de deelnemers.

Stichting Beveiliging Bedrijven Ekkersrijt te Son en Breugel

Rechtspersoonlijkheid:

Stichting.

Deelnemers:

Gemeente Son en Breugel, Stichting Parkmanagement Ekkersrijt Son en Breugel, Politie.

Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente:

Stichtingsbestuur: R. Visser (wethouder).

Doelstelling:

De doelstellingen van de SBBE zijn als volgt geformuleerd:

- Het bevorderen van de veiligheid in het algemeen en meer speciaal het bevorderen van ongestoord gebruik van hun goederen door de gerechtigden, alles op het bedrijvenpark Ekkersrijt en omgeving
- Het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.
- De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het aanbieden van een door de gemeente Son en Breugel, de regiopolitie Brabant-Zuidoost, afdeling Best-Oirschot-Son en Breugel en de gebruikers van bedrijventerreinen, gezamenlijk en in samenwerking met de beveiligingsbranche samengesteld, pakket van beveiligingsmiddelen en –maatregelen.

Stichting Begraafplaats en Uitvaartcentrum Wolfswinkel te Son en Breugel

Rechtspersoonlijkheid:

Stichting.

Deelnemers:

Gemeente Son en Breugel, VOF P. Kuis & Zn., St. Oedenrode, Crematoria Vastgoed BV.

Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente:

Stichtingsbestuur: J.P. Frenken (wethouder).

Doelstelling:

Het exploiteren en beheren van de begraafplaats Wolfswinkel te Son en Breugel.

Vermogenspositie:

31-12-2011: eigen vermogen -/- € 83.008,-.

31-12-2012: eigen vermogen -/- € 79.317,-.

Deelnemingen

De gemeente Son en Breugel heeft in financiële zin belangen in onderstaande verbonden partijen en deelnemingen.

De belangrijkste criteria waaraan de verbonden partijen moeten voldoen zijn;

- Het aangaan en verstrekken van leningen evenals het verlenen van garanties en deelnemen in participaties zijn alleen toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak en;
- Uitzettingen, derivaten en participaties dienen een prudent karakter te hebben en zijn niet gericht op het genereren van middelen door het lopen van overmatige risico's.

NV Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag

Rechtspersoonlijkheid:

Naamloze vennootschap.

Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente:

Als aandeelhouder: drs. J.F.M. Gaillard (burgemeester).

Doelstelling:

De uitoefening van het bankbedrijf ten dienste van overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.

Financieel belang gemeente:

De gemeente bezit 29.991 aandelen à € 2,50 (totaal € 74.978,-).

Het dividend over 2011 bedroeg € 34.489,-.

Het dividend over 2012 bedroeg € 44.686,-.

Het dividend over het jaar 2013 wordt in de loop van het jaar 2014 ontvangen na vaststelling van de jaarrekening 2013.

Vermogenspositie:

Per 31-12-2012: eigen vermogen € 2.752 mln.

Per 30-06-2013: eigen vermogen € 2.921 mln. (Bron Halfjaarbericht 2013).

Resultaat boekjaar:

2012: € 332 mln.

1ste halfjaar 2013: € 123 mln.

Bij de BNG staat vanaf 2009 de verkoop van HNG aan N.V. Bouwfonds in depot. De BNG keert jaarlijks € 91.124,- uit tot en met het 2020. Het depot bedraagt op ultimo 2012 € 728.992,-.

Brabant Water NV. te 's-Hertogenbosch

Rechtspersoonlijkheid:

Naamloze vennootschap.

Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente:

Als aandeelhouder.

Doelstelling:

De uitoefening van het een bedrijf op het gebied van de watervoorziening en het verrichten van alle werkzaamheden die verband houden met de waterketen in de ruimste zin van het woord.

Financieel belang gemeente:

De gemeente heeft een belang in Brabant Water NV. van 14.982 aandelen à € 0,10 (totaal € 1.498,-).

Vermogenspositie:

Per 31-12-2011: eigen vermogen € 398 mln.

Per 31-12-2012: eigen vermogen € 437 mln.

Resultaat boekjaar:

2011: € 39 mln.

2012: € 39 mln.

Brabants InvesteringsFonds Nieuwbouwwoningen (BIFN)

Rechtspersoonlijkheid:

Stichting

Deelnemers:

Gemeente Son en Breugel; Provincie Noord Brabant, Stichting Woonmaatschappij Domein

Bestuurlijke vertegenwoordiging namens de gemeente:

De participanten hebben gezamenlijk 2 bestuurders aangewezen. Bij de jaarvergadering van participanten heeft tot op heden wethouder Visser de gemeente vertegenwoordigd (o.b.v. collegebesluit).

Doelstelling:

De stichting heeft ten doel:

- Het optreden als bewaarder van het beleggingsfonds Brabant Investeringsfonds Nieuwbouwwoningen Project Hoven Noord, waaronder mede begrepen wordt het voor rekening en risico van participanten in het beleggingsfonds ten titel van beheer verkrijgen, houden en doen houden van goederen, in overeenstemming met de voorwaarden van beheer en bewaring van het Beleggingsfonds zoals deze van tijd tot tijd gelden;
- Het optreden als beheerder van het Beleggingsfonds, waaronder mede begrepen wordt het beleggen, bezwaren en vervreemden van onder a. gemelde goederen in overeenstemming met de voorwaarden van beheer en bewaring van het Beleggingsfonds zoals deze van tijd tot tijd gelden;
- Het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, waaronder begrepen het bezwaren van de onder a. gemelde goederen en het aangaan van verplichtingen waaronder mede begrepen het aangaan en verstrekken van geldleningen en stellen van garanties.

Financiële informatie:

Gemeentelijk bijdrage:

De provincie probeert samen met gemeenten, projectontwikkelaars en woningcorporaties woningbouwprojecten die uitvoeringsgereed zijn, maar door de gevolgen van de kredietcrisis niet starten, alsnog tot uitvoering te brengen. Per project wordt maatwerk geleverd: met de betrokken partijen wordt gezocht naar de meest geschikte oplossing om het project alsnog tot uitvoering te kunnen brengen. Aan de oplossingen zoals (renteloze) geldleningen en garantstellingen is het Brabants Investeringsfonds Nieuwbouwwoningen toegevoegd. Met behulp van leningen uit dit Investeringsfonds kan de woningcorporatie een garantie afgeven aan de projectontwikkelaar voor de afname van de bij oplevering onverkochte woningen zodat de projectontwikkelaar kan starten met de bouw. Het Investeringsfonds wordt gevoed via stortingen (naar rato van deelname) door de participanten.

Omdat uiteindelijk méér woningen zijn verkocht dan bij de oprichting van het fonds was voorzien, is een deel van het door de participanten gestorte geld terug ontvangen. Per saldo heeft de gemeente Son en Breugel nu 542,5 participaties (à € 1000,-) van de in totaal 2170 uitgegeven participaties. Van het in 2011 en 2012 gestorte geld (€ 605.000,-) is in 2013 € 62.500,- terug ontvangen.

Grondbeleid

Binnen de voorliggende “paragraaf grondbeleid” wordt ingegaan op het verloop van de complexen binnen het grondbedrijf.

Volgens de provinciale richtlijn wordt onderscheid gemaakt tussen:

1. in exploitatie genomen gronden (momenteel uitsluitend Sonniuspark)
2. niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG). Deze moeten volgens de provinciale richtlijn worden gewaardeerd zodra een raadsbesluit is genomen deze gronden in ontwikkeling te brengen. Voor onze gemeente is hiervan op dit moment geen sprake.
3. Gronden in eigendom die nog niet exploitatie zijn genomen en waarvoor nog geen raadsbesluit tot exploitatie is genomen. Deze gronden worden beschouwd als grond- en hulpstoffen (overwegend binnen het grondbedrijf) en zijn opgenomen in de staat C. Rente en kosten voor bv onderhoud worden niet bijgeschreven op de waarde doch worden ten laste gebracht van de algemene dienst. Op dit moment is geen budget in de begroting opgenomen ter dekking van nieuwe strategische aankopen.

Binnen het grondbedrijf spelen op dit moment meerdere complexen (in exploitatie genomen):

1. Complex Sonniuspark (inclusief Ruimte voor Ruimte)

In april 2013 is door de Gemeenteraad besloten een aantal uitgangspunten uit de Grondexploitatie Sonniuspark te wijzigen. Met name betreft dit de vaste grondprijs per m², de verkaveling en de fasering.

Wat betreft de grondprijs heeft de raad besloten dat voor de totaal nog in verkoop zijnde bouwgronden in Sonniuspark, een gemiddelde grondopbrengst gegenereerd moet worden. Hierdoor is een gedifferentieerde grondprijs van toepassing verklaard.

Tevens is het akkoord gegeven om de verkaveling aan te passen en is een indicatief bedrag voor herverkavelingskosten opgenomen in de grondexploitatie. Daarnaast is de verkoopperiode verlengd van 2016 tot 2020.

Deze aangepaste grondexploitatie wordt in 2022 afgesloten met als positief begroot resultaat een contante waarde van € 3,6 miljoen euro. Deze nieuwe grondexploitatie is in juni door de gemeenteraad vastgesteld en zal in de toekomst het kader bieden voor de verdere ontwikkeling van Sonniuspark. Het college zal middels een voortgangsrapportage halfjaarlijks op de hoogte worden gehouden van de ontwikkelingen.

De aangepaste geldstroom zal in de begroting worden opgenomen.

Na een langere tijd van bouwstilstand in het project start Visade (Son à la Carte) in oktober met de bouw van de eerste (10) woningen in Sonniuspark. Dit is overeenkomstig het B&W besluit waarin 1 november 2013 als deadline voor de startbouw is gegeven. Daarnaast worden op korte termijn afspraken gemaakt over de verkoopstart van de resterende met Visade afgesproken woningaantallen. Met Sonse Hout wordt op basis van de nieuwe insteek onderhandeld over een alternatieve invulling van de bouwclaim en over een nieuwe (samenwerkings)overeenkomst waarin aangepaste afspraken zullen worden vastgelegd.

Met diverse andere ontwikkelaars, die allen na het Raadsbesluit hun interesse bij de gemeente hebben kenbaar gemaakt, wordt gekeken naar ontwikkeling van deelgebieden in Sonniuspark waarbij rekening wordt gehouden met de mogelijkheden die herverkaveling biedt. De stedenbouwkundige heeft een gereedschapskistje gemaakt dat als toetsingskader dient bij een herverkaveling en de beoordeling van ontwikkelingsvoorstellen.

Naast de grondverkoop maken de Ruimte voor Ruimte titels onderdeel uit van de grondexploitatie (ongeveer 2% van de totaal geraamde inkomsten). De tweede Ruimte voor Ruimte titel uit het complex Sonniuspark zal nog dit jaar worden verkocht. Voor een derde titel zijn onderhandelingen gaande. Ook dit onderdeel van het complex loopt trager dan oorspronkelijk verwacht en gehoopt. De kosten van deze 10 bouwtitels, de reeds gerealiseerde verkoop van 1 bouwtitel en de toekomstige opbrengsten zijn opgenomen in de financiële boekhouding van Sonniuspark. Er bestaat geen apart complex Ruimte voor Ruimte meer.

Risico's en reservepositie

Sonniuspark is door de Provincie Noord-Brabant gekozen als project dat in aanmerking komt voor een investeringsbijdrage. Hiertoe is op 26 mei 2011 door de provincie, de woningbouwcorporatie en de gemeente een contract getekend waardoor een financiële achtervang (BIFN) wordt gecreëerd voor de niet verkochte woningen in Hoven Noord. De gemeente neemt, conform raadsbesluit, voor 25% deel in deze constructie. In 2012 zijn alle niet verkochte woningen in dit BIFN opgenomen. Of dit initiatief dat tot ongeveer medio 2017 loopt uiteindelijk geld kost of oplevert valt niet te voorspellen.

Inmiddels zijn een drietal woningen welke binnen deze constructie vallen, na een korte periode van verhuur, verkocht aan particulieren. De gerealiseerde verkoopprijzen liggen lager dan de prijzen waarmee initieel is gerekend. Deze lagere opbrengst kan door toekomstige verkopen worden gecompenseerd. Lukt dat niet dan dient de voorziening te worden bijgesteld. Op dit moment lijkt het nog te vroeg om dergelijke conclusies te trekken: 4 van de 53 woningen uit het BIFN zijn inmiddels verkocht, de overige zijn nog steeds in verhuur, waarvan bij 2 een optie op verkoop. Het totaal aantal woningen dat in het BIFN is ondergebracht is overigens kleiner dan voorzien in 2011 (53 t.o.v. 71). Naast het BIFN zijn de overige risico's binnen Sonniuspark in kaart gebracht en voor zover mogelijk gekwantificeerd. Het betreft hier bijvoorbeeld de eventuele gevolgen van door andere partijen niet nagekomen contractuele verplichtingen; aanpassingen in verkaveling, infrastructuur en grondprijs en vertraging in de grondafzet. De conclusie is dat de grondexploitatie deze eventuele risico's nog kan opvangen. Alhoewel de algemene reserve grondbedrijf in 2011 is opgeheven, wordt het nu niet noodzakelijk geacht om een afzonderlijke voorziening te treffen.

2. Complex Ekkersrijt

Met de liquidatie van de Gemeenschappelijke Regeling Industrieschap Ekkersrijt per 1-1-2013 en de daaruit voortvloeiende overname van gronden op het industrieterrein door de gemeente Son en Breugel, is per 1 januari 2013 een nieuw complex opgemaakt in de financiële administratie; het complex Ekkersrijt.

Niet alle van de Agglomeratie overgenomen gronden zijn in exploitatie genomen. Conform regionale afspraken zullen de gronden op Ekkersrijt Oost (8,1 ha in gedeelde eigendom met de gemeente Eindhoven) pas na 2020 in ontwikkeling worden genomen. Deze gronden hebben daarom geen gevolgen voor de begroting maar vormen een soort "stille reserve".

Tot op heden hebben de financiële transacties zich beperkt tot het voortzetten en afronden van door het Industrieschap aangegane verplichtingen.

Ongeveer 12.000 m² uitgeefbare grond op Ekkersrijt West (volledige eigendom Son en Breugel) worden wel in de grondexploitatie opgenomen. Deze gronden zijn tegen de door Ernst & Young getaxeerde waardes overgenomen.

3. Complex Akkerpad

De realisatie van dit complex is door een rechterlijke uitspraak in 2008 stil komen te liggen. Na onderhandelingen met de toenmalige ontwikkelaar is door het college kort voor de zomer een principe overeenstemming bereikt voor de doorstart van de bouw van 10 woningen. Omdat de Nota Grondbeleid 2012 het mogelijk maakt een door marktomstandigheden verkregen grondprijs te bepalen is hier bij de onderhandelen gebruik van gemaakt. De residueel verkregen grondprijs op basis van 25% grondquote is lager dan het eerder in 2012 gedane laatste bod. De raad zal daartoe nog een dekkingsvoorstel worden gedaan om het tekort op de boekwaarde op te vangen.

Nota Grondbeleid

In februari 2012 is door de gemeenteraad de nieuwe Nota Grondbeleid vastgesteld. Aan het college van burgemeester en wethouders is gevraagd om, binnen de aangegeven kaders, het groenstrokenbeleid verder uit te werken. Dit aanvullende document staat op de bestuurlijke planning voor het vierde kwartaal 2013.

Winstneming

De eerstkomende jaren wordt geen winstneming voorzien. Het complex Sonniuspark loopt volgens de huidige planning tot en met 2022, voor het complex Ekkersrijt en Akkerpad wordt eerder afsluiting verwacht.

Zoals hierboven aangegeven is op dit moment nog niet volledig duidelijk op welke wijze de ontvlechting van het Industrieschap Ekkersrijt vorm zal krijgen en of daarbij sprake kan zijn van winstneming.

Financiële begroting

Inleiding

De Financiële begroting geeft een samenvatting van de baten en lasten van de programma's.

De financiële begroting bevat de volgende onderdelen:

1. Inleiding
2. De begroting van baten lasten
Hierin worden de baten en lasten per programma gepresenteerd. Daarnaast wordt er inzicht gegeven in de hoogte van de stelposten, de algemene dekkingsmiddelen en dotaties in en onttrekkingen aan de reserves.
3. Overzicht van baten en lasten conform Besluit Begroting en Verantwoording (op functieniveau).
4. Overzicht van incidentele baten en lasten.

De begroting van baten en lasten 2014

Deze begroting geeft een samenvatting van de baten en lasten per programma. Daarnaast wordt er inzicht gegeven in de hoogte van de algemene dekkingsmiddelen en dotaties in en onttrekkingen aan de reserves.

In onderstaand overzicht moet in de kolommen "Saldo" een negatief bedrag gelezen worden als een voordeel en een positief bedrag als een nadeel.

Programma	Begroting 2013			Begroting 2014		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1. Bestuurlijke en economische zaken	0	2.077	2.077	0	1.835	1.835
2. Publieke dienstverlening	-243	733	490	-253	847	594
3. Veiligheid en handhaving	-34	1.625	1.590	-35	1.462	1.427
4. Verkeer en vervoer	-67	1.725	1.658	-42	1.807	1.765
5. Welzijn, onderwijs en sport	-726	4.596	3.870	-657	4.652	3.995
6. Openbaar groen en openluchtrecreatie	-86	1.761	1.675	-83	1.778	1.696
7. Sociale zaken	-3.437	4.683	1.246	-3.711	4.879	1.167
8. Gezondheidszorg en Wmo	-353	2.888	2.535	-403	2.721	2.318
9. Milieu / Duurzaamheid	-337	3.903	3.566	-362	2.600	2.238
10. Ruimtelijke inrichting	-16.271	17.619	1.348	-4.148	5.485	1.337
Totaal programma's 1 t/m 10	-21.554	41.610	20.055	-9.694	28.066	18.372
11 Dekkingsmiddelen						
Financiering en beleggingen	-1.581	96	-1.485	-1.390	31	-1.359
Belastinginkomsten	-5.815	198	-5.617	-5.726	419	-5.307
Gemeentefonds	-11.227	0	-11.227	-11.290	0	-11.290
Onvoorzien en saldo baten en lasten	-374	528	154	-260	1.476	1.216
Resultaat voor bestemming	-40.551	42.432	1.880	-28.360	29.992	1.632
Reserves						
- Mutaties reserves	-2.399	1.184	-1.215	-2.081	290	-1.791
Resultaat na bestemming	-42.951	43.616	665	-30.442	30.282	-160

De totale baten en lasten per programma zijn afgerond op duizendtallen. Door deze afrondingen sluiten de totaalbedragen niet altijd volledig op elkaar aan.

Overzicht baten en lasten conform Besluit Begroting en Verantwoording (op functieniveau)

Specificatie begroting 2014 regulier beleid (x € 1.000)	Lasten	Baten
Hoofdfunctie 0 Algemeen Bestuur		
001 Bestuursorganen	969	0
002 Bestuursondersteuning college van burgemeesters en wethouders	438	0
003 Burgerzaken	747	0
004 Baten secretarieleges burgerzaken	100	255
005 Bestuurlijke samenwerking	216	0
006 Bestuursondersteuning raad en rekenkamer	55	0
Subtotaal	2.525	255
Hoofdfunctie 1 Openbare orde en veiligheid		
120 Brandweer en rampenbestrijding	946	3
140 Openbare orde en veiligheid	516	32
Subtotaal	1.462	35
Hoofdfunctie 2 Verkeer, vervoer en waterstaat		
210 Wegen, straten en pleinen	1.227	39
211 Verkeersmaatregelen te land	535	3
212 Openbaar vervoer	1	0
240 Waterkeringen, afwatering en landaanwinning	44	0
Subtotaal	1.807	42
Hoofdfunctie 3 Economische zaken		
310 Handel en ambacht	195	0
311 Baten marktgelden	0	19
Subtotaal	195	19
Hoofdfunctie 4 Onderwijs		
420 Openbaar basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting	14	0
421 Openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting	41	0
422 Bijzonder basisonderwijs exclusief onderwijshuisvesting	145	14
423 Bijzonder basisonderwijs, onderwijshuisvesting	547	17
432 Bijzonder speciaal onderwijs, exclusief onderwijshuisvesting	48	0
433 Bijzonder speciaal onderwijs, onderwijshuisvesting	282	0
480 Gemeenschappelijke baten en lasten van het onderwijs	583	9
Subtotaal	1.659	40
Hoofdfunctie 5 Cultuur en recreatie		
510 Openbaar bibliotheekwerk	367	52
511 Vormings- en ontwikkelingswerk	116	0
530 Sport	485	56
531 Groene sportvelden en terreinen	223	85
540 Kunst	194	58
541 Oudheidkunde / musea	148	8
550 Natuurbescherming	27	20
560 Openbaar groen en openluchtrecreatie	1.713	42
580 Overige recreatieve voorzieningen	108	144
Subtotaal	3.381	465

Specificatie begroting 2014 regulier beleid (x € 1.000)	Lasten	Baten
Hoofdfunctie 6 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening		
610 Bijstandsverlening	3.078	2.392
611 Werkgelegenheid	1.169	1.119
614 Gemeentelijk minimabeleid	299	24
620 Maatschappelijke begeleiding en advies	436	0
621 Vreemdelingen	17	1
622 Huishoudelijke hulp	1.003	400
623 Participatiebudget	382	238
630 Sociaal-cultureel werk	623	0
650 Kinderdagopvang	227	152
652 Voorzieningen gehandicapten	1.121	3
Subtotaal	8.353	4.328
Hoofdfunctie 7 Volksgezondheid		
714 Openbare gezondheidszorg	283	0
715 Jeugdgezondheidszorg, uniform deel	256	0
716 Jeugdgezondheidszorg, maatwerkdeel	20	0
721 Afvalverwijdering en verwerking	1.310	332
722 Riolering en waterzuivering	1.067	11
723 Milieubeheer	314	26
725 Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	0	1.245
726 Baten rioolrechten	0	1.057
Subtotaal	3.248	2.671
Hoofdfunctie 8 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting		
810 Ruimtelijke ordening	757	14
820 Woningexploitatie / woningbouw	54	0
822 Overige volkshuisvesting	787	0
823 Bouwvergunningen	0	430
830 Bouwgrondexploitatie	3.724	3.599
Subtotaal	5.322	4.043
Hoofdfunctie 9 Financiering en algemene dekkingsmiddelen		
911 Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar	2	0
913 Overige financiële middelen	192	139
914 Geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	0	1.356
921 Algemene uitkering gemeentefonds	0	11.290
922 Algemene baten en lasten	1.472	260
930 Uitvoering wet WOZ	340	0
931 Baten onroerende-zaakbelasting gebruikers	0	714
932 Baten onroerende-zaakbelasting eigenaren	0	2.687
939 Baten precariobelasting	0	8
940 Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen	28	8
960 Saldo van kostenplaatsen	20.208	20.204
980 Mutaties reserves die verband houden met de hoofdfuncties 0 tot en met 9	290	2.081
990 Saldo van de rekening van baten en lasten na bestemming	-160	0
Subtotaal	22.692	38.748
Totaal	50.646	50.646

Overzicht van incidentele baten en lasten

Omschrijving	2014		2015		2016		2017	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Programma 1 Bestuurlijke en economische zaken								
Informatieborden		35.000						
Afscheid raad en gemeentesecretaris		1.359						
Programma 2 publieke dienstverlening								
Verkiezingen		80.850	71.850		35.925			
Programma 3 Veiligheid en handhaving								
Opleiding bevelvoerder brandweer		13.000						
Organiseren wedstrijd AWBC		2.500						
Veiligheidsmonitor								15.000
Programma 4 Verkeer en vervoer								
Visuele inspectie opstellen beheersrapportage		12.600						
BERZOB fase 2		73.000	22.000					
BERZOB fase 1		351.000						
Programma 5 Welzijn en sport								
Overdracht archief		10.050	2.450					1.400
Cultuur Historische Waardekaart		10.000						
Herdenking bevrijding september		5.000						
Vroeg en voorschoolse educatie		38.181						
Rijksbijdrage vroeg en voorschoolse educatie	38.181							
Monumentenbeleid		10.000						
Programma 6 Openbaar groen en openlucht recreatie								
Doorbetaling subsidie beheer bossen		19.915						
Subsidie beheer bossen	19.915							
Reconstructie groen		35.000	36.000		37.000			38.000
Programma 7 Sociale zaken								
	-	-	-	-	-	-	-	-
Programma 8 Gezondheidszorg en Wmo								
Implementatie begeleiding AWBZ		25.000						
Pilots jeugdzorg		10.000						
Ondersteuning vrijwilliger CMD		30.000						
Programma 9 Milieu/ Duurzaamheid								
Project Brabant Veiliger		25.755						
Subsidie project Brabant Veiliger	25.755							
Programma 10 Ruimtelijke inrichting								
Bestemmingsplannen		17.000						
Basisregistratie grootschalige topografie		60.000						
Uitvoeringsprogramma Breugel		125.000						
Programma 11 Algemene dekkingsmiddelen								
Post onvoorzien incidenteel		80.000	80.000		80.000		80.000	
FPU gelden		22.465	5.200					
LED-verlichting		750.000						
Uitgaven onderhoud gebouwen		112.000	112.000		112.000		112.000	
Incidentele uitname gemeentefonds			135.000-					
Projectmatig werken		82.556						
Benchmark publiekszaken		18.000						
Storting reserve onderhoud gebouwen		112.000	112.000		112.000		112.000	
Storting rente in reserves		187.167	128.268		118.050		115.283	
Bijdrage uit bestemmingsreserves								
BR BTW	111.000							
BR Breugel Leeft	125.000							
BR Projectmatig werken	82.556							
Onttrekking reserve onderhoud gebouwen	112.000		112.000		112.000		112.000	
Bijdrage uit reserve vrije bestedingsruimte								
BERZOB fase 1	351.000							
BERZOB fase 2			22.000					
LED-verlichting	750.000							
Afdekken FPU-gelden	22.465		5.200					
Monumentenbeleid	10.000							
Incidentele uitname gemeentefonds			135.000					
Verkiezingen			71.850		35.925			
Vervanging groenreconstructie					37.000		38.000	
Veiligheidsmonitor							15.000	
Incidentele rente	207.311		206.899		208.583		210.267	
Programma 12								
Huisvesting Europalaan		85.073						
Totaal	1.855.183	2.439.471	417.949	569.768	393.508	494.975	375.267	473.683

Reserves en voorzieningen

Overzicht van reserves en voorzieningen

Naam reserve/ voorziening	balans 31-12-2013	Balans 31-12-2014	Balans 31-12-2015	Balans 31-12-2016	Balans 31-12-2017
Algemene reserves:					
Algemene reserve vast	1.330.000	1.330.000	1.330.000	1.330.000	1.330.000
Reserve vrije bestedingsruimte	3.465.792	2.510.540	2.396.647	2.432.456	2.483.613
Algemene reserve risico's					
Algemene risicovoorziening	3.900.000	3.900.000	3.900.000	3.900.000	3.900.000
Resultaat dienstjaar					
Totaal algemene reserves	8.695.792	7.740.540	7.626.647	7.662.456	7.713.613
Bestemmingsreserves:					
BTW oude activa ivm BCF	111.000	0	0	0	0
Aanleg w est-structuur	31.594	31.594	31.594	31.594	31.594
Recreatie en natuurgebied West	454.000	454.000	454.000	454.000	454.000
Onderhoud onderw ijsgebouw en	0	0	0	0	0
Centrumontw ikkeling Son en Breugel	2.200.817	2.200.817	2.200.817	2.200.817	2.200.817
Egalisatiereserve wegen	92.916	92.916	92.916	92.916	92.916
Park Vroonhoven	0	0	0	0	0
Breugel leeft	125.000	0	0	0	0
Traverse / centrumgebied	281.298	281.298	281.298	281.298	281.298
Riolering	1.510.449	1.332.813	1.161.132	1.010.901	839.426
Afvalstoffenheffing	687.329	687.337	687.365	687.359	687.359
Brug Veerstraat	0	0	0	0	0
Projectmatig werken	182.556	100.000	100.000	100.000	100.000
Jeugd en Jongeren centrum	217.000	217.000	217.000	217.000	217.000
Onderhoud gemeentelijke gebouw en	438.685	438.685	438.685	438.685	438.685
Natuurcompensatie	116.432	116.432	116.432	116.432	116.432
Totaal bestemmingsreserves	6.449.076	5.952.892	5.781.239	5.631.003	5.459.526
Dekkingsreserves:					
Nieuw bouw sporthal	3.928.246	3.829.726	3.731.206	3.632.685	3.534.165
Renovatie de Bongerd	197.004	183.870	170.736	157.603	144.469
Nieuw bouw brandw eerkazerne + w erf	2.896.726	2.824.972	2.753.218	2.681.464	2.609.710
Reserve dak Emiliusschool	404.315	387.469	370.622	353.776	336.929
Vijverbergschool	160.605	150.567	140.530	130.492	120.454
Optimalisatie sportpark SBC	903.125	859.375	815.625	771.875	728.125
onderw ijshuisvesting 2010	20.279	16.899	13.519	10.139	6.760
Totaal dekkingsreserves	8.510.300	8.252.878	7.995.456	7.738.034	7.480.612
Overige reserves:					
Verkoop Obragas	7.898.808	7.898.808	7.898.808	7.898.808	7.898.808
Reserve aandelen verkoop HNG	637.868	546.744	455.620	364.496	273.372
Samenwerking I&A aandeel reserve Son	223.830	232.783	242.095	251.778	261.849
Totaal overige reserves	8.760.506	8.678.336	8.596.523	8.515.083	8.434.030
Totaal reserves	32.415.674	30.624.646	29.999.864	29.546.575	29.087.781
Voorzieningen algemene dienst:					
Bijdr financieringsschap Bosgebied West	453.780	453.780	453.780	453.780	453.780
Dubieuze debiteuren	309.249	309.249	309.249	309.249	309.249
Voorziening VROM	2.739	2.739	2.739	2.739	2.739
Voorziening pensioenoverdracht w ethouders	464.618	506.718	548.818	590.918	633.018
Voorziening middelen derden I&A Nuenen	0	0	0	0	0
Voorziening middelen derden Archief	0	0	0	0	0
Voorziening personeel	52.400	0	0	0	0
Voorz. Achtergestelde lening Wolfswinkel	204.201	204.201	204.201	204.201	204.201
Totaal voorzieningen	1.486.987	1.476.687	1.518.787	1.560.887	1.602.987
Totaal reserves en voorzieningen	33.902.661	32.101.334	31.518.651	31.107.462	30.690.768

Toelichting op de reserves en voorzieningen

1. Algemeen

In deze toelichting richten wij ons hoofdzakelijk op de vermogensmutaties die betrekking hebben op 2014. Daarnaast wordt kort ingegaan op de voornaamste mutaties binnen de meerjarenramingen van 2015 – 2017. Tenslotte werpen we een blik op het rentebeleid van onze gemeente en geven we inzicht in de hoogte van de bespaarde rente die – conform de uitgangspunten van ons gemeentelijk beleid – grotendeels wordt ingezet als algemeen dekkingsmiddel t.b.v. onze exploitatie.

1.1 Wijziging ten opzichte van de nota reserves en voorzieningen

In de nota reserves en voorzieningen 2011 is met betrekking tot de dekkingsreserves het volgende besloten:

Jaarlijks wordt een bedrag ter hoogte van de rekenrente (10-jaars fixe lening) toegevoegd aan de dekkingsreserves.

In deze begroting is als uitgangspunt gehanteerd dat de bespaarde rente voor dekkingsreserves van kapitaallasten structureel worden toegevoegd aan de exploitatie en alleen de afschrijvingslasten als onttrekking aan de reserve op worden genomen. Voor de exploitatie is deze wijziging budgettair neutraal omdat de rente zowel niet toegevoegd wordt aan de reserves als niet onttrokken wordt aan de reserve. Hierdoor wordt het verloop van de reserve makkelijker te volgen. Deze methode is ook toegepast voor de reserves verkoop Obragas en aandelen verkoop HNG.

2. Reserves

De reserves vallen uiteen in algemene reserves, bestemmingsreserves, dekkingsreserves en overige reserves. Algemene reserves fungeren als buffer, voor het opvangen van verliezen van algemene aard.

Bestemmingsreserves daarentegen zijn gevormd voor een specifiek doel. Tevens dienen bestemmingsreserves om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die aan derden in rekening worden gebracht.

Dekkingsreserves staan ter dekking van kapitaallasten van enkele grote projecten/ investeringen.

2.1 Algemene reserves

Algemene reserve vast

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
1.330.000	0	0	1.330.000

De algemene reserve heeft vooral een bufferfunctie om ongewenste en onvoorziene toekomstige tegenvallers op te kunnen vangen. Daarnaast is er de functie van afdekking van bestaande en toekomstige risico's. Het gaat dan om risico's waarvoor geen voorziening kan worden gevormd, omdat geen inschatting gemaakt kan worden van het bedrag van de schade of verlies dat ermee gemoeid kan zijn. Denk bijvoorbeeld aan ondernemersrisico's en "open eind regelingen". Het BBV schrijft voor dat dit soort risico's moeten worden opgenomen in de verplicht voorgeschreven paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. De algemene reserve kan in dat geval dienen als dekking voor dergelijke risico's. In de nota reserves en voorzieningen 2011 is de omvang van de algemene reserve vastgesteld op € 1.330.000,-.

Reserve vrije bestedingsruimte

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
3.465.792	178.214	1.133.465	2.510.540

De reserve vrije bestedingsruimte is bedoeld om eenmalige projecten te financieren die gedurende een jaar plaatsvinden en die niet uit de exploitatie bekostigd kunnen worden.

Bij het opstellen van deze begroting is rekening gehouden met een drietal wijzigingen in deze reserve in 2013, die pas bij de 2^e marap 2013 aan uw raad worden voorgelegd:

- een onttrekking van € 100.000,- om die te storten in de reserve projectmatig werken ter aanvulling van het saldo van die reserve
- een storting van € 11.013,- vanuit de dekkingsreserve dak Emiliusschool, omdat de dekkingsreserve hoger is dan het actief waarvoor de reserve als dekking fungeert
- een storting van € 178.566,- vanuit de reserve Brug Veerstraat. Dit bedrag is niet langer nodig voor de Brug Veerstraat, voornamelijk door de subsidie van Breugel Leeft.

Bij de begroting 2012 is al rekening gehouden met een onttrekking van € 135.000,- in 2015 t.b.v. NUP. Deze onttrekking is in de huidige begroting gehandhaafd. Binnen de algemene uitkering wordt vanaf 2011 tot en met 2014 middelen toegevoegd om de huidige kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Gebruik van e-overheid is dan een must. Het leidt tot een compacte, efficiënte overheid. Feitelijk is sprake van voorfinanciering. Om deze toevoeging te kunnen dekken, worden de gemeenten in 2015 eenmalig binnen de algemene uitkering gekort. Het betreft hier een zogenaamde kasschuif (sigaar uit eigen doos). Deze vermindering betekent binnen het meerjarenperspectief van onze gemeente in financieel opzicht een verslechtering in 2015 van € 135.000,-. Om een reëel beeld te kunnen geven van het meerjarenperspectief 2012 – 2015 hebben wij er voor gekozen deze eenmalige vermindering te dekken door een onttrekking aan de reserve vrije bestedingsruimte.

Het verloop van de algemene reserve vrije bestedingsruimte ziet er als volgt uit (zie volgende pagina):

Saldo 01-01	5.558.994,68	3.465.791,81	2.510.540,46	2.396.646,71	2.432.456,07
Resultaatbestemming	774.221,90				
Totaal resultaatbestemming	774.221,90	0,00	0,00	0,00	0,00
Toevoegingen:					
storting vanuit reserve dak Emiliusschool (2e marap)	11.012,98				
Vrijval vanuit reserve Brug Veerstraat (2e marap)	178.565,50				
totaal toevoeging	189.578,48	0,00	0,00	0,00	0,00
Onttrekkingen:					
Resultaatbestemming jaarrekening 2010					
Raad 29-6-2011 Woonvisie	27.677,81				
Raad 29-6-2011 Toekomstvisie/ structuurvisie	60.558,62				
Raad 29-6-2011 Act Bp buitengebied en Bosgebied west	32.653,46				
Raad 29-6-2011 Act BP bebouwde kom	47.525,48				
Raad 29-6-2011 Digitaliseren ruimtelijke plannen	2.113,25				
Raad 29-6-2011 Monumentenbeleid	10.000,00	10.000,00			
Resultaatbestemming jaarrekening 2011					
Raad 21-6-2012 Samenwerking Sien	10.000,00				
Projectleider Sien	7.523,30				
Raad 21-6-2012 impulsregeling brede scholen	32.000,00				
Raad 21-6-2012 Planschadevergoedingen	24.204,52				
Planschade vergoedingen	75.000,00				
Raad 21-6-2012 Project dienstverlening	24.700,00				
Begroting 2010 - 2013					
Afdekken FPU gelden (zie advies 28-07-2009)	38.149,00	22.465,00	5.200,00		
kadernota 2011-2015					
Natuurcompensatie	60.000,00				
Separate raadsbesluiten 2012					
Kredietvotering beleidskader verkeer (corsa 12.8667/8668)	230.507,10				
Krediet herrinrichting Nieuwstraat, kruising dommelstraat/brug veerstraat	12.000,00				
Optimaliseringswerkzaamheden Nieuwstraat	10.056,40				
Aanloopkosten Dienst Dommelvallei aandeel S&B	142.000,00				
Begroting 2012-2015					
Bomen beleidsplan	25.000,00				
Voorbereidende maatregelen op basis van kabinetsbeleid	25.000,00				
Uitvoering hoofdlijnennotitie herijking subsidiebeleid (B&W 14 juni 2011)	10.000,00				
Intergrale veiligheid- frequentie benchmarking	15.000,00				
Opstellen visuele inspectie wegen	13.000,00				
Opstellen MOP schoolgebouwen	10.000,00				
Afdekken eenmalige uithame €130 miljoen uit gemeentefonds a.g.v. kasschuif			135.000,00		
2e marap 2012					
Werkzaamheden voor civiele kunstwerken	10.140,00				
Mobiliteitsvisie	21.665,00				
Sloop oude sporthal	92.473,38				
Werkzaamheden kunst	2.000,00				
Sonnebanken	17.000,00				
Buitenschilderwerk bibliotheek	20.000,00				
Teambuilding a.g.v. wijzigingen door Dienst Dommelvallei	30.600,00				
Archiefwerkzaamheden	10.000,00				
Resultaatbestemming jaarrekening 2012					
LED-verlichting combigebouw	37.300,00				
Groenreconstructie Ekkersrijt	17.000,00				
Inburgering (opvang vluchtelingen)	43.000,00				
BWS gelden volkshuisvesting	103.900,00				
Realisatie KCC tb.v. programma antwoord	9.400,00				
Teambuilding per afdeling	3.000,00				
Separat raadsbesluit 2013					
Resultaatbestemming personeel en organisatie	300.000,00				
Startersleningen (raad 29-08-2013)	696.124,00				
1e marap 2013 / Kadernota 2013					
Verkiezingen			71.850,00		
Veiligheidsmonitor (openbare orde en veiligheid)					15.000,00
Combigebouw	65.101,00				
Sanering asbest scholen	31.345,00				
Led verlichting Openbare verlichting		750.000,00			
Vervanging groenvoorzieningen				37.000,00	38.000,00
Saldo nota activering	376.742,16				
Saldo 1e marap 2013	427.447,70				
Bestemmingsplan locatie Betonson	13.000,00				
Begroting 2014-2018					
Bijdrage BERZOB		351.000,00			
storting in reserve projectmatig werken (2e marap)	100.000,00				
Verkiezingen				35.925,00	
BERZOB fase 2			22.000,00		
totaal onttrekking	3.371.907,18	1.133.465,00	234.050,00	72.925,00	53.000,00
Rente :					
Incidentele rente bestemmingsreserves	222.359,79	138.631,67	100.421,62	95.865,87	97.298,24
	92.544,14	39.581,98	19.734,63	12.868,49	6.859,05
totaal rente	314.903,93	178.213,65	120.156,25	108.734,36	104.157,29
Saldo per 31-12	3.465.791,81	2.510.540,46	2.396.646,71	2.432.456,07	2.483.613,36

Overzicht van reserves en voorzieningen
Meerjarenbegroting 2014-2017
Gemeente Son en Breugel

Algemene risicovoorziening

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
3.900.000	0	0	3.900.000

In maart 2013 is de nota risicomanagement en weerstandsvermogen vastgesteld. In deze nota is berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is. Besloten is dat de risicoanalyse regelmatig wordt geactualiseerd en dat deze actualisatie wordt gekoppeld met de P&C-cyclus. Dit gebeurt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Bij de kadernota 2013 is besloten om de algemene risicovoorziening vooralsnog volledig intact te laten zodat dit beschikbaar is als weerstandsvermogen. Voor verder toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

2.2 Bestemmingsreserves

BTW oude activa

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
111.000	0	111.000	0

De reserve wordt gebruikt om de BTW die in de boekwaarden van activa waarop nog wordt afgeschreven af te dekken in de exploitatie. Tot en met 2014 wordt er jaarlijks een bedrag ten gunste van de exploitatie gebracht. Op deze wijze worden de effecten van het BTW-Compensatiefonds met betrekking tot deze kosten evenwichtig opgevangen.

Aanleg West-structuur

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
31.594	0	0	31.594

De reserve is gevormd om investeringen in verband met de A50 te dekken. Met deze reserve worden de procedurele lasten gedekt van de af te wikkelen planschades. Op dit moment wordt nog geïventariseerd hoe en wanneer de laatste kosten met betrekking tot de A50 afgewikkeld kunnen worden.

Recreatie- en natuurgebied West

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
454.000	0	0	454.000

De reserve heeft tot doel om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en invulling van dit gebied. Naast deze reserve, die is opgebouwd uit eigen middelen staat onder de voorzieningen nog een bedrag van € 454.000,- (Bijdrage financieringsschap Bosgebied West), welke ook ingezet kan worden voor de ontwikkeling van dit gebied. Op dit moment zijn twee raadsvoorstellen naar uw raad gestuurd om middelen te benutten uit deze reserve en de bijbehorende voorziening. Deze zijn nog niet opgenomen in de begroting.

Onderhoud onderwijsgebouwen

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
0	0	0	0

Deze reserve is gevormd om eventuele lasten in de exploitatie / onderhoud van de schoolgebouwen op te vangen. Naar verwachting zullen de laatste middelen uit deze reserve besteed worden in 2013.

Centrumontwikkeling Son en Breugel

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
2.200.817	0	0	2.200.817

Eind 2007 en eind 2008 is door de raad een krediet beschikbaar gesteld voor nieuwbouw van de bibliotheek. Voor de dekking van de kapitaallasten is een specifieke reserve gecreëerd. Het project Nieuwbouw bibliotheek is nu in relatie gebracht met Centrumvisie Son. In dit kader komt een nadere invulling. De reserve zal bij dat project betrokken worden.

Egalisatiereserve wegen

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
92.916	0	0	92.916

Deze reserve vormt een egalisatiefunctie voor eventuele exploitatieoverschotten en –tekorten op het onderdeel wegen van de algemene dienst.

Park Vroonhoven

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
0	0	0	0

Voor de aanleg / afronding van het park Vroonhoven heeft de gemeenteraad op 16 december 2008 afgerond € 155.000,- beschikbaar gesteld bij de herverdeling van het restant van de reserves van het Kloppend Hart. Naar verwachting zal in 2013 volledige besteding van de reserve plaatsvinden. Na volledige besteding zal voorgesteld worden om de reserve op te heffen.

Breugel Leeft

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
125.000	0	125.000	0

Om verdere concrete invulling te kunnen geven aan het uitvoeringsprogramma Breugel Leeft heeft de gemeenteraad op 16 december 2008 afgerond € 300.000,- beschikbaar gesteld bij de herverdeling van de restant van de reserves van het Kloppend Hart. Op 29 juni 2011 heeft uw raad ten laste van deze reserve een krediet van € 50.000,- gevoteerd voor de uitvoering visie Breugel. Op 29 augustus 2013 is door uw raad een besluit genomen over het uitvoeringsprogramma Breugel. Ten behoeve van dit uitvoeringsprogramma wordt de reserve besteed.

Traverse / Centrum gebied

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
281.298	0	0	281.298

Binnen de kadernota 2012 is besloten om n.a.v. de behandeling van het raadsvoorstel inzake Bestuur en Klantencentrum, het financieel voordeel van de renovatie t.o.v. eerdere plannen ten gunste te laten komen aan de centrumontwikkeling. Er is hier invulling aan gegeven door dit bedrag te kapitaliseren (€ 330.000,-) en in één keer toe te voegen aan de reserve Traverse / Centrumgebied. Ten behoeve van de Centrumvisie Son is in 2013 ene krediet beschikbaar gesteld. De reserve zal bij het project Centrumvisie Son betrokken worden.

Riolering

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
1.510.449	0	177.636	1.332.813

De reserve riolering wordt in de komende jaren benut om het tarief van de rioolheffing in 2014 te verlagen en daarna weer toe te laten nemen met de inflatie. Op deze manier komen de middelen die in deze reserve zijn gestort weer ten gunste van de burger.

Ook worden de investeringen die noodzakelijk zijn voor de optimalisatie van de afvalwaterstromen (OAS) en die in plaats komen van de retentievijvers, onttrokken aan deze reserve.

Het jaarresultaat van het product riolering wordt standaard gestort in of onttrokken aan deze egalisereserve.

Afvalstoffenheffing

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
687.329	8	0	687.337

Het jaarresultaat van het product afval wordt standaard gestort in of onttrokken aan deze egalisereserve.

In de nota reserves en voorzieningen is benoemd dat vanuit deze reserve ook initiatieven op het terrein van duurzaamheid bekostigd kunnen worden. Tijdens het opmaken van deze begroting wordt nog gewerkt aan plannen die bekostigd worden uit deze reserve, zoals onder andere een voorstel over de duurzaamheidsleningen.

Brug Veerstraat

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
0	0	0	0

De Brug Veerstraat is in 2012 en 2013 vervangen. Bij de 2^e marap 2013 wordt voorgesteld om het restant van deze reserve te storten in de reserve vrije bestedingsruimte. Naar verwachting zal bij de 2^e marap 2013 of de jaarrekening 2013 voorgesteld worden om de reserve op te heffen.

Projectmatig werken

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
182.556	0	82.556	100.000

Om verdere concrete invulling te kunnen geven aan het concept "projectmatig werken" heeft de gemeenteraad op 24 mei 2011 € 300.000,- beschikbaar gesteld bij de kadernota 2011-2015. De onttrekking betreft de inzet van uren op diverse projecten tot maximaal € 50.000,- per project. Omdat zonder aanvulling deze reserve eind 2014 een eindstand van € 0,- zal hebben, wordt bij de 2^e marap 2013 voorgesteld om € 100.000,- vanuit de reserve vrije bestedingsruimte te storten in deze reserve.

Jeugd en Jongerencentrum

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
217.000	0	0	217.000

Deze reserve is ter dekking voor eventuele investeringen ten behoeve van een Jeugd en Jongeren accommodatie. Het project Jeugd en jongerencentrum is nu in relatie gebracht met Centrumvisie Son. In dit kader komt een nadere invulling. De reserve zal bij dat project betrokken worden.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
438.685	112.000	112.000	438.685

Bij de jaarrekening van 2011 is de hele voorziening vrijgevallen omdat deze niet voldeed aan de wettelijke richtlijnen voor een voorziening. Omdat onderhoud van de gebouwen wel noodzakelijk is is het vrijgevallen bedrag gestort in de reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen.. De toevoeging in 2013 betreft een bijdrage vanuit de exploitatie voor het onderhoud van de gebouwen. Op het moment dat het beheerplan gebouwen gereed is zal ook duidelijk zijn wat de werkelijk benodigde kosten zullen zijn. Aan dit beheerplan wordt op dit moment gewerkt. Vooralsnog wordt uitgegaan van jaarlijkse kosten gelijk aan de storting in deze reserve. Als het beheerplan gereed is zal de jaarlijkse kosten vanuit de reserve aangepast worden aan het benodigde niveau conform het beheerplan.

Natuurcompensatie

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
116.432	0	0	116.432

De gemeente Son en Breugel heeft een financiële bijdrage ontvangen ten behoeve van natuurontwikkeling binnen de gemeentegrenzen dan wel in de omgeving van de gemeente.

2.3 Dekkingsreserves

Nieuwbouw sporthal

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
3.928.246	0	98.520	3.829.726

Deze reserve houdt verband met het dossier "nieuwbouw sporthal" en dient voor de (gedeeltelijke) afdekking van de investeringsuitgaven van de nieuw te bouwen sporthal. De sporthal is al in gebruik. In 2013 worden nog een aantal nakomende kosten verwacht. Na afwikkeling hiervan zal bepaald kunnen worden of deze reserve kan worden verlaagd.

De jaarlijkse onttrekking is gelijk aan dat deel van de afschrijving wat niet wordt gedekt binnen de exploitatie.

Renovatie Bongerd

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
197.004	0	13.134	183.870

De reserve is gevormd om de kosten van de renovatie van sporthal de Bongerd te dekken. De onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving van de investering.

Nieuwbouw brandweerkazerne + werf

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
2.896.726	0	71.754	2.824.972

Deze reserve is in 2007 gevormd om de kapitaallasten nieuwbouw brandweerkazerne + werf te dekken. Het combigebouw is gereed. Afsluiting van het krediet zal plaatsvinden in 2013. Dan zal ook bepaald worden of deze reserve kan worden verlaagd.

In verband met de overdracht van de brandweertaken van de gemeente naar de veiligheidsregio wordt op dit moment bekeken hoe een deel van het gebouw overgedragen wordt en wat de effecten hiervan zijn op de begroting 2014-2017.

Dak Emiliusschool

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
404.315	0	16.846	387.469

Binnen het huisvestingsprogramma 2009 voor het onderwijs wordt voorzien in een investering ten behoeve van het dak van de Emiliusschool. Om de bruto-methode correct toe te passen is hiervoor een aparte reserve gevormd. De onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving van de investering. Bij de 2^e marap 2013 wordt voorgesteld om deze reserve af te ramen zodat de hoogte van de reserve aansluit bij de hoogte van de boekwaarde van de investering. Dit voorstel is al verwerkt bij deze begroting.

Vijverbergschool

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
160.605	0	10.038	150.567

Deze reserve is in 2009 gevormd om de jaarlijkse kapitaalslasten van de verbouwing / renovatie van de Vijverbergschool te kunnen dekken.

De onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving van de investering.

Optimalisatie sportpark SBC

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
903.125	0	43.750	859.375

Deze reserve dient ter dekking van de uitgaven die ten grondslag liggen aan de optimalisatievoorstellen voor het voetbalcomplex SBC. In 2013 worden nog een aantal nakomende kosten verwacht. Na afwikkeling hiervan zal bepaald kunnen worden of deze reserve kan worden verlaagd.

De jaarlijkse onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving van de investering.

Onderwijshuisvesting 2010

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
20.279	0	3.380	16.899

Ten laste van "het groeipad scholen" is de bestemmingsreserve onderwijshuisvesting gevormd. Deze reserve dient ter dekking van de kapitaallasten die voortvloeien uit het huisvestingsprogramma. De onttrekking is gelijk aan de jaarlijkse afschrijving van de investering 1e inrichting lokaal 22 en 23 Emiliusschool.

2.4 Overige reserves

Verkoop Obragas

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
7.898.808	0	0	7.898.808

Deze reserve is in 2003 gevormd uit de opbrengst van de verkoop van aandelen Obragas.

De rente over deze reserve wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie en wordt als dekkingsmiddel ingezet ter compensatie van de weggevallen dividenduitkering.

Aandelen verkoop HNG

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
637.868	0	91.124	546.744

Begin jaren 90 heeft de gemeente haar aandelen in het HNG (Hypotheekfonds Noord-Brabantse Gemeenten) verkocht aan de Bank Nederlandse Gemeenten. Uitbetaling van de verkoopsom vindt plaats in 25 gelijke jaarlijkse termijnen van € 91.124,-. Tegenover deze reserve staat een investering (namelijk het bedrag van de verkoopsom) die jaarlijks met € 91.124,- wordt afgelost. Deze investering en de reserve zijn communicerende vaten. Zodra de laatste termijn is ontvangen is zowel het restantbedrag van de investering als dat van de reserve € 0,-.

De rente over deze reserve wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie ter dekking van de rente die wordt berekend over de investering.

Per saldo komt in de begroting jaarlijks een ontvangst van € 91.124,- zijnde de ontvangen termijn van BNG.

Samenwerking I&A aandeel reserve Son en Breugel

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
223.830	8.953	0	232.783

Doel van deze reserve is om schommelingen binnen de exploitatie van het taakveld I&A (aandeel gemeente Son en Breugel) op te kunnen vangen. Overschotten dan wel tekorten binnen de exploitatie van I&A worden binnen een tijdsvak van 4 jaar geëgaliseerd zodat uitvoering gegeven kan worden aan de doel- en taakstellingen van het I&A meerjarenbeleidsplan. De toevoeging betreft de bespaarde rente.

In het kader van de oprichting van de Dienst Dommelvallei moet nog bekeken worden wat met deze reserve gaat gebeuren. Ook wordt nog bekeken op welke manier de I&A investeringen overgaan naar de Dienst Dommelvallei.

3. Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen.

Het gaat bij voorzieningen om min of meer onzekere verplichtingen die te zijner tijd schulden kunnen worden, zoals garantieverplichtingen en dergelijke. Ook kunnen voorzieningen betrekking hebben op verplichtingen, samenhangend met het in tijd onregelmatig gespreid zijn van kosten, zoals bijvoorbeeld groot onderhoud. Voorts kunnen voorzieningen een schatting betreffen van lasten voortvloeiend uit risico's die samenhangen met bedrijfsvoering, zoals rechtsgedingen, reorganisaties e.d.

Voorzieningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld. Toevoegingen moeten derhalve alleen gebaseerd zijn op de tijdige opbouw van de voorziening. Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het echter niet toegestaan om rente bij te schrijven op de stand van een voorziening (uitzondering: binnen de berekening van de hoogte van de voorziening is uitgegaan van de contante waarde). Mutaties in voorzieningen wegens toevoeging of vrijval vloeien dus voort uit het aanpassen aan een nieuw noodzakelijk niveau en uit verminderingen wegens aanwending voor het doel waarvoor de voorziening is ingesteld.

3.1 Voorzieningen voor toekomstige verplichtingen, verliezen en risico's

Bijdrage financieringsschap Bosgebied-West

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
453.780	0	0	453.780

Samen met de reserve recreatie- en natuurgebied West (zie 9802004) dient deze bijdrage ingezet te worden voor de ontwikkeling en inrichting van het gebied ten westen van de A50.

Dubieuze debiteuren

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
309.249	0	0	309.249

Jaarlijks worden alle vorderingen beoordeeld op courantheid, naarmate vorderingen ouder zijn neemt het risico op oninbaarheid toe. Om het risico af te vangen is de voorziening dubieuze debiteuren gevormd. Bij het opstellen van de jaarrekening 2012 is de hoogte van de dubieuze debiteuren beoordeeld en aangepast aan het niveau om risico's af te dekken. Er worden echter geen mutaties binnen deze voorziening voorzien.

Voorziening VROM

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
2.739	0	0	2.739

Dit betreft van het ministerie van VROM ontvangen bedragen voor een project dat in 2006 van start is gegaan. Betreft subsidie in het kader van klimaat- en energiebeleid. Allerlei 'energie' onderwerpen vallen hieronder zoals 'groene' energie inkoop, advies over een lagere EPC norm voor Sonniuspark enz.

Voorziening pensioen wethouders

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
464.618	50.000	7.900	506.718

Voor zittende wethouders dient op grond van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA) pensioen te worden opgebouwd. Dit pensioen – afhankelijk van de diensttijd als wethouder – komt tot uitkering na het bereiken van de 65-jarige leeftijd. De noodzakelijke omvang van de voorziening aan het eind van het boekjaar wordt elk jaar bepaald op basis van actuele berekeningen door een extern bureau. De werkelijke pensioenbetalingen aan (voormalige) wethouders in het boekjaar komen ten laste van deze voorziening, voor zover er opbouw in de voorziening heeft plaatsgevonden. Ook eventuele overdracht van pensioenrechten aan het pensioenfonds van de nieuwe werkgever kan tot de mogelijkheden behoren.

Voorziening middelen derden I&A Nuenen

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
0	0	0	0

In het kader van de oprichting van de Dienst Dommelvallei is ingeschat dat deze voorziening per eind 2013 of naar de Dienst Dommelvallei wordt overgeheveld of naar de gemeente Nuenen c.a. Bij de gemeente Son en Breugel zal de voorziening dan komen te vervallen.

Voorziening middelen derden I&A Archief Nuenen

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
0	0	0	0

Dit betreft de voorziening voor het inhalen van de achterstanden van het archief Nuenen, beschikbaar gesteld bij de invoering van SIEN vanuit de gemeente Nuenen. De werkzaamheden worden uitgevoerd door de Gemeente Son en Breugel. Ingeschat wordt dat deze werkzaamheden eind 2013 zijn afgerond.

Voorziening personeel

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
52.400	0	52.400	0

Deze voorziening is gevormd ten behoeve van personele kosten die voortvloeien uit de liquidatie van het Industrieschap Ekkersrijt.

Voorziening achtergestelde lening Wolfswinkel

Stand 1-jan-2014	Toevoegingen 2014	Onttrekkingen 2014	Stand 31-dec-2014
204.201	0	0	204.201

In 2000 is aan de Stichting Begraafplaats en Uitvaartcentrum Wolfswinkel een renteloze achtergestelde lening van € 204.201,- beschikbaar gesteld voor het rendabel exploiteren van de begraafplaats incl. mortuarium. Met deze voorziening wordt voorzien in een negatieve exploitatie.

4. Meerjarenperspectief vermogenspositie

Het overzicht van reserves en voorzieningen laat het eigen vermogen van de gemeente Son en Breugel voor de jaren 2014 – 2017 zien. Ter verduidelijking van de mutaties in het meerjarenperspectief worden hieronder in het kort de belangrijkste ontwikkelingen in beeld gebracht:

- De opgenomen dekkingsreserves zijn “waarderingsreserves” die jaarlijks ingezet worden ter dekking van de jaarlijkse kapitaallasten van de gebouwen. Op deze wijze wordt jaarlijks inzicht gegeven in de daadwerkelijke boekwaarde van het actief en wordt daardoor voldaan aan de verplichting van het BBV om dergelijke activa “bruto” binnen de financiële huishouding op te nemen.
- Het verloop van enkele reserves en voorzieningen zijn constant gehouden omdat op moment van samenstelling geen zicht bestond in het verloop van de onttrekkingen dan wel stortingen. Dit ondanks het gegeven dat het in de lijn der verwachtingen ligt, dat de komende jaren deze vermogensbestanddelen zullen wijzigen als gevolg van verwachte ontwikkelingen.

5. Rentebeleid gemeente Son en Breugel

Reserves en voorzieningen dienen ter (interne) financiering van gemeentelijke investeringen. De (bespaarde) rente over dit vermogen behoeft uiteraard niet uitgekeerd te worden aan externen (i.c. de bank) doch blijft beschikbaar binnen de gemeentelijke huishouding. De bespaarde rente kan worden toegevoegd aan het vermogen dan wel ingezet worden ten behoeve van de exploitatie. Met de vaststelling van de Nota reserves en voorzieningen 2011 zijn de kaders hiervan door uw raad vastgelegd. Hieronder volgen de voornaamste uitgangspunten. Onder de financiële kengetallen blijkt welk gedeelte wordt toegevoegd aan de exploitatie en welk deel aan het vermogen.

Bepaling % bespaarde rente

Voor de bepaling van het percentage van de bespaarde rente wordt uitgegaan van een fixe-lening o/g met een looptijd van 10 jaar. Geraamd is een percentage van 4%.

Methode rentetoerekening

- De bespaarde rente wordt via de systematiek van de omslagrente toegerekend aan de gemeentelijke kostendragers (diverse eindproducten).
- 100% van de bespaarde rente van het vaste deel van de algemene reserve wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie.
- 100% van de bespaarde rente van de reserve vrije bestedingsruimte wordt toegevoegd aan deze reserve. Hiermee wordt voorkomen dat aanwending van deze reserve gepaard gaat met verlies aan structurele rentebaten.
- 100% van de bespaarde rente van het structurele niveau bestemmingsreserves wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie.
- Het structurele niveau van de bestemmingsreserves is vastgesteld op het laagste niveau in de komende 5 jaar. (Afgerond € 5.459.526 voor de periode 2013-2017)
- De jaarlijkse bespaarde rente boven het structurele niveau wordt beschouwd als incidentele dekking. De rente wordt in eerste instantie toegevoegd aan de reserve vrije bestedingsruimte alvorens deze wordt ingezet ter incidentele dekking ten behoeve van de exploitatie.
- Er wordt geen bespaarde rente aan bestemmingsreserves toegevoegd, met uitzondering van de reserve I&A Son en Breugel .
- 100% van de bespaarde rente over de voorzieningen wordt toegevoegd aan de exploitatie als incidentele dekking.
- 100% van de bespaarde rente over de risicovoorziening wordt toegevoegd aan de exploitatie als incidentele dekking.

- 100% van de bespaarde rente over de dekkingsreserves wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie ter dekking van de rente over de investeringen, waarvoor de reserves zijn ingesteld.
- 100% van de bespaarde rente over de reserve verkoop Obragas en aandelen verkoop HNG wordt structureel toegevoegd aan de exploitatie ter dekking van resp. het weggefallen dividend van Obragas en de rente over het opgenomen actief van de aandelen verkoop HNG.

Financiële kengetallen

Op basis van de staat reserves en voorzieningen is de bespaarde rente berekend. De totale bespaarde rente bedraagt € 1.355.837,-.

Daarvan komt € 1.168.670,- ten gunste van de exploitatie (inclusief bijdrage uit reserve Obragas). Aan de reserve vrije bestedingsruimte € 178.214,- toegevoegd. Tenslotte wordt aan de reserve I&A Son en Breugel in € 8.953,- toegevoegd.

Hieronder worden de kengetallen met betrekking tot bespaarde rente weergegeven voor de jaren 2014– 2017:

	2014	2015	2016	2017
Rente structureel toe te voegen aan de exploitatie	961.359	947.417	933.475	919.533
Rente incidenteel toe te voegen aan de exploitatie	207.311	206.899	208.583	210.267
Rente toe te voegen aan reserve vrije bestedingsruimte	178.214	120.156	108.734	104.157
Rente toe te voegen aan reserve I&A Son en Breugel	8.953	9.311	9.684	10.071
Totaal	1.355.837	1.283.784	1.260.477	1.244.029

Vervangingsinvesteringen en nieuwe activiteiten

Hierbij treft u een overzicht aan van de vervangingsinvesteringen en nieuwe activiteiten 2014-2017. De afschrijvingslasten worden in het jaar na ingebruikname geraamd. Met de vaststelling van deze begroting stelt uw raad formeel de kredieten en projecten 2014 beschikbaar voor de activiteiten, met uitzondering van de kredieten en projecten gemarkeerd met een *.

Uit te voeren investeringen per programma	Jr.	2014		2015		2016		2017	
		Inv.	Struc.	Inv.	Struc.	Inv.	Struc.	Inv.	Struc.
5 Welzijn en sport									
Sloopkosten Regenboog (vooral gaand aan nieuw bouw)	40			52.481	1.050		3.412		3.359
Sloopkosten Gentiaan (vooral gaand aan nieuw bouw)	40					86.652	1.733		5.632
Sloopkosten Stokland (vooral gaand aan nieuw bouw)	40					66.240	1.325		4.306
Sloopkosten Bloktempel (vooral gaand aan nieuw bouw)	40	132.980	2.660		8.644		8.511		8.378
Nieuw bouw Harlekijn	40			62.640	1.253		16.913		50.895
Nieuw bouw Somnewijzer	40			140.000	2.800		37.800		113.750
Nieuw bouw kinderopvang Sterrenschool	40	608.304	**						
Nieuw bouw kinderopvang Stokland	40	625.068	**						
Nieuw bouw kinderopvang Bloktempel	40			608.304	**				
9 Milieu / Duurzaamheid									
Ombouw rioolstelsel Ekersrij Oost fase 1	60	700.000	14.000		31.072		31.072		31.072
Ombouw rioolstelsel Ekersrij Oost fase 2	60			700.000	14.000		31.072		31.072
Reinigen vrijval riolen 2014	60	170.000	3.400		7.514		7.514		7.514
Vervanging vrijval riolen 2015	60			150.000	3.000		6.630		6.630
Reinigen vrijval riolen 2015	60			95.000	1.900		4.199		4.199
Reijnen 8-10 reinigingen en inspecties	60	169.700	3.394		7.501		7.501		7.501
Vervanging electromechanische gemalen 2015	15			73.000	1.460		6.566		6.566
Vervanging electromechanische gemalen 2016	15					160.000	3.200		14.391
Vervanging vrijval riolen 2016	60					150.000	3.000		6.630
Reinigen vrijval riolen 2016	60					95.000	1.900		4.199
Vervanging vrijval riolen 2017	60							150.000	3.000
Reinigen vrijval riolen 2017	60							95.000	1.900
Optimaliseren afval aterstromen (ipv retentievijvers)				54.000		54.000		53.000	
11 Algemene dekkingsmiddelen									
Vervangen tractor Claas	10			36.000	720		5.040		4.896
Kleine loader	10	35.000	700		4.900		4.760		4.620
LED-verlichting *				750.000					

De eerste kolom van elke jaarschijf geeft het investeringsbedrag aan; de tweede kolom geeft de jaarlijks kapitaallasten aan. De kolom Inc. geeft aan dat het investeringsbedrag ten laste wordt gebracht van de incidentele middelen bespaarde rente of ten laste van reserves.

De investeringen en projecten aangegeven met een * zullen apart ter besluitvorming worden voorgelegd.

***) De lasten voortvloeiend uit deze investeringen worden doorberekend (d.m.v. huur) aan kinderopvangorganisaties.

Eigen begroting raad

Volgens afspraak met uw raad hebben wij een aparte paragraaf in de begroting opgenomen waarin de verwachte kosten in verband met de raadswerkzaamheden zijn vermeld. Voor de hierbij horende beleidstoelichting verwijzen wij naar Programma 1: Bestuurlijke en economische zaken.

Financieel overzicht:

	Realisatie 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Notulering raads- en commissievergaderingen	20.707	25.826	26.278
Lidmaatschap vereniging van griffiers	300	361	367
Informeel activiteit raad	1.575	1.589	1.617
Jaarlijkse bijdrage aan fracties	2.672	5.000	5.000
Loonkosten 17 raadsleden, griffier (0,5 fte)	206.310	210.781	215.030
Rekenkamercommissie	21.630	21.148	22.131
Presentiegelden burgerleden ¹	2.470	1.224	1.245
Conferenties en studiedagen	215	1.020	1.038
Attentie einde jaar	413	510	519
Personeelslasten uren TIM	112.865	156.195	131.805
Totaal budget raad	260.363	423.754	405.030

¹ *Presentiegelden burgerleden:*

Gezien de verkiezingen van 2014 is er nu nog geen zekerheid over het aantal burgerleden in 2014. Dit betekent dat de raming van de presentiegelden ook nog (zeer) onzeker is.

Meerjarenraming:

Voor wat betreft de meerjarenramingen wordt volstaan met de opmerking dat de gepresenteerde begrote kosten voor 2014 met prijs- en loonindex zijn verhoogd om de budgetten voor 2015 – 2017 te ramen. Vooralsnog worden geen nieuwe activiteiten verwacht.

Personeelslasten uren Tim:

Wij tekenen hierbij aan dat in de praktijk niet alle aan het product "Gemeenteraad en raadscommissies" bestede uren ook daadwerkelijk consequent op dit product worden geschreven.

	Realisatie 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Werkelijke / begrote uren	1.322	1.755	1.515

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Son en Breugel;
gezien het voorstel van burgemeester en wethouders;
gelet op de algemene beschouwingen;
gelet op de wettelijke bepalingen;
overwegende

B E S L U I T :

Vast te stellen de programmabegroting 2014 (inclusief de 1^e wijziging).

Aldus besloten in zijn openbare raadsvergadering van 7 november 2013.

DE RAAD VOORNOEMD,

De griffier,

mr. F. den Hengst

De voorzitter,

drs. J.F.M. Gaillard